

SLOVENSKI JADRAN

LETO II., ŠTEV. 7.

Koper, petek 13. februarja 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

PRED OBČNIMI ZBORI KMETIJSKIH ZADRUG

Naše kmetijske zadruge se pripravljajo na svoje redne letne občne zbornice, ki se bodo začeli te dni in se zaključili v marcu. Na teh občnih zborih bodo člani obravnavali kot najpomembnejše skupno gospodarsko vprašanje: dvig in izboljšanje kmetijske proizvodnje. To je danes edini izhod, edina tirnica, po kateri se kaže kmetom izhod v boljše in lažje, iz zastarelega in že zdavnaj preživelega razdrobljenega načina obdelovanja zemlje.

Krivič bi delal našim zadrugam in kmetom, če bi zapisal, da se ne zanimajo za napredek. Dokaz njihovemu prizadevanju je dobro pripravljena zemlja, ki so jo več in boljše pripravili kot druga leta. Precejšen del zasluge imajo pri tem stroji, ki so jih v veliki meri uporabljali in jih še člani kmetijskih zadrug in prav tako privatniki. Deset traktorjev, ki so bili lani uvoženi, je skupno s prejšnjimi stalno na delu pri preoravanju večjih površin. K temu je veliko pripomoglo tudi ugodno vreme, ki traja že skoro ves mesec.

Rigolni stroji so v glavnem zaposleni v zadrugnem sektorju in še ne zmorejo vsega dela. Radi bi ugodili tudi privatnikom, ki se vse pogostje obračajo do njih za pomoč.

Važno je vprašanje združevanja majhnih parcel v večje, kjer je potem dana možnost hitrejši in boljše strojne obdelave. Prav te dni se dela za tako združitev v Pomjanu (30 ha) in v Kortah (15 ha). Člani zadrug naj bi na občnih zborih dobro preučevali to vprašanje, ki bo le njim v korist in olajšanje.

Kmetijske zadruge čaka letos velika in važna naloga: nadaljevanje že začete obnove vinogradov in sadovnjakov. Nekatere so že mislile na to (na pobudo okrajne zadrugne poslovne zveze) in pripravljajo lastne drevesnice. Tako bodo zadruge v Izoli, Ankaranu in v Dekanih že letos uredile vzgajališča mladega sadnega drevja. Zadruga v Ankaranu bo imela drevesnico za vzgajanje mladih oljčnih sadik, zadruga v Dekanih sadike gozdnega drevja. Kmetijska šola ter Zavod za pospeševanje gospodarstva v Skočjanu pri Kopru pa matičnjak in trsnico.

Kakšnega gospodarskega pomena bo drevesnica kmetijske zadruge v Ankaranu, ki bo vzgajala sadike mladih oljk, vidimo že iz tega, da je bilo v koprskem okraju pred veliko zimo leta 1929 nad 200.000 oljkovih dreves, danes jih je šele 97.000. Nekdanje število pa bo možno še preseči, ker je samo v območju občinskega odbora Dekani veliko površin, ki jih bodo lahko izkoristili za napravo novih oljčnih nasadov. Tako tudi nekatere prisočne lege v občini Sečovelje, Smarje in Marezige.

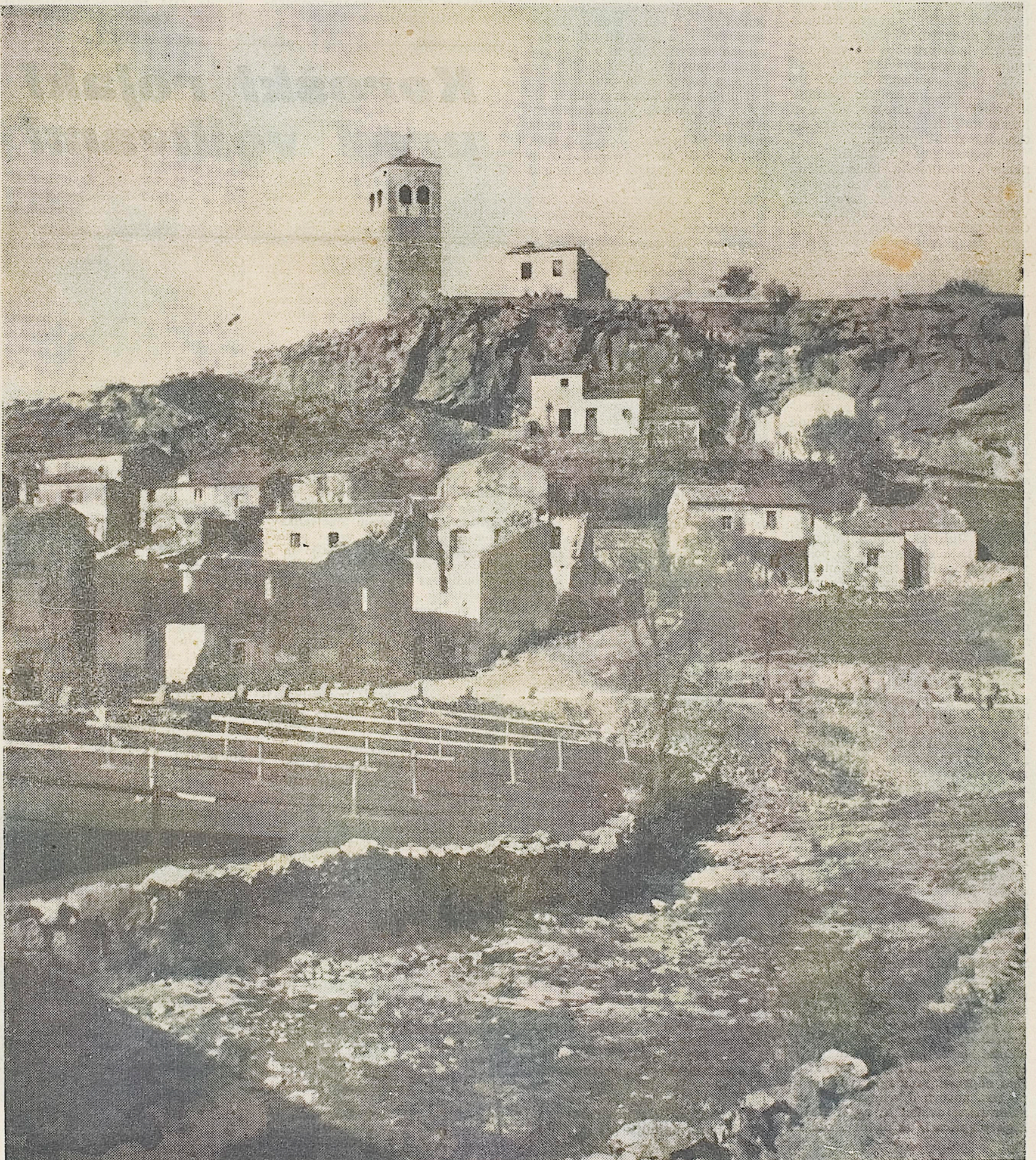
Kjer imajo zadruge ugodne lege, naj bi tudi same mislile na to in si uredile manjše drevesnice. Tudi privatniki bi lahko veliko napravili, le odločiti se je treba in se za to zavzeti z vso dobro voljo do napredka in izboljšanja. Koliko dobrega so v tem napravile v stari Avstriji nekatere ljudske šole, ki so imele dobre učitelje, ki so se zanimali tudi za napredek kmetov v vasi. Poznam primere (Otalež, Šebrelje in druge vasi na Idrijskem), kjer je še danes polno odraslega sadnega drevja, ki so ga nekdanji učitelji vzgojili v šolskih drevesnicah.

Kot o zelo važnem vprašanju bodo člani razpravljali tudi o razdelitvi čistega dobička. Kam in kako tega

ni namen kmetijskih zadrug, da vodijo in pospešujejo vso kmetijsko proizvodnjo! Dober upravni odbor in tudi člani sami ne bodo imeli težke naloge, če bodo imeli to pred očmi. Če se je po prizadevanosti upravnih odborov in na neprestano pomoč okrajne zadrugne poslovne zveze posrežilo odpraviti primanjkljaje in izgube, ki so bile v prvih letih obstoja, bodo letos napravile zadruge lahko velik korak naprej. Kako, v čem in s kakšnim uspehom, naj se dolro porazgovorijo na svojih občnih zborih.

NAŠI KRAJI IN LJUDJE

Kubed štejemo med tiste stare slovenske vasi v Istri, kjer so naši ljudje v minulih časih pokazali kar najtrdnjšo voljo, da ne klonejo pred vsiljivimi tuji. V dobi slovenske narodne buditve se tudi naši Kubejci kaj kmalu vključujejo med tiste, ki so spoznali veliki pomen prosvetne dejavnosti. V Kubedu se je vršil zgodovinski tabor istrskih Slovencev. Ti sočlavi množica naših ljudi je tedaj zahtevala združitev vseh Slovencev. Italijanski fašisti so imeli kaj opravka z našimi Kubejci. Za časa NOB jih najdemo med prvimi. Kubed je tipična in obenem močno zavedna slovenska istrska vas.

Dvanajsti bombni atentat SPREHOD PO SVETU

Nova eksplozija v slovenski šoli v Gorici je opozorila slovensko ljudstvo v Gorici, goriški okolici in Beneški Sloveniji, da italijanski iredentizem ni menjal niti dlake, niti navade. Italijanskemu iredentizmu v goriških krajih, kjer živijo samo Slovenci in kamor se je zadnje čase naselilo poleg italijanskih državnih uradnikov nad 700 pajdašev z juga, gre še vedno dosledno za to, da uniči slovenski živelj. Množični prihod teh Italijanov, ki je bil organiziran na iniciativo V. obmejnega vohunskega oddelka rimskega notranjega ministrstva in ki je naretoval na popolno soglasnost prefektov v Gorici in Vidmu, je le korak, da se ta akcija pospeši.

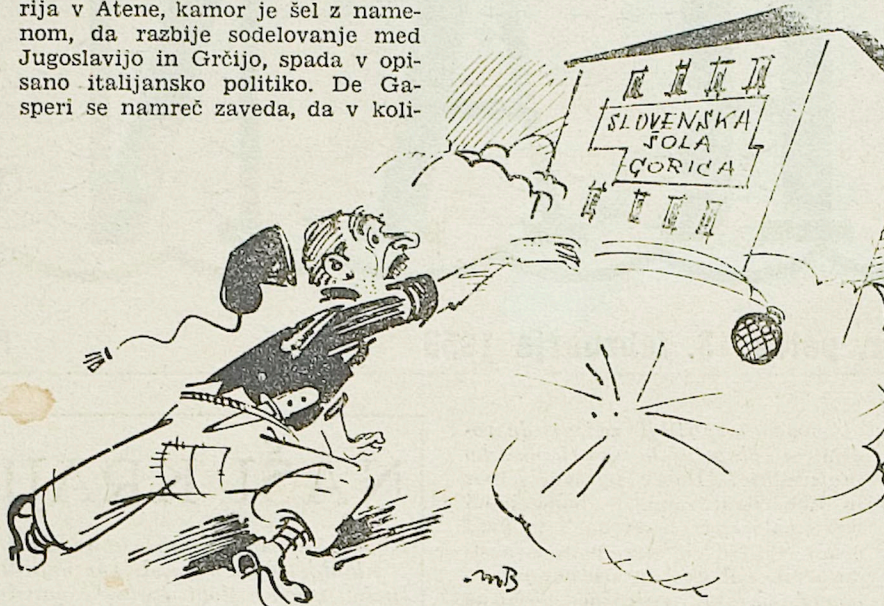
V Gorici, goriški okolici in Beneški Sloveniji je italijanska iredenta v zadnjih treh letih organizirala proti slovenskemu življu 12 bombnih atentatov, nad 40 fizičnih napadov, pri čemer so se smelo pokazali tudi pripadniki italijanske vojske in priredila 9 sodnih razprav proti bivšim partizanom, ki so se borili v vrstah NOV. Vsi ti podvigi govore o »demokracičnem« stališču italijanske vlade in vladnih organov napram slovenskemu življu.

Italijanska vlada je priznala pokrajinsko avtonomijo Siciliji in italijanskemu Tirolu. Siciliji zato, ker jo je močno zaskrbelo gibanje za neodvisnost od Italije, ki se je tam razvilo pod siglo EVIS, Tirolu pa zato, ker tam živi skoraj samo prebivalstvo nemškega porekla. Res je, da gre za avtonomijo papirnate vrednosti, ker sta pokrajinska sveta v obeh krajih podrejena italijanskemu prefektu, vendarle je italijanska vlada priznala, da vsaj formalno spoštuje upravičene težnje za avtonomijo določenih krajev. Na žalost slovenskim krajem v Italiji, ki tvorijo čvrsto etnično celoto, ni hotela italijanska vlada še take avtonomije nikoli priznati.

Ni težko ugotoviti, kakšni so ti nameni. Italijanska iredentistična diplomacija posveča že več desetletij posebno pozornost sosedu na Vzhodu. Ne smemo pozabiti, da so Crispi, Orlando in Mussolini, to pomeni vsi glavni etaparji italijanske imperialistične razvoja v marsikateri priliki poudarili, da I-

talija ni dolžna »gledati samo na jug in zapad, temveč tudi na vzhod«. Prav Mussolini je 1938. leta v Gorici govoril, »da je Balkan nujno izhodišče italijanske zunanje politike«. Te težnje so sveta obveza tudi za De Gasperijevo politiko. Nedavno potovanje De Gasperija v Atene, kamor je šel z namenom, da razbije sodelovanje med Jugoslavijo in Grčijo, spada v opisano italijansko politiko. De Gasperi se namreč zaveda, da v kol-

venskemu življu v Italiji na potrebo po še čvrstejši enotnosti in skrajni budnosti. Politična dejavnost Slovencev v Italiji, ki se razvija z vzporednim spoznavanjem jugoslovanske socialistične stvarnosti, naj bo zato še bolj aktivna in uspešna,

V Italiji skrbijo za dvig (v zrak) slovenskega šolstva

kor bi priznal avtonomijo slovenskim krajem v Italiji, si bo zaprl pot za nadaljnje italijanske pretenzije na škodo Jugoslavije.

Najnovejši podvig iredentističnih tolup s postavitvijo eksploziva v slovenski srednji šoli v Gorici, (kakor vse kaže so ga postavili tudi v slovensko osnovno šolo in v neko slovensko trgovino), ni zategadelj nič drugega kot potrdilo preračunanih stremiljenj italijanskih vladnih organov za dokončno odpravo slovenstva v Italiji. Ta podvig je treba prišteti fašističnim akcijam v letih 1921 in 1922, ko je bilo napadenih in ranjenih v goriški pokrajini nad 1.700, deportiranih pa nad 750 Slovencev in k pogromom 1947. leta, ko se tri dni ni smel noben Slovenec pokazati na ulico.

Krvava dejavnost iredentizma v Gorici, goriški okolici in Beneški Sloveniji je ponovno opozorilo slo-

in to do take mere, da bo italijanska vlada spoznala, da je njeno početje nesramno. Slovenci v Italiji pa naj bodo z druge strani prepričani, da jim bo domovina vseskozi pomagala v doslednem razkrinkavanju početij italijanske vlade.

Kakor smo pisali že v prejšnji številki, je obiskal Jugoslavijo pretekli teden grški zunanji minister Stefanopoulos in se po petih dnevih plodnih sestankov z jugoslovanskimi državniki vrnil v nedeljo v Atene. Ko je obiskal predsednika republike maršala Tita na Brionih, mu je maršal Tita priredil svečano večerjo, na kateri je v pozdravnem govoru poudaril, da morajo Jugoslavija, Grčija in Turčija združiti vse svoje sile zaradi obrambe svoje neodvisnosti. »Sodelovanje z Grčijo, Turčijo in Jugoslavijo — je dejal maršal Tita — je v interesu ohranitve miru na Balkanu in pomeni hkrati neprecenljiv prispevek v utrjevanju miru v svetu sploh.«

Posebno inozemski opazovalci so ugodno komentirali tiste dele maršalovega govora, kjer je omenil, da so tri balkanske države pripravljene na sodelovanje z vsako državo, ki teži za obrambo pred napadom in za lojalno sodelovanje na gospodarskem, kulturnem in političnem področju. Torje velja to tudi za Italijo, ki se toliko trudi, da bi balkansko solidarnost razbila. Zdi se, da se jim v Rimu še niso vremena zjasnila, čeprav dobro vedo, da je balkanski sporazum že gotovo dejstvo in da je podpis le formalnost, ki bo v kratkem sledila. V Atene in Ankaru je namreč povabljen jugoslovanski državni tajnik za zunanje zadeve Koca Popović, ki bo tja odpotoval v drugi polovici tega meseca. O tem bomo pisali prihodnjic.

Zapad in ves svet je pa še vedno pod vtisom Eisenhowerjevega sklepa, da ZDA ukinejo nevtralizacijo Formoze. Predvsem je zaskrbljen

London. Svet se pač boji, da se ne bi zaradi tega sklepa izmudila nova vojna, ki bi v prvi fazi zajela azijski kontinent, kasneje pa se razširila še na ostale dele sveta. Tudi v Ameriki svrtnijo Eisenhowerja, naj se ne prenaagla in naj ne pusti Čangkajsku prostih rok. V Londonu in Parizu pa poudarjajo, da bi se morale ZDA prej posvetovati z ostalimi zavezniki v Evropi in določiti skupno zunanjo politiko v vprašanih Koreje in Daljnega vzhoda sploh. Korejsko vprašanje bo spet prišlo na dnevni red na drugem delu zasedanja glavne skupščine Združenih narodov, ki se bo nadaljevalo 24. februarja. Tam bo prav gotovo prišlo do ostrih prekanj, saj je napovedan prihod tudi sovjetskega zunanjega ministra Višinskega. Predvidevajo, da bo Višinski sprožil »ofenzivo« proti ameriškemu predsedniku, zlasti v zvezi z denevtralizacijo Formoze. Na zasedanje bo prišel tudi angleški zunanji minister Eden, ameriško delegacijo bo pa vodil zunanji minister Foster Dulles, ki se je pred kratkim vrnil iz Evrope.

Omeniti moramo tudi važen svetovni dogodek, da je namreč v ponedeljek 9. februarja začel delovati Schumanov načrt, oziroma države članice evropske jelekarske in premovalne skupnosti, so sklenile, da s tem dnem vzpostavijo skupno tržišče za premog, železno rudo in železne odpadke za Francijo, Zahodno Nemčijo, Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg. S tem so pnehale vse trgovinske bariere in pravijo, da bo prišlo do velikega industrijskega in gospodarskega razmaha, ki predstavlja prve znake bodoče zedinjene Evrope.

Koroški rojaki pred volitvami

Na semanji dan, kadar napolnijo okoličani malo koroško mesto na robu Podjune, Velikovec, slišiš po njegovih ulicah in trgovinah največ le slovenske besede. Takrat se še mešani slovenskega rodu bolj opogumijo in samozavestneje govore v materinem jeziku. Tako res ni mogoče prikriti pristnega slovenskega značaja Velikovca in zlasti še njegove okolice.

Velikovec pa hočejo napraviti nekateri avstrijski prenapetosti za šovinistično gnezdo, iz katerega bruhajo nerazsoden stud na vse, kar je slovenskega. Medtem ko so v Celovcu že nekoliko pomirili duhove ob praznovanju obletnice nepravičnega koroškega plebiscita, pa v Velikovu vsakega 10. oktobra šovinisti pripravljajo razne bučne in izživajoče manifestacije. Tem istim ljudem je tudi zelo napoti veličasten spomenik partizanskim junakom na velikovškem pokopališču in vsako priložnost izkoristijo, da ga blatijo in z njim vred slaven spomin koroškega osvobodilnega boja. Najbolj vneto pa se zaletavajo v sedanjost ureditev šolstva na Koroškem, kakor je bilo določeno leta 1945 in ki dovoljuje na ozemlju Slovenske Koroške dvojezičen pouk. Čeprav to še zdaleč ni idealna rešitev in poleg tega tudi uredbe o dvojezičnem šolstvu ne izvajajo popolno zaradi pomanjkanja strokovnih moči in deloma zaradi Slovencev sovražno razpoloženega učiteljstva, se gonja postopoma razbesnjuje in dosega tako stopnjo, da jo zmeri avstrijski uradni krogi — da niti ne omenjamo demokracično nastrojene prebivalstva — ostro in javno obsojajo.

Med Velikovcem in Železno Kaplo je Miklavčevo, kjer živi v svojem gradu hudobni duh šovinističnih izpadov, nekdanji visoki hitlerjanski sunkcionar Hans Steinacher. V ta grad vabi njegov lastnik privržence in somišljenike, da z njimi razpleta podle načrte, jam daje navodila, ki zrastejo v njegovi, Slovincem sovražni duši, porojeni v mračnjaskem fašističnem okolju, ki je priznalo le nemškega nadčloveka in hotelo iztrgati vse ostalo. Tragikomično pri vsem pa je, da so Steinacherja z njegovimi proslutimi fašističnimi sprilovalci priznali v trenutno najmočnejši avstrijski stranki, klerikalni ljudski stranki (OeVP) za manjšinskega strokovnjaka. Lani je postal celo podpredsednik ljudske stranke na Koroškem in letos že tudi njen kandidat za avstrijske parlamentarne volitve,

zaojije — Demokracične fronte — naj bi na prihodnjih volitvah koroški Slovenci nastopili z enotno listo, ne glede na strankarsko pripadnost in svetovni nazor. Naj belogardistično-klerikalno vodstvo še tako svetoplum, opravičiti ne bo moglo svoje pordle odločitve o neenotnem volilnem nastopu, ki bo koroškim Slovincem preprečil dobiti lastnega zastopnika v deželni zbornici.

Od začetka decembra pa do prejnjega tedna je Demokracična fronte pričakovala, da se bodo v Mohorjevi hiši spametovali. Zaman, pomagali niso ne pozivi, ne posredovanja — sovrážna belogardistična linija je zmagala. To pomeni, da slovenska stranka nima izgledov za izvolitev svojega poslanca. Zato se je napredna organizacija koroških Slovencev odločila za skupno sodelovanje s socialistično stranko Avstrije. Več razlogov govori za tako odločitev. Poleg že omenjene razbijaške vloge Tischlerjeve skupine, je velikega pomena dejstvo, da socialistična stranka združuje veliko večino avstrijskega delovnega ljudstva, ki se bori za socialne pravice na Koroškem pa zastopa tudi zmerno in pomirjujočo politiko do koroških Slovencev. Dolej je od vseh avstrijskih strank le socialistična sprejela v svoj program zaščito manjšinskih pravic za Slovence. Prav v zadnji velikovsko-stenacherski gonji proti dvojezičnemu šolstvu pa so koroški socialisti tudi ostro zavrnili šovinistične naklepe.

Letošnje februarke volitve pomenijo za koroške Slovence nekaj mejnika, ki jih bo združil v skupni borbi z demokracičnimi množicami Avstrije za boljšo in pravičnejšo bodočnost.

—šo—

MARKIZ DE GRAVISI

V Kopru so mu pravili D'Annunzio, ker mu je bil podoben po postavi in miselnosti. Imel je tudi brado kakor D'Annunzio. Spoznal ga je 1919. leta, v času, ko je iredentistična Arlandijeva vlada v Rimu postavila D'Annunzija za vodjo organizacije Lega Nazionale, katere osnovni cilj je bil, da pospeši raznarodovanje Slovencev in Hrvatov v priključni Julijski krajini. Markiza De Gravisija v Kopru pa so postavili za zaupnika Lega Nazionale v koprski občini. Pokazal se je vrednega tega zaupanja. Dal je takoj zgraditi v šestih slovenskih vaseh okrog Kopra italijanske šole in je začel pomagati Aldu Pizzagalliju pri sestavi knjige »O italijanski obliki slovenskih priimkov«.

Bil je vnet iredentist. V Kopru in okolici so ga imeli pravzaprav za simbol italijanskega iredentizma. Svojo zvestobo iredentističnim idejam je pokazal tudi v času fašizma in posebno med drugo svetovno vojno, ko je v raznih govorih, ob fašističnih manifestacijah na koprskem trgu poudarjal, »da je treba balkanske horde civilizirati v znamenju rimskega orla«. V Kopru je bil v najboljših stikih s Pierom Almerigogno, nosilcem šestih fašističnih odlikovanj zaradi krvavih podvigov proti slovenskemu prebivalstvu v Marezigah, sodelovanjem v abesinski vojni, kjer je bil član fašističnega sodišča na področju Alagi in kjer je dal kot tak obseliti nad 150 abesinskih upornikov.

Markiz De Gravisija je proti koncu vojne vendarle ugotovil, da ni več mogoče pomagati italijanski iredenti z javnimi nastopi in dejavnostjo temveč da je treba to delati nezakonito. Da bi to čimbolj zakril, je odločil da gre med ljudstvo, kar je tudi napravil. Med ljudstvom je tu pa tam govoril o vrlinah nove demokracične oblasti in uspel marsikoga prepričati, da ni bil nikoli ne

fašist ne iredentist. S to metodo je nekaj časa uspeval. Uspeval je namreč v tem, da je kril svoje aktivno sodelovanje s tržaškim CLN, o katerem vemo, da je vohunski center, ki dela po direktivah italijanske obveščevalne službe.

V Kopru je bil vodja koprškega CLN odbora že od julija 1945. leta, vse do septembra 1947. leta, ko je odredil, da se člani koprškega CLN zaradi previdnosti povežejo neposredno s CLN-ovsko centralo v Trstu. Naš markiz se je v Trstu tesno povezal s Pierom Almerigogno, ki je vseskozi v vodstvu CLN in s propagandnim referentom CLN Cesare Giorgiom. S tema dvema je imel nad 30 sestankov. CLN v Trstu je lahko večno hvaležen markizu De Gravisiju — Barbabianchi za bogata vohunska poročila, ki jih je pošiljal iz Kopra v Trst in s tem koristil iredentističnim manevrom ter propagandi. Na sestankih CLN v Trstu se je vodstvo te organizacije, pri pripravljanju morebitnih akcij proti coni B, vedno posluževalo predvsem njegovih nasvetov.

Pred dnevi je markiz De Gravisija odšel iz Kopra, kakor vse kaže, po nalogu CLN, ki je na nek način moral ugotoviti, da gre sovražno delovanje De Gravisija v Kopru h kraju.

Markiz De Gravisija ni bil samo »simbol« italijanske iredente v Kopru in okolici, kakor ga je marsikdo od Koprčanov nazival, temveč nevaren agent CLN-ovske obveščevalne službe. Z njegovim odhodom je CLN utrpel veliko izgubo. Italijansko prebivalstvo v Kopru in v coni B se bo stalno spominjalo markiza De Gravisija kot osebe, ki je brez uspeha skušala po navodilih italijanske iredente vnašati razdor med slovensko in italijansko prebivalstvo in rušiti našo socialistično izgradnjo. Spominjalo se ga bo kot vohuna najhujše vrste.

Gospa Sveta, nekdanje sr edišče koroških Slovencev.

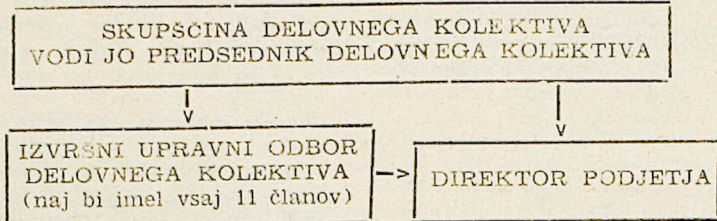
K RAZPRAVI O DELAVSKEM UPRAVLJANJU V GOSPODARSKIH PODJETJIH

Dnevno prinaša naše časopisje različna mnenja in stališča posameznikov, delovnih kolektivov, sindikalnih organizacij itd. o nadaljnjih oblikah delavskega upravljanja podjetij ter še posebno v zadnjem času o tem, kako naj se voli ali imenuje direktorja podjetja.

Izkušnje dosedanjega dela delavskih svetov in upravnih odborov, so pokazale lepe rezultate, vendar tudi marisaketere pomanjkljivosti, med katerimi je brez dvoma glavna ta, da delovni kolektiv ni bil zadostno seznanjen s problematiko podjetja ter z delom delavskega sveta, še manj pa z delom upravnega odbora, za katerega so večkrat krožile med delavci govorice, da je pač upravni odbor le organ, ki ga vodi postavljeni direktor podjetja. Vsekakor je res to, da niso bile dovolj razčlenjene dolžnosti in naloge posameznih organov pri upravljanju podjetja, to je delavskega sveta, upravnega odbora in direktorja podjetja.

Izhajajoč iz gornjih predpostavk bi nadaljnje oblike delavskega upravljanja morale predvsem doseči to, da se delavsko upravljanje podjetja približa direktnim proizvajalcem, to je vsem članom kolektiva, ki naj bi odločali o vseh važnejših vprašanjih dela in razvoja svojega podjetja, in drugič, da se razčlenijo naloge ter kompetence posameznih organov delavskega upravljanja ter posebej še direktorja podjetja. Ker se postavlja vprašanje, da ne bo skupščina delavskega kolektiva nikdar sklepna, je potrebno to stvar pač prilagoditi stvarnemu stanju posameznega podjetja. V podjetju, kjer je ves kolektiv skupaj v enem prostoru, to ne more biti vprašanje, ker se bo skupščina verjetno sestajala vedno po izvršenem delu, drugo pa je vprašanje v kolektivih kakor so gradbena podjetja, električna podjetja itd., kjer bi se morali sestanki vršiti po delovnih mestih, vodil bi jih član upravnega odbora. Vse to je pač samo vprašanje oblike dela, medtem ko je vsa stvar v tem, da je nujno, da bi vsi člani kolektiva sodelovali pri upravljanju podjetja. V samem gradbenem podjetju »Edilita« se je pokazalo, da so člani kolektiva radi prisostvovali proizvodnim sestankom, kjer so razpravljali o različnih vprašanjih dela, nalogah in pomanjkljivostih podjetja in gradili so ter bi brez dvoma tudi pri delavskem upravljanju še aktivneje sodelovali z predlogi za boljši razvoj podjetja. Ker se je pokazalo, da bi upravni odbor čutil večjo odgovornost ter tudi samostojnost pri delu, bi bilo prav, da bi v bodoče direktor podjetja ne bil član upravnega odbora, temveč bi prisostvoval lahko sejam upravnega odbora samo

s posvetovalnim glasom. S tem bi dosegli to, da bi nihče ne mogel vplivati na mišljenje in sklepe upravnega odbora direktno ter bi s tem izbegnili dosedanjemu vplivu

Tako bi delovni kolektiv volil neposredno predsednika delovnega kolektiva ter izvršno upravni odbor podjetja, medtem ko bi izvršni upravni odbor podjetja po predlogih članov kolektiva izvolil predsednika izvršnega upravnega odbora ter direktorja podjetja. Po izvolitvi direktorja podjetja bi predsednik delovnega kolektiva ter predsednik izvršnega upravnega odbora izdala akt o imenovanju direktorja podjetja ter ga predložila v potrditev še okrajnemu zboru proizvajalcev. S tem bi direktor podjetja čutil direktno odgovornost za svoje delo do delovnega kolektiva, medtem ko bi delovni kolektiv tudi gledal za tem, da izbere za direktorja človeka, katerega lahko zaupa ter je sposoben izvrševati svoje delo, kar bi tudi vpli-

vala na delovno zavest in dvig storilnosti v podjetju.

Na koncu bi bilo potrebno samo še določiti kompetence posameznih organov delavskega upravljanja ter stremeti za to, da bi se upravni odbor ne poglobljal v posamezne malenkostne upravno-administrativne posle, da pa bi bil na tekočem o vseh problemih podjetja, tako da lahko dnevno tolmači vso problematiko članom kolektiva.

Seveda pa je vse nadaljnje delo odvisno od tega, da bi izvršno upravni odbori sestavljali res najbolj predani, poštvalni ter sposobni člani kolektiva, za kar naj bi že sedaj sindikalne organizacije naredile prvo anketo, iz katerih bi bilo razvidno, kateri ljudje uživajo med člani kolektiva največ zaupanja ter so sposobni izvrševati odgovorne naloge za celotni kolektiv. Rajner Marko »EDILIT« Izol

Ravenca — glavni kraj popolnoma slovenske občine v rezijski dolini. V ozadju so pobočja Visokega Kanina (2585 m) in hkrati po grebenih jugoslovansko-italijanska državna meja. Prebivalci Rezijske so hodili nekodaj po Sloveniji kot potujoči lončevzi in brusarji. Doma govorijo slovensko, ki je ohranila mnogo arhaičnih oblik.

Mladina koprškega okraja in strelske družine

Dosedanji rezultati, ki smo jih dosegli na področju ustanovitve strelskih družin, niso zadovoljivi. Se vedno je precej mladincev, ki so izven te organizacije in še vedno je preveč nerodnosti in premalo zanimanja za strelstvo med našimi množničnimi organizacijami, zlasti pa še med mladinskimi odbori. Po podatkih, ki so na razpolago, je v koprskem okraju registriranih 6

strelskih družin, čeprav je res, da že marsikje delujejo iniciativni odbori.

Vlogo strelskih družin so marsikje po terenu napačno razumeli. Mnogi vidijo v tem le nekakšno športno izživiljanje in ne upoštevajo pomena teoretične izobrazbe članstva. Ponekod so se lotili tudi administrativnega reševanja tega vprašanja, kakor v Sečoveljah, kjer se je vpisalo v družino okrog 20 mladincev, na predavanju pa jih je prišlo polovico manj. Mladini je treba vsekakor pojasniti pomen strelskih družin, da bodo čimprej dobili teoretično znanje, kako ravnanje z orožjem in na ta način postati aktivni člani strelskih družin ter se usposobiti za tekmovanje. Brezbriznost do tega vprašanja je opaziti tudi pri nekaterih političnih delavcih na terenu, ki ne razumejo potrebe vključevanja mladine v strelske družine. Marsikje bodo prav z organizacijo strelskih družin odpadli nekateri nezdravi pojavi med mladino koprškega okraja kakor pijančevanje, kvartanje in podobno.

Največje uspehe v organizaciji strelskih družin so do sedaj dosegli v dekanjski občini, kjer so že pristopili k ustanovitvi iniciativnih odborov in imeli že več teoretičnih predavanj. Samo v Dekanih se je udeležilo predavanj okrog 30 mladincev. Povsem drugače pa je v Sv. Antonu, kjer se je komaj 10 mladincev vključilo v delo strelske družine, v večini vasi v občini Šmarje, v Izoli, Izoli-okolica, Piranu in Marezigah. Vsekakor je treba pohvaliti iniciativno nekega partizanskega boreca v Montinjanu, ki je na lastno pobudo ustanovil iniciativni odbor strelske družine in bodo tudi v kratkem imeli občni zbor. Največje uspehe v ustanavljanju strelskih družin so imeli tam, kjer so sodelovale vse množične organizacije.

Glede notranjega dela strelskih družin je treba poudariti, da je razen predavanj zelo važno vzbujati pri članih tekmovalni duh. Že v marcu bodo v koprskem okraju strelska tekmovanja v okviru občin, takoj nato pa tudi med občinami. Prikazati je treba mladini uspehe, ki so jih že dosegli naši strelci na posameznih tekmovanjih, saj so na državnem prevenstvu zasedli 10. mesto. Seveda je treba gledati, da bo delo z mladino v strelskih družinah pestro in zanimivo, da bodo predavanja dobro pripravljena in da v njih sodelujejo tudi stari partizanski borci, ki bodo mnogo koristili s svojimi nasveti in izkušnjami.

Ob koncu bi omenil, da so v koprskem okraju sestavili tudi program za tečaj za prvo pomoč. Ti tečaji so namenjeni predvsem naši ženski mladini pa tudi ženam. Čeprav je njihov osnovni namen seznaniti naše žene in mladinke z osnovnimi principi dajanja prve pomoči, bodo v njih izvedle tudi vse, kar potrebuje naša žena v vsakdanjem življenju. Predavali bodo predvsem učitelji in zdravniki.

OPOZORILO NAROČNIKOM

Prosimo vse naročnike, da čimprej poravnajo naročnino po položnicah, ki smo jih priložili zadnjim številkam. Novi naročniki in vsi, ki še niso prejeli položnic, naj nakažejo naročnino na naš tekoči račun pri NB 657-T-162.

Kaj bomo letos gradili v sežanskem okraju

O predlogu družbenega plana, ki ga je OLO Sežana dostavil v diskusijo vsem družbenim in gospodarskim organizacijam, kot tudi vsem občinskim ljudskim odborom v okraju, se je mnogo razpravljalo. Številne gospodarske organizacije so že stavile OLO različne pripombe ter predloge. Pri obravnavanju družbenega plana pa najbolj zanima tako občinske ljudske odbore, kakor vse prebivalstvo, kaj se bo v bodočem letu gradilo v okraju.

V Sežani bodo v tem letu dokončana dva važna industrijska objekta: nova tovarna »Pletenina« in velika nova mlekarna. Tako mlekarne kot tovarna pletenin bosta začeli obratovati v mesecu juniju tega leta. V tem letu bodo za mlekarno investirali še več milijonov, isto za tovarno pletenin za potrebno opremo.

Dalje bodo v Sežani v tem letu, z raznimi adaptacijami, uredili več stanovanj in zgradili novi stanovanjski blok, za kar bo OLO prejel po družbenem planu 10 milijonov din. Poleg tega bo tudi carina v Sežani postavila 6 montažnih hišic za sta-

novanja svojih uslužbencev v bližini železniške postaje.

Občina Komen pa bo po tem planu prejela 1.500.000 din za ureditev prostorov občinskega ljudskega odbora; sedanje bodo uporabili za stanovanja. Za elektrifikacijo vasi je v družbenem planu predvidenih 5 milijonov din; s sredstvi, ki jih bo poleg tega ustvaril OLO, bodo v tem letu elektrificirane vse vasi v okraju; teh je še nad 35, in to večinoma v Istri, nekaj pa tudi še v Brkinah in na Krasu. Za popravilo raznih cest je predvidenih 1.000.000 dinarjev. Poleg tega je določenih 1.500.000 dinarjev za dograditev ceste Obrov-Pregarje.

Za zboljšanje zdravstvenih razmer v okraju bo letos dokončno urejena splošna zdravstvena ambulanta v Podgradu, kjer bodo tudi prostori za zobno ambulanto, materinsko posvetovalnico, lekarno in stanovanje za zdravnika. Za ureditev pritličnih prostorov, za napeljavno vodo in za potrebno opremo, je za ta objekt predviden še en milijon dinarjev. Prav tako bo urejena zdravstvena ambulanta v Materiji, za katero je predvidenih 200.000 din. V Gračišču bodo letos pričeli z gradnjo prvega zdravstvenega doma v Istri, seveda se bo gradnja nadaljevala in končala šele v letu 1954; v letošnjem družbenem planu je predvidenih 1.500.000

dinarjev za potrebne projekte in za pričetek gradnje temeljev.

V tem letu se bo dokončala že pričetka gradnja nove večrazredne šole v Gračišču in šole dvorazrednice v Kovčicah, za obe šoli bo iz republiškega plana investiranih 28 milijonov dinarjev. Za nabavo razne opreme za šole je v družbenem planu OLO predvidenih še 800.000 dinarjev. OLO je poleg tega za popravilo raznih šol v okraju najel 10-milijonsko brezobrestno posojilo, s katerim bodo obnovili požgano šolo v Velikem Dolu ter popravili šole v Avberju in Skopem, tako da prejme občina Dutovlje skupno 3.506.000 dinarjev. V občini Komen bodo popravili šolo v Brestovici za 600.000 dinarjev; v občini Materija bodo s 610 tisoč dinarji popravili šole v Tatrah, Brestovici in Materiji; občina Herpelje bo z 1 milijonom popravila šoli v Herpeljah in Ocizli; za popravilo šole v Movražu je določeno 84.000 dinarjev, za šolo v Rakitovcu pa 140.000 dinarjev; 200.000 dinarjev je določenih za popravilo šole v Rižani; za šolo Štjak pa 600 tisoč dinarjev. Občina Sežana bo dobila za popravilo šol 2.360.000 din; s temi sredstvi bodo popravili šole v Povirju, Stomažu in Vrabčah; za popravilo šole v Movražu je določeno pol milijona dinarjev; za šolo Pregarje pa 400.000 dinarjev.

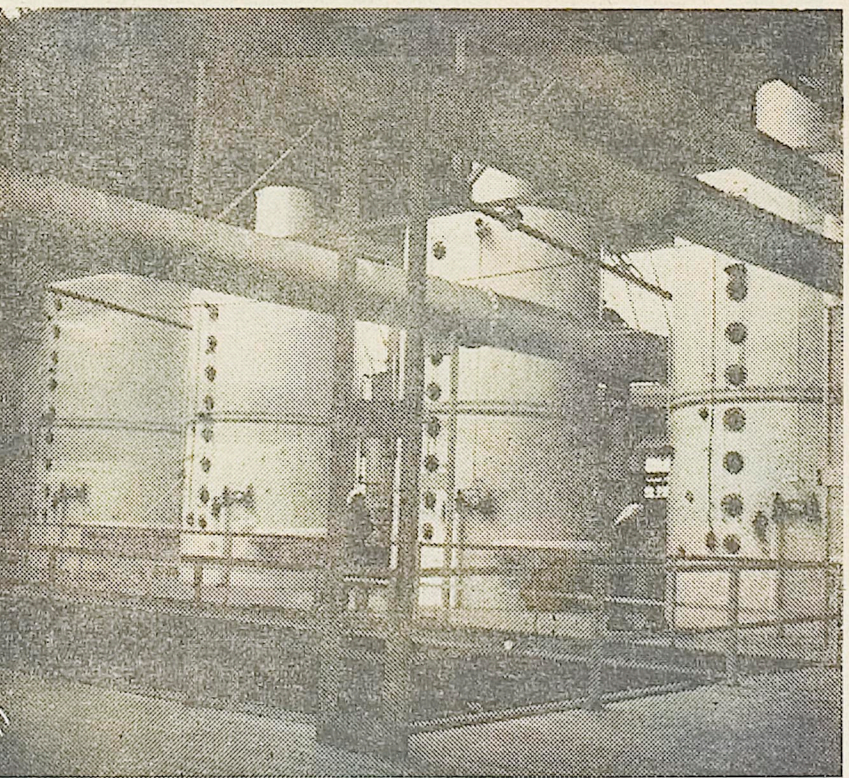
Slavnostna otvoritev kulturnega doma v Sv. Petru

V nedeljo je bilo v Sv. Petru zelo živo. V dvorani novega kulturnega doma je bilo malo in veliko. Zbrali so se bili zares vsi šempetrski vaščani in manjkalo ni niti gostov iz sosednjih vasi. Tega dne je vsak človek v Sv. Petru čutil, da se je v vasi zgodilo nekaj važnega, da se začneja za vaško prosveto novo obdobje. Šempetrski imajo zdaj svoj kulturni dom. Tu bodo lahko imeli predavanja, vaje dramskega krožka in pevskega zbora in še marsikaj drugega. Pri nas je še zmeraj precej vasi in zlasti zaselkov, ki gledajo zdaj z zavidanjem na Sv. Peter. Tudi njim bi prišel prav kulturni dom, tudi oni si želijo primernih prostorov za seitanke, predavanja in podobno. Pri vsem tem pa morda ne pridejo na to, kaj so šempetrski vaščani napravili za kulturni dom. Pri gradnji tega doma je pomagala cela šempetrska vas. Če bi tudi druge naše vasi pokazale toliko volje, bi prav gotovo imele več, kakor imajo.

Otvoritev je bila nadvse slavnostna. Ob tej priložnosti so prinesli pozdrave iz Kopr, zlasti predstavniki ljudske prosvete. Upravnik osemletke v Šempetru, učitelj Gojkovič Avgust, je res nazorno prikazal, kaj pomeni novi kulturni dom. Na odru si

videl simbolično sliko nekdanje zaostalosti, kakor tudi izhod, ki si ga je naše ljudstvo našlo. Dvorana je zavalovila od navdušenja. Vsi tisti, ki so se pri graditvi kulturnega doma še posebno izkazali, so dobili nagrade. Tako najdemo med prvimi nagradenci Miho Špeha in Viktorja Marince. V trudu za dograditev kulturnega doma ni zaostajal niti 60-letni Miha Delbela, ki je prejel v znak priznanja diplomo. Ta otvoritev kulturnega doma vpada v Prešernov teden, ko smo povsod na Koprskem proslavljali genija slovenskega pesništva in slovenske narodne misli.

Otvoritvi in razdelitvi nagrad je sledila burka. Vaščani so iskreno uživali in se veselili. Za dvig šempetrske prosvete gre res kar največja zasluga poštvalnim učiteljem in učiteljicam iz osemletke, ki so kar vsi nastopali na odru in imeli ob strani domače fante in dekleta. Menimo, da pomeni vse to za naše Šempetre res močan korak naprej v dviganju lastne prosvete in izobrazbe na splošno. Kulturni dom je zdaj tu in naj postane resnično središče celotne prosvetne dejavnosti v Sv. Petru in tudi Novi vasi. Prepričani smo, da nas bodo Šempetrski kmalu iznenadili s kako novo kulturno prireditvijo.

Tovarna sladkorja v Zrenjaninu

Šole v sežanskem okraju

V torek je bila v Sežani okrajna učiteljska konferenca. Poleg učiteljskega, vzgojiteljskega otroških vrtcev in upravnikov dijaških domov so konferenci prisostvovali tudi državni sekretar za prosveto in kulturo tov. Franc Kimovec — Ziga, republiški inšpektor za osnovne šole, predstavnik društva učiteljev Slovenije ter predsednik O.I.O. tov. Petrinja.

Iz poročila okrajnega šolskega inšpektorja je bilo razvidno, da je v okraju 68 osnovnih šol, od teh 53 enooddelčnih, 12 dvoooddelčnih in le tri triooddelčne. Na enega učitelja odpade 30 učencev, medtem ko je v Sloveniji povprečno 50 učencev na enega učitelja. Od omenjenega števila šol je 25 odstotkov takih, ki imajo manj kot 20 otrok. Te šole so tudi bolj slabo opremljene in je pouk zelo skrčen. V Kastelu je šola, kjer je samo 9 šolobveznih otrok. Otroci dosežejo zelo malo znanja, tako da večina ne more stopiti v nižje gimnazije ali šole za učence v gospodarstvu. Te enorazredne šole so tudi zelo drage in stane šolanje enega otroka 7 tisoč dinarjev, medtem ko v ostali Sloveniji stane povprečno le 3 tisoč dinarjev. Šole v okraju imajo nižje proračune kot v ostalih delih Slovenije in so tudi učitelji začeti z najnižjo plačo.

Za izboljšanje šolstva in za dosego višjega nivoja izobrazbe šolskih otrok v skladu s potrebami današnjega časa, bodo morali kulturno-prosvetni in oblastveni organi nujno pristopiti k višje organiziranim šolam in to le v večjih središčih. Za dosego tega bo treba zgraditi v okraju več novih šol, tako v Kovčicah, Gračiču, Obrovem, Sočergi, Truškah, Hrastovljah, Črnem Kalu ter drugod. Prvi dve šoli že gradijo. Manjše šole pa bo potem treba ukiniti. Prav gotovo bo za otroke manjših vasi le koristno, če bodo napravili četrt ure poti več in se v udobnih, zračnih in svetlih prostorih naučili še enkrat toliko kot sedaj v neurejenih, nehygieničnih, mrzlih in temnih učilnicah. V sedanjem stanju so tudi življenjski pogoji učiteljev na teh šolah zelo neurejeni. V nekaterih vaseh nimajo niti urejene prehrane, ker v vasi ni gostiln.

Osnovne šole so v prvem polletju dosegle 77 % učni uspeh, od tega v prvih in drugih razredih povprečno po 72 %. Slabe učne uspehe so dosegli učenci osnovne šole v Loki, 40 odstotkov, v Senožčah 51, v Sočergi 64 in v Hrastovljah 60. V gimnazijah v Hrpeljah, Sežani, Tomaju, Podgradu in Komnu je uspešno doseglo razred 57 % dijakov. Treba pa je k temu pripomniti, da so bili za-

vzeti različni kriteriji pri ocenjevanju. V Hrpeljah in Podgradu so bili zelo širokogrudni, v Sežani pa strogo realni.

Ob zaključku konference je kratko spregovoril tudi tov. Kimovec, ki je odgovoril na več stavljenih vprašanj in dal učiteljem priznanje za njih pionirsko delo po vaseh.

Janko Valentinčič

Otvoritev slovenske čitalnice v Portorožu

Na dan obletnice smrti dr. Franca Prešerna je Slovensko prosvetno društvo Branko Kozlovič v Portorožu odprlo v stavbi občine čitalnico in knjižnico. Uvod k otvoritvi je bila proslava obletnice smrti velikega pesnika. Dijaki slovenskega učiteljskega društva v Portorožu so izvedli lepo izbran program Prešernovih pesmi v besedi in petju, o Prešernu — pesniku je govoril prof. tov. Drago Ham.

Z otvoritvijo čitalnice, ki bo odprta dnevno med 17. in 20. uro ob delavniških, ob nedeljah od 10. do 13. ure in izposojevanjem knjig četrtek med 16. in 18. uro, daje odbor prosvetnega društva Slovenem v Portorožu pobudo za ljudsko prosvetno izživljanje in istočasno možnost ustvaritve tiste družabnosti — posebno primerne sedaj v mrzli burji — ki jim je tako lastna, a prav v Portorožu med njimi tako pomanjkljiva. Tudi občinski odbor je pokazal svoje zanimanje za ljudsko prosvetno delo in dobro voljo s tem, da je odstopil dve leti, primerni sobi, ju okusno opremil z lepim pohištvom in obljubil svojo pomoč tudi v prihodnje. Z opombo, da bi se proslave in otvoritve udeležilo lahko nekaj več ljudi — saj šteje društvo nad 180 članov — se pridružujemo mnenju predsednika društva tov. Štolfe, da imamo Sloveni v Portorožu kar najboljše pogoje za najširšo kulturno-prosvetno društveno dejavnost, samo treba je pokazati dobro voljo.

VIR

Hrpelje - Kozina

Mladinci predvojaškega centra so zelo aktivni in redno obiskujejo predvojaške vaje vsako leto. Za to vestnost je bil v preteklem letu center odlikovan z diplomom in prehodno zastavico.

V Hrpeljah imamo fizikalni center v dijaškem domu. Dijaki-gojenci, ki obiskujejo nižjo gimnazijo, se po učenju zanimajo tudi za razne športne panoge. Pred dnevi so nastopili v prijateljskem srečanju v odbojki s tovariši graničarji. Z. M.

Občinska konferenca ljudske mladine v Šmarjah

Na občinski konferenci Ljudske mladine, ki je bila v nedeljo v Šmarjah, je sekretar izborni poročal o delu in uspehih mladinske organizacije. Mladina je ustanovila prostovoljno gasilsko društvo, ki je že imelo svoj prvi nastop skupno z drugimi društvi v okraju, dalje prosvetno kulturna društva z dramskimi družinami, pevskimi zbori in folklornimi skupinami. Precej se je razvil tudi mladinski šport in v tem prednjači mladina v Gažonu s svojo strelsko družino.

Opaziti pa je nekatere pomanjkljivosti kot podcenjevanje vloge in pomena mladinske organizacije. Marsikateri mladinski aktiv na vasi je mislil, da je glavna naloga ustanavljanje kulturno-prosvetnih društev in pri tem pozabil, da je mladinska organizacija izrecno politična organizacija. Njena glavna naloga je, da vzgaja idejno politično svoje člane v zavestne graditelje socializma.

V res dobri razpravi so delegati proučevali vprašanje izpolnitve mladinske organizacije z različni odseki in strelskimi družinami. Veliko skrb so pokazali pri vprašanju vzdrževanja večje odgovornosti samovzgoje mladine. Od tega je veliko odvisno nadaljnje aktivnejše delo mladine.

Konferenca je sklenila, da bodo morali vsaki mladinski aktiv skrbeti, da bo vsak mladinec in mladinka maročen na en časopis, ki bo pomagal pri širjenju političnega in kulturnega obzorja.

R. N.

...in mladine v Postojni

V Postojni so 11. redni konferenci prisostvovali tudi predstavniki JLA, ljudske oblasti, društvenih in družbenih organizacij.

Poročilo, ki ga je podala sekretarka komiteja, je izborni prikazalo delo mladine v okviru mestne občine. Zelo lepe uspehe je dosegla mladina v tekmovanju za V. kongres LMJ. Temu je dokaz pohvalna diploma komiteja mladine in prehodna zastavica, ki jo je priporočila mladina na gimnaziji kot najboljša organizacija šolske mladine v Sloveniji.

Mladinske aktivne so ustanovili v petih vaseh, kjer že več let ni bilo mladinske organizacije. Bilo je sprejetih 200 novih članov. Zelo aktivna je bila mladina od zadnjih volitev v ljudske odbore.

Da bi izboljšali delo v društvih, je konferenca sprejela predlog komiteja, da bi bil v maju mladinski teden, kjer bi sodelovala vsa društva. Namen tedna bi bil vključiti čim več mladine v društva in jo zainte-

Od Triglava

resirati za delo. Dalje so obravnavali vprašanje vajencev, kateremu posvečajo premalo pozornosti.

Svečan odraz je dal konferenci sprejem devetih novih članov v mladinsko organizacijo. V imenu CK LMS je zastopniku gimnazije izročila sekretarka komiteja prehodno zastavico. Pohvalne diplome so prejeli: Klub za konjski šport »Janko Preml-Vojkoc«, taborniška organizacija »Kraški vuharniki« in KUD Prestranek za njihove uspehe pri vzgoji mladine. Pohvalne diplome za požrtvovalno delo so prejeli tudi nekateri mladinci in mladinke, tako Andrej Miklavčič, Jože Požar, Manja Furlan in drugi.

B. M.

IZ SLAVINE

Te dni popravljajo ceste, ki pelje iz vasi preko proge do glavne ceste, ono, ki pelje do Sele, in ceste, ki pelje skozi vas tja do Koč. Vse te ceste posipajo z gramozom iz ruševin in iz kamnoloma. Vsega nadrob-

ljenega in razvoženega gramaza je okrog 700 kubičnih metrov. Vse to so opravili s prostovoljnimi deloma. Da je vse delo v redu, skrbi požrtvovalni tovariš Penko.

xxx

Člani gasilske organizacije in kulturno-umetniškega društva so sklenili, da bodo zgradili dvorano, v kateri bo lahko uspešno delal pevski zbor, igralna skupina in še drugi, ki morajo hoditi v kulturni dom v Prestranek. V ta namen so že nabrali 300.000 din.

Koper

Pred dnevi so začeli v Kopru s pripravi terena za novo stanovanjsko hišo, v kateri bo predvidoma 28 stanovanj in razni lokali. Stavba bo štirinadstropna. Najprej bodo delavci gradbenega podjetja »Edilitec« porušili staro hišo nasproti ribarnice, nato pa bodo takoj začeli na tem mestu z gradbenimi deli.

Pravično plačilo za špekulantsko dejavnost

V Postojni je bila pred kratkim zanimiva razprava. Pred okrajnim sodiščem, ki mu je predsedoval tov. Potočnik Branko, se je v družbi glavnoobtožene Tržičanec Komarjeve znašla tudi družbica Postojnčank: Pelan Antonija, Sak Ivana in Butkovič Ana. To je bil postojnski del precej velike tihotapsko-špekulantske grupe (kakih 40 članov), večinoma iz Reke in Kopr. Bili so povezani z različnimi tipi v Trstu, ki so jim dobavljali različno blago, predvsem ure, ki jih je potem ta skupina pri nas prodajala, v Trst pa nato pošiljala zlasti tujo valuto, predvsem dolarje ali pa tudi kar dinarje.

Komarjeva je bila stara znanka obtoženih Postojnčank. Že pred vojno jim je dobavljala zelenjavo iz Trsta. Tudi po vojni, še za časa zone B, je Pelanovi za njeno menzo dobavljala zelenjavo. Tihotapski kontakt pa je z njo vzpostavila sredi leta 1951, ko ji je poslala nekakšne verižice z obeskom, nato svilene ovratne rute, pa zapestne ure itd. Vse to so prinašali in nato odnašali denar zanesljivi kurirji. Za prenašanje si je banda izmislila rafiniran postopek — denar in blago je potovalo sem in tja čez mejo kar v vlaku brez vsakega spremstva. Naši marljivi varnostni orga-

ni pa so le kmalu prišli na sled vsemu ter so se glavni krivci hitro znašli za zapahi.

Pelanova in Sakova sta znani Postojnčanki. Ni ju gnalo pomanjkanje in siromaštvo na tako delo, marveč čisto dobičarski in špekulantski nameni najslabše vrste. To je bilo videti tudi po tem, da sta razen dogovorjene provizije hoteli svoje »posledajalce« še čisto enostavno »okoli prinesiti«, kot pravimo v šali, za precejšnjo vsoto denarja in pa kar za celih 99 ur, ki sta jih gladko utajili. Taka nepoštenost pa seveda ni branila zlasti Pelanovi, da ne bi redno posečala cerkve in tam iskala odvezo za svoje grehe, vsekakor pa ni pričakovala, da se bo zanje morala pokoriti celih 10 mesecev v zaporu. Toliko ji je namreč ljudsko sodišče odmerilo, dočim je Komarjeva bila obsojena na eno leto, Sakova na 7 mesecev in Butkovičeva na dva.

Boršt

V zadnjem mesecu je kulturno-prosvetno življenje v naši vasi zelo zaživelo. Dramatska skupina se z vso resnostjo pripravlja na uprizoritev igre »Zelena vrveca«. S to igro bi lahko sicer že kmalu nastopili, vendar nimamo primerne prostora in bomo pač morali počakati in igrati na prostem.

Podnevi in ponoči vidiš mlade fante, ki hodijo h godbenemu tečaju. Še pozno v noč se slišijo zvoki njihovih instrumentov.

In kako smo proslavili 8. februar? Ta dan je bilo res precej dogodka. Zjutraj so se zbrala dekleta na gospodinjstvem tečaju, prinesla s seboj nekaj hrane in si sama skuhalo kosilo pod vodstvom učiteljice. Prišli so tudi godbeniki in pionirji, ki so navdušeno recitirali in peli Prešernove pesmi. Letošnja Prešernova proslava je bila ena najbolj uspešnih v zadnjih letih.

M. B.

Dekani

Na drugi občinski konferenci Ljudske fronte, ki je bila v nedeljo ob številni udeležbi delegatov iz vseh vasi, smo obravnavali bližajoči republiški kongres Ljudske fronte. Tovariš Primožič je orisal zgodovino in delo Ljudske fronte in se ustavil na vprašanja za preimenovanje iste v Socialistično zvezo delovnih ljudi.

V poročilu se je tovariš Primožič ustavil tudi na delovanju mladine, ki nikakor ne gre tako, kot je bilo treba. Poudaril je, da bi se mladina morala vse bolj udeleževati v prosvetnem in drugem življenju na vasi.

Tovariš Obad je poročal o delu Fronte v občini. Nato smo izvolili dva delegata za republiški kongres.

Pomjan

Ponoči od nedelje na ponedeljek je izbruhnil v hlevu Ivana Perošiča požar. Ker so ogenj prepozno opazili, je bilo vse gašenje zaman. Škoda še ni ocenjena, prav tako pa tudi še niso znani vzroki požara.

Portorož

V okviru družbenega plana so predvideli tudi vsoto 14 milijonov din za kanalizacijo Portoroža. Z deli so že začeli in računajo da bodo končali do sredine aprila.

Dr. Ivan Kastelic

SANATORIJ ANKARAN

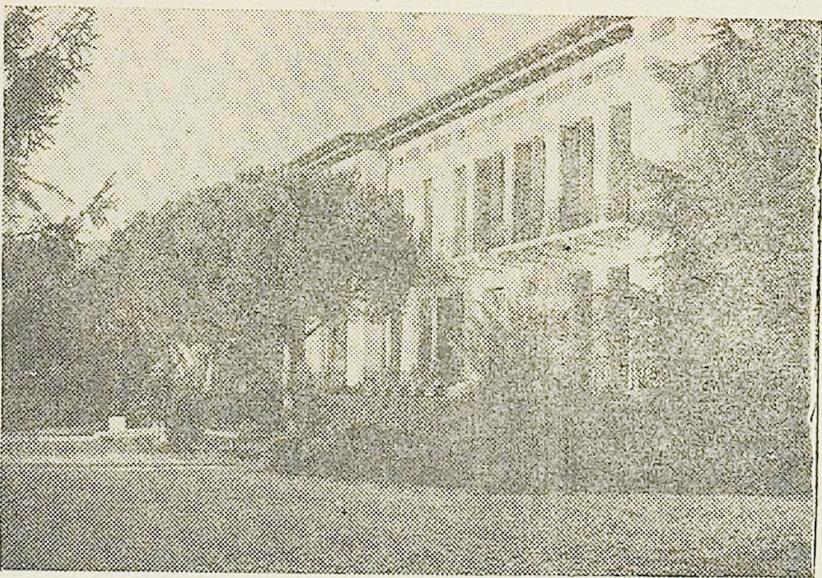
Komaj zoplate barka iz tesnega koprškega pristanišča, že letovišar lahko radovedno opazuje ankaransko obalo, kjer bo zagledal znano kopališče Sv. Nikolaj. Najprej mu zbude pozornost mogočna poslopja zdravilišča za kostno tuberkulozo v Valdoltri. Blizu njih zagleda majhne pčice, ki se kmalu izkažejo kot hišice kopališča.

Toda to še ni vse! Radovedno oko tujca odkrije še na desni strani kopališča lep gozdček, ki se širi od vznožja hriba, pa prav do obale, kot otoček sredi valovitega morja vinogradov in oljnih nasadov. In v tem gozdčku se zdaj pa zdaj med borovci in topoli kažejo poslopja ankaranskega sanatorija za pljučno tuberkulozo, kot bi se hoteli skriti med zelenjem pred žgočim poletnim sencem.

Pred 50 leti še ni bilo tega vedno zelenega gozdčka in ob obali je bilo le nekaj lesenih kolib, ki so služile kot slačilnice za kopalce iz Trsta, ki so sem zelo radi zahajali. Današnje kopališče Sv. Nikolaj so začeli urejati šele po prvi svetovni vojni.

Leta 1900 je »Društvo za borbo proti tuberkulozi iz Trsta« s prostovoljno zbranim denarjem kupilo to zemljišče, da bi začelo graditi sanatorij za pljučno tuberkulozo. Uredili so najprej kmetijsko posestvo, ki naj bi donosalo dohodke in s tem denarjem bi začeli graditi prve paviljone zdravilišča. Čez nekaj let so z gradnjo res začeli, toda denarja je zmanjkalo in delo je obstalo. Zato se je društvo odločilo, da bo rajši gradilo cenejše protituberkulozne disperanzerje in je kmetijsko posestvo z nedo-

končanim paviljonom vred prodalo leta 1909 Socialnemu zavarovanju v Trstu. Socialno zavarovanje je potem leta 1911 dogradilo začetni paviljon in ga uredilo kot okrevališče za zavarovance s 64 posteljami. Leta 1913 so podrli lesene kolibe kopališča ob morju in zgradili tam dva ločena

paviljona, ki sta služila kot okrevališče za slabotne in bolne otroke zavarovancev.

Prišla je prva svetovna vojna in vsa nadaljnja dela so se ustavila. Kmalu so se paviljoni napolnili z vojnimi invalidi.

Leta 1924 so zopet zbirali prostovoljne prispevke in okrevališče preuredili v sanatorij za pljučno tuberkulozo. Tako so se končno uresničili

načrti »Društva za borbo proti tuberkulozi iz Trsta«.

Novi sanatorij se posebno razvije v letih 1924—1933, kajti v tem času so dozidali v starem paviljonu nad cesto še dve moderno urejeni krili z bolniškimi sobami, uredili ležalne lope ter zgradili novo poslopje za ku-

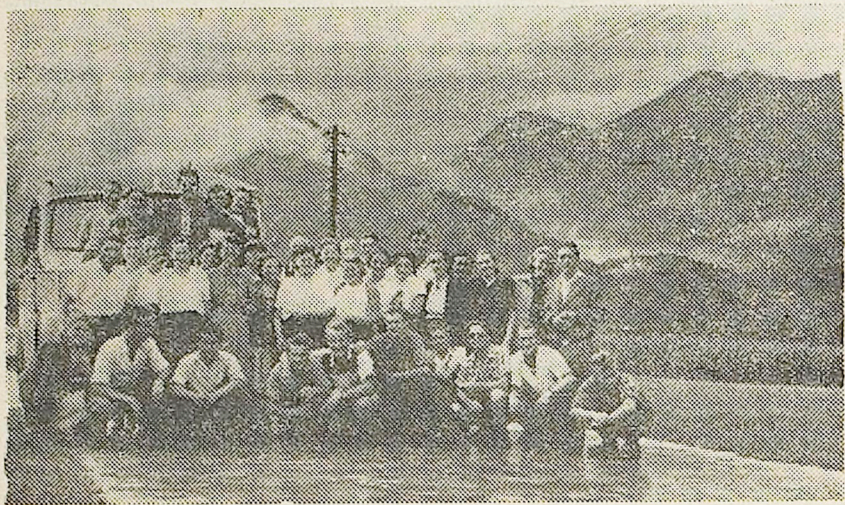
hinjo in jedilnico. V teh zgradbah nad cesto so se zdravile ženske, v spodnjih dveh paviljoni ob morju pa so bili moški. Ta dva paviljona so združili, tako da so med njima zgradili jedilnico in kopališče. Zelo velik problem je bil tedaj sanatorijska preskrba s pitno vodo, ker je imel prostora že za 220 bolnikov. Še danes vidimo vsepovsod po prostornem parku izkopane globoke vodnja-

do Jadrana

Uspehi postojnskega Putnika

Ko pregledujemo zdaj na začetku novega leta v starem opravljenem delu, ne moremo mimo postojnske poslovalnice turistične organizacije Putnika. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je poslovalnica izvršila veliko delo. Brez števila domačinov

Vmes bodo še nekateri domači izleti na znana smučišča, na obisk kake operne predstave v Ljubljano in podobno, prava sezona za izlete pa se bo pričela spomladi, ko bodo postojnski in drugi delovni kolektivi spet pohiteli na obisk v razne kraje

Z lanskoletnega izleta postojnskega »Putnika«

in tujcev si je skozi leto in dan podajalo kljuko njenih vrat iz rok v roke. Da so bili tujci zadovoljni ne samo z lepoto postojnske jame, marveč tudi s sprejemom in svojim bivanjem v Postojni, je bila v veliki meri prav zasluga Putnika. Razen tega je poslovalnica vršila za tujce tudi bančne posle in sploh vse usluge, kot jih Putnik sicer vrši.

Najbolj znani pa so bili Putnikovi izleti z avtobusom po vsej naši domovini in tudi v inozemstvo. Na stotine ljudi iz vsega okraja in tudi izven njegovih meja se je v preteklem letu udeležilo Putnikovih izletov po naših krajih, največ pa jih je verjetno obiskalo Trst. Sprva so posamezna podjetja sama organizirala za svoje delovne kolektive take izlete. Stalo pa jih ni skoraj nič več, ko so se pričeli posluževati za prirejanje izletov Putnikove organizacije. Pri tem jim je ogromno koristilo njegovo veliko izkustvo in njegove zveze, kar je vselej omogočilo udobno potovanje in izkoriščanje časa točno po naprej predvidenem načrtu. Razen tega pa je imel Putnik tudi organizirano foto-službo, ki je vsem udeležencem zagotovila prekrasne posnetke v spomin na nepozabna potovanja.

Prav te dni bo spet šla večja skupina ljudi na izlet v Trst. Taki izleti so skoraj na dnevnem redu.

Portorož

Priprava za letošnje turistično sezono so se že začele. V kratkem bodo začeli obnavljati »Vilo Dorok«, v kateri bodo uredili in opremili 24 sob. Pomembna turistična novost za Portorož bo tudi ureditev bara, plešišča in parka v Sv. Lovrencu. Z delom bodo začeli v začetku februarja. Med najvažnejšimi letošnjimi komunalnimi deli bo izvedba kanalizacije v mestu. Zadeva je zelo pereča, saj je bila prav nezadostna higienska raven eden glavnih vzrokov lanskoletne epidemije tifusa. Z deli bodo začeli takoj.

Da bi se kulturno-prosvetno delovanje čimbolj razmahnilo, so začeli pred kratkim obnavljati dvorano v Ljudskem domu. Računajo, da bodo dela končana konec prihodnjega meseca. Razen kulturno-prosvetnim prireditvam bo dvorana služila tudi za kino-predstave.

Lukini pri Sočergi

Komaj čakamo, da bo tudi v naši vasi zasvetila električna luč. Ko je ta veliki dogodek doživela vas Gradišče ljudje niso mogli ostati doma. Dolgo časa so se potem pogovarjali samo o luči.

Vsako leto nas obišče poleg ostalih nadlog še suša in tedaj nam zmanjka vode. Po dva in več dni traja mesece moramo vodo voziti od daleč. Slišali smo, da so na okraju že razpravljali tudi o našem vprašanju. Da bi le prišlo do uresničitve sklepov, želimo vsi v Lukinih. Velika skrb bi nam odpadla, če bi enkrat res dobili v vas vodo in še luč.

Idrija potrebuje telovadnico

Idrija ima bogate telovadne tradicije in prav je, da jih danes nadaljujemo. Najbolj sta uspešna v tem pogledu športno društvo »Rudar« in telovadno društvo »Partizana«, ki ima sedaj 263 telovadcev in telovadk. To številčno stanje bi se nedvomno še povečalo, če bi bili za to dani vsi pogoji.

Vsa telesna vzgoja v Idriji je namreč danes stisnjena v malo telovadnico osnovne šole. Površina telovadnice meri komaj 98 kvadratnih metrov, kar ne zadostuje niti za društvo »Partizana«. Telovadnico uporablja lajo razen tega še učenci osnovne šole, gimnazije ter vajeniške, čipkarske, rudarske in gozdarske šole in je dnevno obremenjena od 8. do 22. ure.

Kljub vsem tem težavam je imelo društvo »Partizana« lani mnogo lepih uspehov v svojem delu. Med drugim so organizirali dvakrat društvene tekme v vajah na orodju, pomladanski cross-tekme v plavanju in skokih, atletska tekmovanja in več

telovadnih nastopov. Udeležili so se tudi vseh večjih prireditev v občinskem in okrajnem menilu. Med letom so uredili letno igrišče, popravili in prepletkali vse orodje in telovadnico ter si nabavili precej telovadnega orodja in športne opreme.

Vse to nedvomno dokazuje, da je v Idriji ogromno volje za delo in razvoj na telesnovzgojnem področju. Društvo »Partizana« je skupaj z odgovornimi činitelji že storilo potrebne korake za obnovitev telovadnice. Ker pa ima mestni občinski odbor mnogo perečih problemov in ne bo mogel finančno pomagati, bi bilo nujno potrebno, da bi priskočil na pomoč republiški center »Partizana« ter okrajni ljudski odbor. Gradbeni načrt je že pripravljen, proračun pa znaša nekaj nad 7 milijonov dinarjev. Člani »Partizana« so pripravljene veliko pomagati s prostovoljnimi delom, vendar brez finančne pomoči omenjenih faktorjev stvar brez dvoma ne bo stekla. V.F.

Grahovo v Baški grapi

Odkar je začel z delom novi občinski začasní ljudski odbor, je od dneva združitve bivših KLO 29. IV. 1952 do volitev novega občinskega ljudskega odbora napravil precej dela. Iz proračunskih sredstev so bile popravljene krajevne ceste, nekaj mostov na območju Podbrdo—Huda južina in Grahovo, zgradba sedeža občinskega LO in poslopja osnovnih šol v Podbrdu, Rutu in na Grahovem. Poskrbljeno je bilo za sredstva za zgraditev mostu v Podbrdu, ki ga sedaj gradijo, obravnavano je bilo vprašanje občeljudskega premoženja in izkoriščanje občinskih gozdov. Veliko pažnje je odbor po-

svetil utrjevanju zadrugišstva, kmetijskih zadrug v Podbrdu je odstopil v upravo pašnike in planine.

Najvažnejše vprašanje bo utrjevanje zadrugišstva in izboljševanje pašnikov in planin. S tem je tesno povezana živinoreja in mlekarstvo. Kmetijskim zadrugam bomo nudili vse pomoč, da bodo lažje razvijale razne odseke, sadjarstvo, selekcijo živine, pašništvo itd. V vasi Huda južina Stržišče, Kal, Znojile in Kuk bomo napeljali elektriko in izvršili potrebna popravila, da se odstrani nevarnost požarov.

V Hudi južini in Stržiščih bomo zgradili nove osnovne šole, na Grahovem pa prosvetno dvorano.

Več skrbi se bo letos polagalo asfalci vasi s tem, da bomo odstranili razne nehygienske naprave, oleskali zunanje lice vasi in odstranili še zadnje sledove italijanske okupacije. Za izboljšanje zdravstvenih razmer bomo ustanovili na Grahovem ali pa v Podbrdu ambulanto, kjer bo zdravnik stalno ordiniral in poskrbeli za stalnega zdravstvenega delavca.

AFŽ bo v Podbrdu ustanovila otroški vrtec. Istotam bo treba poskrbeti za rešitev stanovanjskega vprašanja, ki je v tem kraju najnujnejše vprašanje.

Občinski odbor bo moral misliti na ustanovitev raznih uslužnostnih podjetij za izkoriščanje gramoza, kar mu bo prineslo novih dohodkov. Prav tako bo naloga občinskega odbora, da bo preosnoval svete in komiseje, poskrbel za utrditev vaških odborov in za redno sestajanje zborov volivcev.

Zakaj je takšno mrtvilo v Senožečah

Kaj pa v Senožečah? Kar nič ni slišati o tej vasi, odkar je bila priključena sežanskemu okraju, da si leži še vedno ob glavni cesti — še asfaltirani povzru. Človek bi mislil, da so vsi ljudje kar pomrli ali kaj — nobenega glasu več. Pa imajo tam še vedno bolnico za tuberkulozne, sem videl oni dan. In občinski uradi so še, in zadruga in tudi pošta je še. Pa bo menda le to res, da so se ljudje zakrknili sami vase. No, če ravno molčijo, pa jim pustimo to, ker zato pa toliko več berejo. Posebno naš Slovenski Jadrani imajo radi. Komaj čakajo, kdaj se bo v soboto oglašil neurnorni poštar, tovariš Vidmar Maks in jim prinesel pozdrave iz vseh krajev od Triglava do Jadrana. Da, radi ljudje berejo — in molčijo. Pa bi se dalo toliko povedati o Senožečah in okoliših! Vse kulturno-prosvetno delo leži še vedno kar na gasilskem društvu. Se pevci komaj životarijo, problem pevovodje morajo nekako rašiti, pravijo. Nekdo je prihajal oz. so ga dovažali od drugje, zdaj pa se je avto polomil, tako da bo menda v Senožečah še petje utihnilo navsezadnje.

No, in ni nazadnje nič čudnega, če je taka tišina v Senožečah, ko pa je mladina tako pasivna, kot da bi je sploh ne bilo. In končno tudi ni nič čudnega, če pa ima med svojimi nečlani tudi take tovarišice, kot je na primer Meden Ivanka, ki je knjigovodkinja v KZ. Menda ima komaj devetnajst let, zato pa ima veliko ljubezen in spoštovanje do starih partizanskih borcev in sploh do našega novega življenja. To tudi na glas izpriča, če je treba, kot na primer takrat za volitve. Treba je bilo volišča okrasiti in ko ji je prav tovariš Maks, ki je star človek in tudi star partizanski borec, mimogrede omenil, kako mladina drugod navdušeno krasi volišča in da bi kazalo tako tudi v Senožečah, je za odgovor dobil: »Te bo že minilo!« Težko je kaj takega sploh verjeti od mladince Titove Jugoslavije, zlasti pa še primorskega. Ko je za zadevo zvedel tajnik OLO Sežana, tovariš Janko Valentinčič in je to obsodil in dejal, da bi tako mladinko tudi KZ ne smela držati v službi, je moral slišati, da bo poprej on letel kot pa ona s svojega mesta, kjer je na moč čvrsto zadržana, — kljub vsemu svojemu izpričanemu prijateljstvu do programa dela Titove mladine.

S tem seveda ni rečeno, da je vsa mladina takšna v Senožečah.

Dejstvo pa je, da je morda prav zaradi njene neaktivnosti tako kulturno mrtvilo v Senožečah. Kdaj se bo zbudila Alenčica iz spanja, da potrese za brado kralja Matjaža in se zbudi vsa njegova mlada vojska? Od kje bo moral priti junak, da zatrobi v Senožečah budnico kulturno-prosvetnemu delu? Mno več upornosti in požrtvovalnosti, pa tudi močne zavesti, da mora vedno zmagati pravica in pošteno hotenje do bromislečih ljudi, pa bo tudi v Senožečah nastalo drugo življenje. Spet bodo pevski nastopi, bodo igre in druge kulturne prireditve. Na vsak način pa seveda samo od sebe ne bo nič, za to bo treba upornega in požrtvovalnega dela vseh poštenih in zavednih občanov, zlasti pa še mladine v Senožečah. Pri tem je treba vse pojave mladosti zdraviti na licu mesta, vsak poizkus kakšnega spletkarjenja ali celo norčevanja iz naporov drugih pa najostreje obsoditi. Le na ta način bodo Senožeče spet oživele, kar jim tudi mi od srca želimo!

Iz Javorja

Po dolgem čakanju smo končno dobili zagotovilo, da bo do konca maja elektrificirana tudi naša vas. Zaradi te obljube se nam zdi še zdaj nekam bolj svetlo.

Druga dobra novica pa je, da bosta kupili zadrugi v Obrovu in v Slivju skupno mlatilnico. To se nam zdi tudi bolj pravilno kot pogostitev članov, kajti čas je že, da nehajmo mlatiti s cepcem in s palico, kot je mlatil še Robinzon. Preteklo jesen smo že dobili moderno čistilnico in zdaj, ko pride še mlatilnica, bo storjen velik korak naprej.

T. I.

Izola

Delovanje kulturno-prosvetnih društev v okviru mestne sindikalne organizacije je v zadnjem času doživelo zadovoljiv napredek. Slovenska dramska skupina je začela pred mesecem dni pripravljati planinsko burko »Iz gubljencek« pod vodstvom režiserja Viljema Tomsiča. Premiera bo že v februarju, za kar gre za sluga marljivosti in požrtvovalnosti vseh članov skupine. Tudi novoustanovljeni mešani pevski zbor se pridno pripravlja za prvi nastop. Novost za Izolo je nedvomno ustanovitev folklorne skupine, v kateri sodelujejo Italijani in Slovenci.

Iž

Pogovor z dopisniki

TONE KUSOV. Nekaj smo, kakor vidite, objavili. Vaš »Tovariš Janez« bo pa verjetno moral še nekoliko počakati. Poslajte nam še kaj iz Vaših spominov na partizanstvo v Vaših krajih. Kratke stvari pa bodo vedno prišle v poštev.

RAT, OTALEZ. Hvala lepa za dopise. Nekaj bomo objavili. Dopisi naj bodo čim krajši in stvarni. V vasi in okolici imate več zanimivih stvari in dogodkov. Opišite jih in glejte, da bodo dopisi sveži in aktualni.

I. K., TOLMIN. Težko je uredništvu postavljati zahteve na primer: objavite dobesedno in takoj. Vsa-kemu skušamo ustreči, le da ne moremo lista po ribniško razširiti. Veseli bomo vsakokrat, ko se boste oglašili.

S. S., POSTOJNA. Hvala za Vaše pošiljke. Poglejte kdaj tudi k drugim. Bralce zanimajo tudi ostale literature.

M. M., CERKNO. Na žalost smo prepozno prejeli. Vsaj teden dni prej bi morali poslati. Pošljite še, pa prej.

ROJA, TOLMIN. Kratke stvari bodo prišle v poštev, vendar tudi te le take, ki bodo originalne. Če želite, da Vam honorar štejemo za naročnino, bomo javili to naši upravi.

Ž. M., HERPELJE. Slike za časopis niso na žalost uporabne, so premalo kontrastne, kakor temu pravimo. Časopisna tehnika zahteva izrazito črno-belo tehniko.

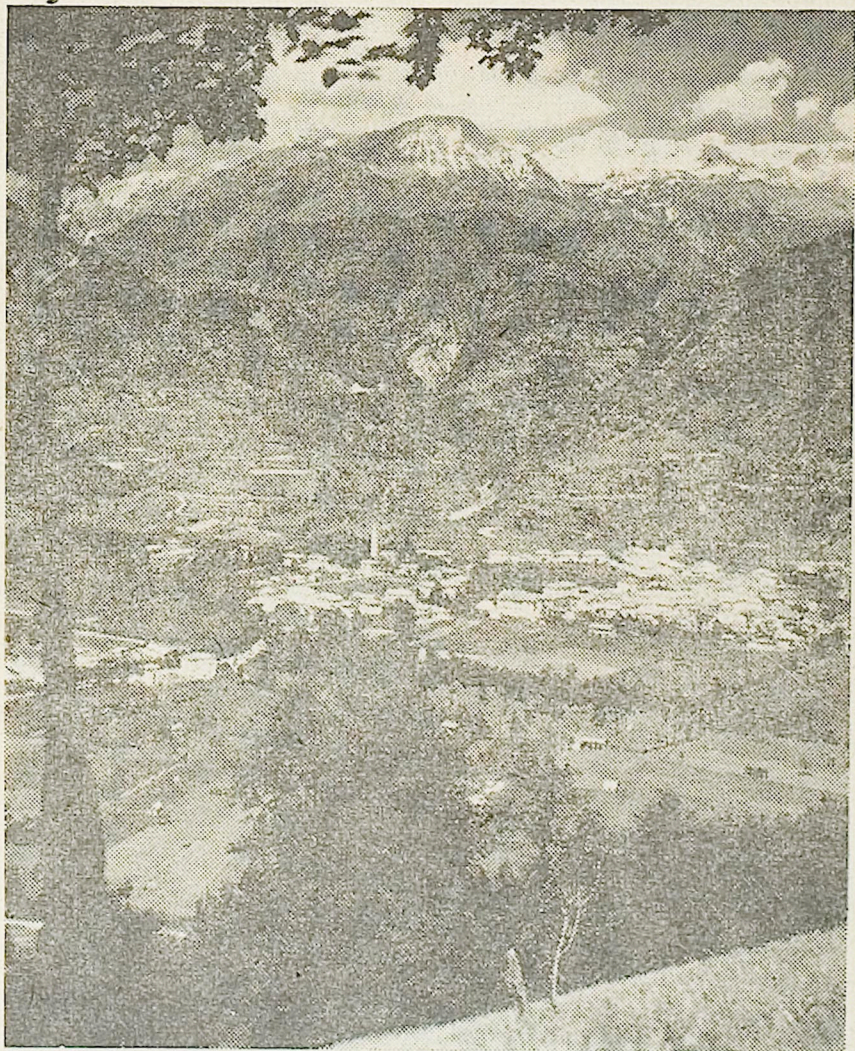
V. I., CAJNARJI. Vaš dopis je morda preveč oddaljen od našega lista. Vedno bomo rajši sprejeli bližnje stvari. Sliko Vam bomo vrnili.

VSEM OSTALIM. Imamo malo prostora in zato ne moremo objavljati predolghih stvari. Prepričani pa smo, da tudi naši bralci imajo rajši krajše stvari. Zato upamo, da se tudi nobeden naših dopisnikov ne bo užalil, da vidi svojo stvar nekoliko skrajšano. Pišite nam pa iz več različnih področij in le važnejše stvari obširneje. Uredništvo

Nova vas na Blokah

Za Novo vas lahko rečemo, da je središče vse Bloške planote, vendar nima primernega prostora za svoje kulturno izživljanje. Zdaj pa bo le menda nekaj »bratalo« in bo s pomočjo okraja in tudi Ljubljane omogočena graditev poslopja in prostorov, ki bodo primerni v kulturne namene. Za različne sestanke se morajo sedaj Bločani posluževati kar šolskih prostorov v Novi vasi. Ti lahko sprejmejo do sto ljudi, kar pa je za sestanek dobro, za kulturno prireditev pa ne, še posebej zato, ker ni nobenega odra. Tudi vsa predavanja in sestanki v zvezi s predelavanjem gradiva o VI. kongresu KPJ so v šoli in jih obiskuje do sto ljudi. Predavatelji prihajajo iz Postojne, poslušalci pa iz celotnega okoliša.

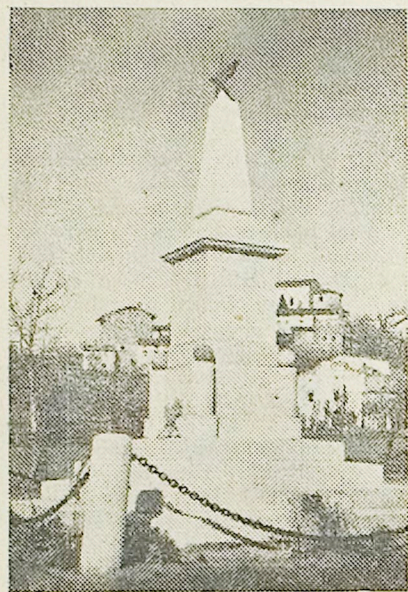
—o.

Pogled na Tolmin

Nismo se uklonili - NJIHOVI PODIVJANI SILI

Zgodba je to — zgodba ene pri-morske vasi — ki jo je doživelo na tisoče vasi v «... iz krvi in dima vstajajoče domovine, nove Jugo-slavije...» med narodnoosvobodil-no borbo. Vsi ki smo pr tem roj-stvu pomagali in doživljali grozote, ne bomo nikoli pozabili tistih dni. Ko se leto za letom oduševitjejem od takih č...cirov, se nam ot to-kih datumih-mejnihkih ustavljajo

S tem spomenikom so se Braničani oddolžili padlim vošanom

naše delavno-tvorne misli. Te pra-znjemo kot spomin na prestano trpljenje in žrtve, na neprestano od-reakanje vseh človeških ugodnosti, ko smo se borili s srčnostjo in po-gumom, ki je lahko last samo red-kim narodom v zgodovini. Naj osta-nejo spomini taki, kot so v vsej svoji grozoti, da bodo znanci, ki jim bo življenje že lape in bolj urejeno, znali ceniti žrtve in če bo potrebno, jih tudi posnemati.

STJENKA S SVOJIMI PARTIZANI UNICI NACIFASISTICNO AVTOKOLONO...

Drugi februar 1944. Iz Komna se po cesti, ki pelje v nekdanji Ri-hermberk — danes Branik — pomi-ka avtokolona: spredaj avtoblinda, nato osebni avto in za tem pet to-vornih avtomobilov. V koloni je 50 Italijanov in 35 Nemcev. Namenje-ni so v Rihemberk in peljejo hra-no, municijo in še denar, več stoti-šč lir za plače fašistom, ki držijo postojanko v dolini.

Lahko si samo predstavljamo, ka-ko je borcem tretjega bataljona Južnoprimorskega odreda, katerega komandant je bil danes naročni he-

roj Tone Sibelj-Stjenka, ki so bili že tri dni v zasedi, ko so ugledali tako pričakovani »plen.«
»Ne bošče hudiči, zeleno-črni priš-li do cilja,« so nathoma sikali bor-ci.

Ko je bila kolona oddaljena ka-kih 50 metrov, je padlo povelje:

»Ogenj! Po njih!«

Zapokale so puške, zaregljale br-zostrelke in mitraljezi, zaavrgale so mine... Kamion z municijo je za-det zletel v zrak. Avtoblinda z Nem-ci je hotela zbežati. Zaman. Sam komandant Stjenka ji je to prepre-čil, ko je pograbil za lahki minomet in poslal prvo mino skozi okence v pošlerja, drugo pa v sredo avto-blinde in jo onespodobil.

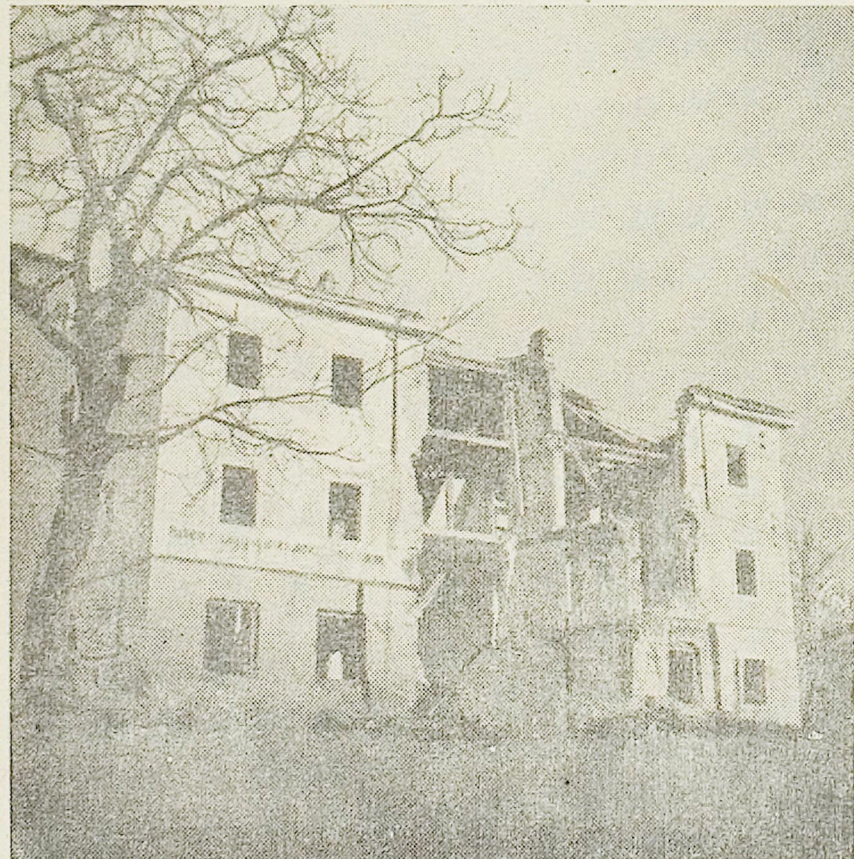
Tako odločno-junaško so nastopili partizani, da je fašistom upadel in splahnel pogum. Drug za drugim so začeli dvigati roke. Ko so to vide-li rajhovi, so jih sami začeli stre-ljati in tako prihranili partizanom maščevanje. Padli so vsi razen ene-ga ranjenca, katerega pa so Nem-ci sami ustrelili, ko so zvedeli, da je bilo partizanov in nekaj nad sto. To je bila največja gverilska akcija partizanov v Sloveniji.

NACIFASISTICNE REPRESALJE...

Celih štirinajst dni so okupatorji pripravljali načrt, kako bi bolj v živo zadeli in vsaj deloma zabrisali globok vtis pri svojih vojakih. Še v mraku dne 15. februarja 1944 zju-traj, so nenadoma vrgli iz postelj ljudi v Komnu, Tomaževici, Malem dolu, Rihemberku, Cvetrožu, Lobje, Birsi, Britovu, Korpu, Miklavi, Va-si in Vidnarških, udarci puškinih kopit, Komaj so se prestrašeni pre-bivalci zavedeli od strahu, je že padlo povelje:

»V 20 minutah zapustite hiše. Lahko vzamete s seboj do 20 kg blaga. Kdor ne bo ubogal, bo na mestu ustrlejen.«

Vse ljudi so zbrali na posebnem prostoru in jih zastražili. Medtem so fašisti odnašali iz hiš vse, kar je bilo kaj vredno. Prebivalce Brani-ka in okoliških vasi so naložili na ka-mione in jih odpeljali po cesti proti Komnu. Z ovinka so že videli, kako se sesipajo v razvaline njihovi do-movi. Fašisti so v vsako hišo po-ložili mino, da je porušila, kar ni mogel uničiti ogenj. V Komnu so jih zaprl v prostore sodišča. Proti večeru pa so vse spravili na trav-nik v sneg in burjo. Tu so se odi-gravali prizori, ki ne bodo nikoli zbledeli v spomin naših ljudi. Na snegu je od mraza tropetala žena, ki je komaj vstala s porodišne po-stelje, poleg nje je bil starček, ki ga noge niso več ubogale, dalje o-

V teh razvalinah, ki se danes obtožujejo zločince, je zgorelo več bolni-kov, ki so jih nacifašisti vrgli v ogenj

troci in žene. Vsenaokoli pa so go-rele vasi. Pred postopjem so stali z medaljami in čini okrašeni fašistič-ni hierarhi in, ko so peljali ljudi mimo, govorili:

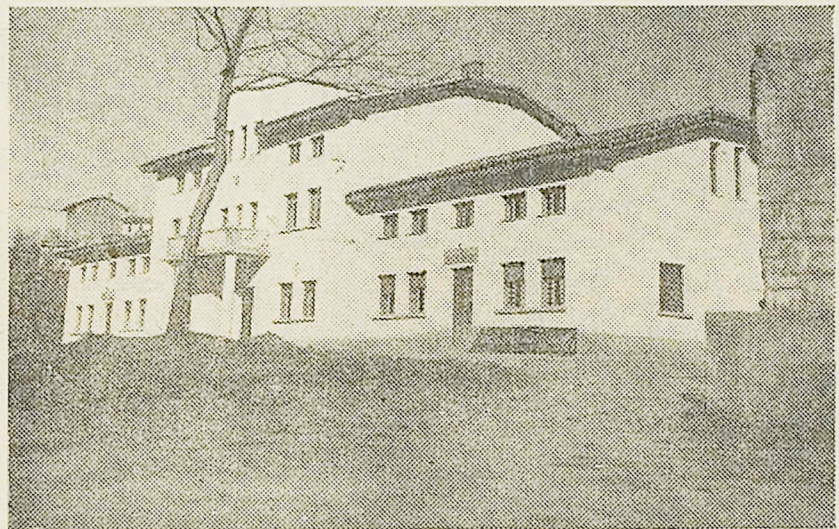
»Ancora troppo bene vi trattano, porchi.« — Še predobro delajo z va-mi, svinje.

Ko človek danes ponovno sliši ta-ke besede, se hitro povrne v spomin ukaz generala Robottija: »SI am-mazza troppo poco.«

Sivo zimsko nebo se je spajalo s pepelom, ki je legal na polja, vino-grade, gozdove in kolono nad 600 ljudi iz Brani-ka, ki jih je okupator nasilno iztrgal iz njihovih domov in odpeljal v izgnanstvo v Nemčijo.

V Brniku so se odigravali ob od-hodu tudi taki prizori: s kamiona so vzeli Julko Kodrič in hečr Vido. O-bace so odpeljali v klet lastne hiše in ju tam ubili. V drugem prostoru so zaprli pet bolnikov in nato hišo zažgali. Onedek so pripeljali ak-tivista Franca Zgonika, ki je hotel zbežati. Zaprli so ga v hišo in jo nato posuli nanj. Požgali in raz-strelili so 323 hiš in gospodarskih poslopij. V Komnu so požgali 150 hiš in gospodarskih poslopij, osta-la je samo šola in cerkev. V Škri-bni so pobili šestlanski narodno-osvobodilni odbor.

Ko so takko dobro izvršili pove-lje: »SI ammazza troppo poco.« so jim dosegli.

Sredi vasi so Braničani zgradili velik zadržni dom, ki je dokaz odločne volje ljudi do napredka

VOJKOV VOD

Ivan Renko:

Od manjših postojank so fašisti držali le še eno v Idrijski Beli. Tu se je nahajala posadka gozdne milice, ki pa je bila zadnje čase, odkar se je bolj pogostoma govorilo o parti-zanih, pojušana z oddelkom redne vojske. Vendar pa se tu tudi tako Ita-lijani niso počutili prav dobro, go-ovorilo se je, da jim postaja vroče, kar je bilo pravzaprav čudno: saj je vse naokoli ležal debel sneg in je bil januar.

Pa naj je bilo kakorkoli. Dejstvo je bilo, da so se fašisti pripravljali, da se umaknejo. To smo zvedeli. To da kdaj naj bi izvedli svojo zami-sel, nam ni uspelo zvedeti. Zato je Vojsko narodl tovarniš Lado, da motri omenjeno posadko in ne-mudoma obvesti četo, ko opazi, da namercavajo Italijani kreniti.

Dne 15. februarja so se fašisti od-pravili na pot. Bili smo ravno pri koslu, ko je prisopihal Lado v ta-borščice. Stopil je do Vojska in že je odkinilo povelje:

»Zbore!

Pospravili smo menažke in se po-strojili.

Čez dobre pol minute smo že ko-rakali v koloni proti Strugi. Bilo nas je dvaindvajset. Dve desetini, kate-rih prvo je vodil Boris, Vojskov na-mestnik, drugo pa jaz. Navzile viso-ckemu snegu smo skoraj tekli: Stru-ga je ni bila tako blizu in morali smo pobiti, da pridemo pravočas-no do ceste, po kateri so imeli priti Italijani.

Koprsko obzidje v preteklosti

Če se ozremo po naši istrski obali, bomo videli, da so bila vsa naša me-sta, kot drugje v Evropi, obzidana. Tako Piran, ki ima še danes mogoč-no obzidje, tako tudi Umag, Milje, Izola, Koper in druga mesta. Prav malo je ostalo od teh obzidij. Po-sebno v Kopru se je ohranilo malo.

Vrata na Mudi in ob njih nekaj me-trov zida, to je vse, kar danes vidi-mo. Toda slika se bo popolnoma spremenila, če se ozremo za neko-liko stoletij nazaj. Okoli in okoli mesta je bilo mogočno obzidje in en sam dohod s kopne strani, pa še te-ga je čuvala mogočna trdnjava Leo-ne, ki jo so dali Francozi porušiti kot vse druge simbole fevdalizma.

Poglejmo sedaj, koliko je sploh bilo koprskih obzidij. Najprej mora-mo imenovati obzidje, ki so ga zgra-dili Rimljani. Toda Rim ni imel mnogo na koprskem otoku. Kvečje-mu kako vilo in prav majhno posel-ko. Zato je bilo rimsko obzidje zelo majhno. Kateri del otoka je rimsko obzidje zapiralo, danes še ni mogo-če vedeti. Bilo je tako ozko, da ni depuštlo nastajajočemu mestu nika-kega razvoja v širino. In ko so Bi-zantinci 555. leta osvojili Istro, so bili prisiljeni razširiti obstoječe ko-prsko obzidje. Kljub temu bizantin-sko obzidje ni zajelo niti polovice otoka. Okoli obzidja so bili precej obsejni koprski pušniki in prav tako v obzidju samem, celo na tistem pro-storu, kjer imamo danes najlepšo trg-to je Brolo. Videti je, da je imel tedanji otok precejšnje število teh tako koristnih živali, kajti precej ča-sa se je imenoval »Capras Istriae«.

V bizantinski dobi je bilo prav ma-lo prebivalstva, vendar se je kmalu povečalo. Ko so leta 567 vdeli v Istro Langohardi in za njimi Slovani, se je v Kopru naselilo precej roman-skih staroselcev in obzidje je postajalo zopet preozko in treba ga je bilo spet širiti. Kako in kdaj so ga širili, ni dobro znano. Znano je sa-mo to, da so Benčani napadli ter osvojili Koper leta 1278. Našli so

Zanimivosti iz znanosti in tehnike

VPLIV OSEBNOSTI NA POTEK BOLEZNI. Ze dolgo nam je znano, da bolnikov osebni značaj vpliva na potek bolezni. Dobrodušne osebe, ve-selega značaja, veliko hitreje ozdra-vijo kakor mrzovoljčije, sitmeji in pesimistične nature. Podrobneju študiji tega vpliva se je posvetil

ameriški zdravnik dr. Dunbar, ki je vsilil opazovanja pri 2200 bolnikih Presbiterijske bolnice v New Yorku. Prišel je do zaključka da pri širih pitinah bolnikov vpliva nji-hovo duštevno življenje na potek bo-lezni. Predvsem je ta vpliv važen pri srčnih boleznih, astmi, tuberkulozi, želodčnih boleznih in po zad-njih ugotovitvah tudi pri raku. Po-sledica teh opazovanj je, da so začeli, li take bolnike zdraviti najprej duševno, ali kakor se temu pravi stro-kovno, začeli so uporabljati psihote-rapijo. Zelo važno je tudi, da se bolnik zdravi s čustvosvestjo, da zaupa v zdravnika in zdravlja ter da čim manj misli o svoji bolezni.

xxx

IZKORISČANJE POVODNIH PE-TROLEJSKIH VRELCEV V VENE-ZUERI. »Steel Petroleum Company« v Glasgovi (Anglija) je zgradila ve-likanski splav opremljen z vsemi po-trebnimi stroji in električnimi Die-sel motorji, za podvodno vrtanje petrolejskih vrelcev na jezeru Ma-racaibo v Venezueli (Amerika). Splav bo lahko vrtal v globini 15.000 čevljev (4500 m) in zdaj končujejo na njem zadnja dopolnilna dela, na-kar ga bodo remorkirali čez Atlan-tik iz Velike Britanije v Venezuelo.

Med večjimi, ki so nam zakrivalo pogled, tega še nismo mogli opaziti; zato smo nestrpo pričakovali, da fašisti pridejo bliže. Kmalu smo lahko ugotovili, da eden od njih nosi lahke »Bredos, drugi pa težko torbo s stre-livom.

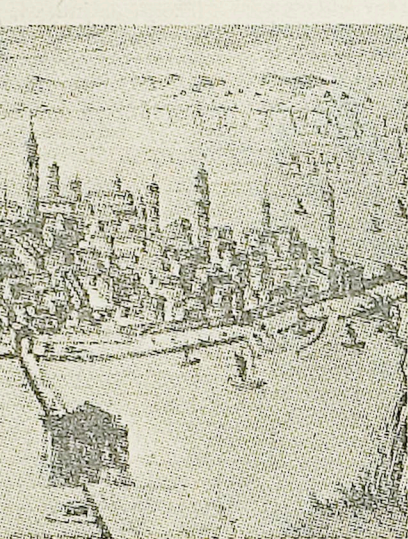
Dobrih dvajset korakov za pred-hodnico je šel vojak, ki je služil za zvezo. Nato se je prikazala glavnina. Predhodnica je prišla do nas.

KITI IN DELFINI UPORABLJA-JO PODVODNI RADAR? Ribiči in opazovalci življenja v morju že dol-go vedo, kako čudovito spretno pla-vajo kiti in delfini pri svojih selitvah. Enako varno se kretajo v naj-bolj temni in viharni noči kot po svetlobi dneva.

Med večjimi, ki so nam zakrivalo pogled, tega še nismo mogli opaziti; zato smo nestrpo pričakovali, da fašisti pridejo bliže. Kmalu smo lahko ugotovili, da eden od njih nosi lahke »Bredos, drugi pa težko torbo s stre-livom.

Vojko je ostal z nami. Izbral si je primeren prostor, od koder je imel pregled nad položajem obih desetini.

je benčski senat dovolil mestni ob-čini, da spet sezida porušeni del zi-dov. In ker je bilo precej nevarnosti s strani Genovežanov, ki so tedaj križarili po Jadranu, se je to pono-vilo leta 1376 in končno še leta 1385, ko se nevarnost Genove že minila, a so se na naši zgodovinski pozornici pojavljali Habsburžani, ki so od leta 1382 imeli Trst v svo obalo do De-rina. Ta nevarnost pa je morala biti kaj velika, če je Benčski senat leta 1403 pomnil mestni občini polovico potrebnega donarja za popolno po-stavitev manjkajočega zidu. L. 1413

Za takim obzidjem so se prebivalci nekdanjega Kopra počutili varne

spregovorili največ, ker je tudi naj-bolj važno. Ko so Benčani osvojili mestoso zgradili sredj mosta, ki je vezal otok s kopno pušniki in prav tako v obzidju samem, celo na tistem pro-storu, kjer imamo danes najlepšo trg-to je Brolo. Videti je, da je imel tedanji otok precejšnje število teh tako koristnih živali, kajti precej ča-sa se je imenoval »Capras Istriae«.

V bizantinski dobi je bilo prav ma-lo prebivalstva, vendar se je kmalu povečalo. Ko so leta 567 vdeli v Istro Langohardi in za njimi Slovani, se je v Kopru naselilo precej roman-skih staroselcev in obzidje je postajalo zopet preozko in treba ga je bilo spet širiti. Kako in kdaj so ga širili, ni dobro znano. Znano je sa-mo to, da so Benčani napadli ter osvojili Koper leta 1278. Našli so

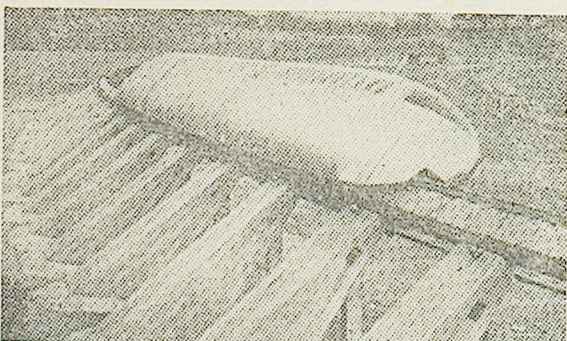
Dokler je imel Koper neko važ-no st v svoji poziciji na otoku, so Koprčani popravljali mestne zidove. A ko je morje naplavilo toliko ma-teriala, da je most med otokom in kontinentom izginil in se je formi-ral ozeek nas kopnega, je izginil tudi otok in z njim vred tudi strateška važnost Kopra za Benetke. Tedaj ni imelo več smisla popravljati zidov.

Od 17. stoletja dalje se obzidje vidno manjša. Čas in voda sta ga vrgla dokončno na tla. Kamenje so pokupile bogate plemiške družine za gradnjo svojih palač. Na ta način je med drugimi nastala tudi palača Brnati na Brolo.

Ob propadu Benetk obzidja že skoraj ni bilo. Kar je še ostalo, je dal podreti Napoleon. Toda tudi on ni imel časa, da bi dovršil rušenje, kajti iz nekega dokumenta je razvid-no, da se je podrl zadnji del zidu šele leta 1850.

Od vsega tega močnega obzidja so ostala do danes edino vrata na Mudi. Kroglo zidovine je v njih! Skozi ta vrata so 15. avgusta 1808 prišle v Koper Napoleonove čete, ki so osvobodile mesto fevdalnih okovov. leta 1813 so skozi vrata na Mudi prišle avstrijske čete, ki so v Kopru ostale do leta 1918. Skozi ta vrata so vdrele v Koper tudi italijanske im-perialistične čete, ki so pustile v Istri tako strašen spomin. A leta 1945 je skozi Mudo marširala v Koper tu-daj naša narodnoosvobodilna vojska.

Miroslav Pahor

vsak voze ima lasten motor. Pri po-skusnih vožnjah so ugotovili, da bo vlak lahko vozil s hitrostjo 250 km na uro.

Samo za objokane

Ni bil še va-jen takih špavor dolcej, to je tisto. V svoji nepremišljenosti je najprej sunil z glavo proti desni, da je Kra-sevec odletel in vtaknil nos v neko krtno. Potem mu je nežno zatlačil rog zadaj za pas in ga je dvignil v veliko visino. Potem je začel z raz-nimi telovadnimi vajami. Stresal je z glavo proti severu in jugu, uveril je je navzdol po ogradi in nazaj in končno, ko je prišelke do plota, je s krepkim zamahom zagnal Krašev-ca daleč tja čez plot na ono stran ceste. Potem pa je nadaljeval s pre-kinjeno vojo.

Kraševca pa, ves razpraskan in bo-leč in še poln raznih drugih nadej, je pobiraje svoje kosti rekel z najbridejšim glasom sam sebi:

»Hvala bogu in vsem svetnikom božjim, da sem se vsaj poprej sme-ljal! Ostrigencea vzemi še bika! Zlaj mi pa smeh tvoj ne gre prav nič od rok!«

* Potem poznamo tistega Kraševca, ki se je, kakor menda že veste, na znanstven način rešil stenice. Bil je to tisti, ki je imel lepo in prostorno hišo, pa zelo staro »moblijo«. Vsi njegovi stoli in mize so trpeli od hu-dih rahlističnih boleznih in lokomotor-ataksijae jih je neusmiljeno mučila. Postelje so bile tako gromozakne, da je bil skozi tistih trinadrede-st milijonov luknjic z lahkoto pre-sjaval svo ajdno moko v vase. Omari se pa cvilihi bolj pretresljivo od vsa-kega radijskega aparata, če televizije niti ne stečemo.

In je k temu Kraševcu prišla spo-nadaj visoka gospoda iz Trsta in se je želela v lepi hiši nastaniti in biti srečna v njej vse tja do jeseni. Pa se je visoki gospodji zdelo piskava in bolesta »moblija« morda grda in da bo zavoljo tega pripeljala iz Tr-sta svojo lastno razkošno opremo, naj pa zato Kraševce računa nekaj manj stanarine na mesec. Dogovorili in pogodili so se potem kakor pa-metni možje in samo zadovoljstvo se je obetal obojim.

Tam po »bendimik«, ko so vroči dnevi prenehali biti vroči, je velika gospoda plačala Kraševcu toliko in toliko in je pobrala vse svoje raz-košne divane ter se z vrskami in pet-jejem preselila nazaj v kulturni Trst. Vse svoje je vzela s seboj in le nekaj je pozabila — in to je bilo napak: pozabila je bila vzeti s seboj tudi tistih sedemsto in dvajset poročenih parov stenic, ki jih je bila v začetku

Od 17. stoletja dalje se obzidje vidno manjša. Čas in voda sta ga vrgla dokončno na tla. Kamenje so pokupile bogate plemiške družine za gradnjo svojih palač. Na ta način je med drugimi nastala tudi palača Brnati na Brolo.

PRIMORSKI LJUDSKI

Kmalu bo poldrugo leto, odkar se je vrsta »Napisov navidez pre-tigala (zadnjo objavo glej v »Prim-dnevniku VI, št. 273 — 18. 11. 51). Zčaj bomo prekinjono delo tukaj nadaljevali. Čeprav bo to že pod tretjo stroko začetki teh objav se-raj v »Ljudski tehniki« (1947), upa-mo ne samo, da se bodo vsi sta-ri prijatelji razveselili naše rubri-ke, ki je nastala kakor kraška re-ka ponikalnica, ampak da si bi to celo pridobila novih prijateljev in sodelavcev.

Pri našem zbiranju napisov na zahodnih slovenskih tleh si nikako-rno ne domišljamo, da bili prvi in edini. Ob vsaki priložnosti smo pod-črtali zasluge predhodnikov, to pot pa bi omenili posebno vabilo, ki je že pred sto leti prodrlo tudi v naše kraje. Novo ustanovljeno društvo za jugoslovansko zgodovino (opo-vestnico«) s sedežem v Zagrebu je objavilo v prvem letniku svojega glasila »Arhiv« leta 1851 obsežen »Poziv na vse prijatelje domačih starin, ki vsebuje v 9. odstavku tu-dj tole vprašanje:

Ali so pri vas kamni z grškimi, la-tinskimi, slovanskimi napisi ali v kakšnem drugem erkipusu?

Iz naših krajev se je prvi ogla-sil učitelj profesor Stefan Kojncič iz Gorice, za njim tolniški žup-nik Tomaž Rutar, nazadnje pa še »preprosti kmečki fant« (tako se sam imenuje) Josip Potepan, Šker-ljev iz Zemona pri Ilirski Bistrici. Škoda, da je bilo gornje vprašanje omejeno na stare, znamenite, zgodovinske napise, drugače bi bili mogli pravkar omenjeni možje po-slati v Zagreb marsikaj, kar bi tu-dj nas tu zanimalo. Tako pa smo našli nekaj za nas samo pri Josipu Potepanu (njegove odgovore glej v »Arhivu« XI, Zagreb 1871). Ko

Izloži

Napisal F. Magajna

prinesla v svojih, divanih na Kras; ni vzela s seboj niti prestevečnega po-domstva teh srečnih parov.

Ko je Kraševce v bratski slogi s svojo ženo odknil in v polni meri spoznal, kaj vse je po visoki trža-ški gospodi podedoval, je bil strašno jezen, da je kdel na širi različne vize.

Ampak, saj veste, kako je taka reč, kaj je, je! Ali, ljubi moji, ni bilo samo »kar je,« bilo je še huje! Stenice, ki so bile doslej vajene piti samo sočno in plemenito kulturno kri visoke tržaške gospode, so se po sili razmer morale lotiti kraške, ki je imela manjši odstotek hormonov in vitaminov. Pa še take ni bilo ravno v obliki. Da bi ne stradale, so se razteerkale po vsej hiši in iskale nova lovišča, ali, če hočete, nove pašnike.

Po dobrem tednu je nesrečni Kraše-vec odknil, da ima obilne stenije družine že v podstrešju in v kleti in sploh v vseh prostorih svojega kr-ščanskega doma.

Kaj zdaj storite? Kako naj se zne-bi teh smrdečih tržaških gostov? Vprašanja so bila lahka, ne pa tako odgovor. Diditja ni svet takrat še poznal, le rumeni pirovot prašek, ki so mu pravili tudi caherlin. Ali kaj naj ta prašek naredi v tisočstih španjnih stare hiše? Kraševce je si-ocer poskušal, zelo marljivo se je tru-dil; pravzaprav vsa družina se je tru-dila in upordabljala goreče žeplo in vrela vodo, uspehi so pa je bili brezupni. Stenije je bilo od tedna do tedna več, Čez zimo so sicer malo zadremale, zato so pa bile od nasled-njega majnika dalje kar vzorno ak-tivne. Nikakega rododora ni bilo mo-goče opaziti v njihovi državi. Polo-žaj je bil obupen.

Prav takrat je čudna usoda prin-ešla na obisk oddaljenega sorodnika, ki je le tedaj obredel že polovico sveta. Tistega, kar je ta človek vedel in znal, ne bi spravili v najdbelejšje knjigo. Sto boleznih je znal ozdraviti in sto nadlog odpraviti in, ko je zdaj-ši slišal oburne tobe o steniah, je takorekč kar iz rokava stresel re-šitev.

»Ali vsč, kaj je to bencin?« je vprašal Kraševca in je potem poja-snil sam: »Bencin je tekočina, ki mo-čno izhlapeva.

Dalje prihodnjč

NAPISI

govori o iskaleh skritih zakladov priro dobesedno takole:

Enkrat se je primerilo, da je en-mož iz Bistrice hodil po tem hribu ali gori (J. P. ima v vistik Mila-nje) in naletel na prav veliki ka-men, ki je bilo nanj vrezano: »SRE-CEN BO TISTI, KDO ME OBRNE.« Ta mož dne zemlje na erke, po-teče domu po ljudi: te im di dobro plačilo, da naj gredo z njim na Mi-lanje, kamen obrniti; ko obrnejo kamen, je bilo na uno stran (napi-sano): DO ZDAJ SEH SE SONČIL, NA UNO STRAN, OD ZDAJ SE BOM PA NA TO!

Naj bo zgodba resnična ali ne, prav gotovo ni naperjena proti nam in našemu delu, kakor bi si morda mislil ta ali oni hudomušnež. Skriti zakladi, ki jih mi iščemo — pri-morski ljudski napisi — so zdaj še raztreseni kamenki, drobni tako, da vsakega znaka igrave dvigne vsak otrok, a ko bodo enkrat zbrani, bo njih teža enaka mogočni skoki, ki jo bodo spretni zidarji mogli lepo porabiti pri utrjevanju slovenske kulturne stavbe med Jadranom in Triglavom.

Primer še ne dvajset let starega mladenčca J. Potepana iz Zemon, ki mu je bil že pred 80 leti tako pri sruč dvaj naše kulturne stavbe, ki-če posnemalec. »Se boste nemalo začudili meni, ker sem pripriosti kmečki fant se prederznil, nekoliko, po svoji moči, ob kratkem pisa-ti...« Da bi ta preprosta, prvinska dobra volja in gorečnost prešla na vse mladi primorski rod, ki so mu danes na stečaj odprta vrata k i-zobrazbi! (Se nadaljuje)

DR. ABRAM

Verujem, da so na svetu ljudje, ki niso rojeni tam, kjer bi morali biti. Slučaj jih je potisnil v neko določeno okolje, oni pa neprestano iščejo svoj dom. Kjer so rojeni, se počutijo tuje. Mogoče je prav ta občutek ti-sta gonilna sila, ki jih tira k iskanju nečesa trajnega, čemur bi se popolnoma posvetili. Mogoče je to, nagon, ki sili te potnike v dežele, ki jih je njegov prednik iz-gubil neke v motnih časih zgodovine. Človek se prebija do mesta, kateremu po svojih občutkih pripada. Tam je dom, ki ga išče, tu se bo umiril, čeprav kraja prej ni ni-koli viden. Da je kdel na širi različne vize.

Tole je povest o človeku, ki sem ga spoznal v bolnišnici St. Thomas. Zid je bil. Ime mu je Abram, plavalas, krepak in mlad človek je to. Miren je in skromen. Bil je izredno sposoben. Po študijah je prišel v bolnico in po petih letih obvladal vse zapreke, ter postal zdravnik-kirurg. Njegove sposobnosti so bile splošno znane. Kontono je bil izbran v upravo bolnišnice. Če za koga, potem smo zanj lahko z gotovostjo predvidevali, da se bo povz-pel do najvišjih vrhov v svoji stroki. Čakala sta ga ugled in bogastvo. Predno pa naj bi prevel nove dolžnosti, se je hotel odpotiti. Odsel je kot zdravnik na neko ladjo, ki je plula po Sredozemlju.

Po nekaj tednih je prišlo v bolnišnično pis-mo, v ka-terem je Abram sporočal, da daje ostavko na svoj visoki položaj. Vsi smo se začudili. Ko človek napravi nekaj nepričakovanega, je to vedno povod za širjenje najrazlič-nejših govorin in sumnjenj. Toda našel se je nekdo, ki je zavezl njegovo mesto in dr. Abram je bil pozabljen. Popolnoma je izginil.

Kakih 10 let kasneje sem stal na krovu ladje v A-leksandriji in z ostalimi potniki čakal zdravniškega pre-gleda. Zdravnik je bil precej močan človek in ko je snel klobuk, se mi je zazdelo, da sem ga že nekeje srečal. Te-daj sem se spomnil:

»Abram« —

Obrnil se je k meni in me nekaj časa opazoval. Po-tem me je spoznal in zgrabil mogo roko. Bila sva oba presenečena. Ko je izvedel, da želim prebiti noč v Alek-sandriji, me je povabil naj z njim večerjam v angleškem klubu. Ko sva se ponovno sestala, sem mu pokazal svo-je presenečenje, da ga srečam v teh okoliščinah.

Položaj, ki ga je tu zavzemal, ni bil več kot skromen.

Ko je bil na odmoru v Sredozemlju, je bil trdno pre-pričan, da se vrne v London na svojo dolžnost v bolnico St. Thomas. Nekega jutra pa so pristali v Aleksandriji. »Gledal je na mesto, ki se je belilo v soncu, videl meščane v pisanih povrhnih, črnce iz Sudana, pi-sano vrvenje Grkov in Italijanov, resne Turke v turba-ni — sonce in plavo nebo, in nekaj se je z njim zgodilo. Tega ni znal opisati. Bilo je — je rekel kot udarec bli-ska. Aleksandrija je bilo zame »odkritej. Nenadoma je občutil veliko radost čudneze svobode. Počutil se je do-ma in se odločil, da ostane v Aleksandriji. Ladjo je za-pustil brez velikih neprijetnosti in se v 24 urah naselil v mestu.

»Kapitan je gotovo mislil, da ste znoreli,« sem se nasmehnil.

»Ne maram za to, kar kdo misli. Saj nisem bil jaz, ki je to hotel, pač pa nekaj močnejšega. Ko sem se ogle-doval, sem pomislil, da se moram nastaniti v grškem ho-telu, čutil sem, da vem kje ga najdem. Napotil sem se ravno tja in ko sem ga zagledal, sem ga takoj prepoz-nal.

»Pa ste bili že prej v Aleksandriji?«
»Ne, prej nisem nikdar zapustil Anglije.«
Takojo priходу je vstop

Iz ljudsko-prosvetnega življenja Ob razstavi istrskih umetnikov

Ustanovljena je Prešernova družba

Po zgledu na ostale okraje Slovenije se je te dni tudi pri nas osnoval odbor PREŠERNOVE DRUŽBE, ki bo pomagal pri pomembni kulturni ustanovi širiti dobro slovensko knjigo med istrske Slovence. Predstavnik tega odbora so se v nedeljo udeležili ustanovnega občnega zbora te nove slovenske knjižne družbe, katere ustanovitev pomeni važen mejnik v prizadevanjih, da pride napredna knjiga v vsako slovensko družino.

Ustanovni občni zbor, ki ga je otvoril in vodil naš rojak, slovenski pisatelj France Bevk, je poudaril stoletne tradicije, ki jih imamo Slovenci v širjenju dobre in cenene knjige med ljudstvom. Mohorjeva, Vodnikova in Cankarjeva družba in Slovenska in Goriška Matica so pred vojno poslale med najširše sloje milijone knjig ter s tem mnogo pripomogle k osveščenju in prebujanju slovenskega človeka. Kljub tej pozitivni strani dela predvojnih knjižnih družb pa je bilo njihovo delovanje, z izjemo Cankarjeve družbe, pod kvantnim vplivom in kontrolo obeh tradicionalnih političnih taborov slovenske reakcionarne buržoazije. Le Cankarjeva družba je pred vojno prispevala svoj delež h krepitvi ne le domovinske, temveč tudi socialne zavesti našega človeka.

Na ustanovnem zboru Prešernove družbe v Ljubljani so sklenili, da bo nova družba v organizacijskem in tehničnem pogledu upoštevala in nadaljevala bogato stoletno tradicijo slovenskega založništva. V vsebinskem pogledu pa bodo knjige Prešernove družbe — kakor je to poudaril novoizvoljeni predsednik Boris Zihl — take, da bodo pospeševale kulturno-politični dvig našega ljudstva, ne da bi se trgale od njega, ne da bi bile pisane s podcenjevanjem ali precenjevanjem tiste kulturne zmogljivosti, ki si jo je naš narod pridobil med svojo borbo za socialno in nacionalno osvoboditev ter med vztrajno graditvijo novih družbenih odnosov v osvobodjeni domovini.

Družba bo stremela, da bo vsako leto pošiljala med svoje bralce za čim manj denarja čim bolj bogat knjižni dar, ki se bo sestajal iz koledarja in štirih knjig. Od teh bo ena kulturno-politične ali poljudno-znanstvene vsebine; dve bosta lovslovni za odrasle in ena knjiga za mladino. Za vse te knjige bo vsako leto razpisan natečaj povezan s Prešernovimi nagradami za izvirna slovenska knjižna dela. Poleg rednih izdaj pa bodo družbeni člani po znižani ceni dobivali tudi njene izredne izdaje, bodisi izvirna slovenska dela, bodisi prevode iz jugoslovanske in svetovne literature; kakor tudi novo slovensko revijo »Obzorje«.

Ankaran

Tudi bolniki v ankaranskem zdravilišču so praznovali naš kulturni praznik, 8. februar. Zbrali so se v svoji dvorani ter pozorno in navdušeno sledili programu. Slišali so o Prešernu, o njegovem življenju in pomenu za ves slovenski narod, slišali so Prešernovo pesem v besedi in glasbi. Poleg Prešernovih pesmi, jim je moški zbor »Svoboda« iz Kopra zapel še nekaj narodnih pesmi, kar so bolniki navdušeno pozdravili.

Pohvaliti moramo upravo ankaranskega zdravilišča, ki redno in vestno skrbi za duševno razvedrilo svojih pacientov.

Učiteljskički v Tolminu vabijo s »Triglavske bajke«

Nismo se ustrašili težav, ki so se nam stavljele na pot; nismo klonili, saj jih je spremljala zvrhana mera dobre volje. Ni bilo težko pri izbiri ženskih vlog, tembolj pri izbiri mo-

NOVE KNJIGE

Projeli smo:
Cankarjeva založba iz Ljubljane: Emile Zola: Lurd, Francesco Jovine: Polja sacramenta in Dobrica Čosić: Daleč je sonce.
Primorska založba iz Kopra: Franco Magajna: Zalostne zgodbe o veseljih Kraševcih.
Podjetje »Gorenjski glas« iz Kranja: Ivan Ribičič: Povesti z gor.
Primorski dijakci pa so izdali pred kratkim 2.—3. številko svojega glasila »Naša misel«.

ških, ker so »vitezki« na naši šoli kaj maloštevilno zastopani. Največje težave pa smo imeli pri tehničnih pripravah, saj zahteva igra zelo bogato pravilno sceno. Iz zagate nas je rešil s svojo vztrajno postržovalnostjo profesor risanja tov. Bravč Ljubo, ki je z umetniško roko ustvaril podobe fantastičnega Triglavskega pogorja z očakom Triglavom — simbolom slovenskega naroda.

Temu vabilu smo se odzvali in ne bo nam žal štirimesečnega truda, ki ga je vodila odsko izkušena roka režiserja Tiča. Njegovo režijsko bogastvo se ne bo zrcalilo samo v igri, marveč bo imelo svoje odseve tudi na vasi, tam, kjer bo mladi učiteljskičnik gradil.

Klici Triglava bodo odmevali na Idriškem, v Mostu na Soči, v Medani, v Prvačini, Idriji, pa tudi na koprskem odru.

Triglavske pogorje, pridi in pri-sluhni »Triglavske bajke« v Tolminu, kjer bo zaživela s premiero v soboto 14. t. m. in prvo reprizo v nedeljo 15. t. m.

Z odprtimi rokami vas pričakujejo mladi bodoči kulturno-prosvetni delavci učiteljskega v Tolminu.

Sečoveljska igralska družina žanje uspehe

V nedeljo je v Sečovljah domača igralska družina ponovila svojo prvo igrano »Zadrega nad zadrego«. Igralci so dosegli že s prvim poskusom rekord. Človek ne bi pričakoval takih

uspehov. Povedati je treba še to, da jih je sredi dela pustil na cedilu režiser učitelj Furlan, ki je trdil, da to ni mogoče. Igralci pa niso obupali, temveč so se na pobudo Mahničarjeve Marjane še z večjo voljo vrgli na delo in v petnajstih dneh pripravili trodejsko igrano vredno odra in gledalcev.

Priznati je pa treba, da del uspeha nosi odlični organizator direktor rudnika, ki jim je bil dejanski vodja, na katerega so se igralci z zaupanjem naslonili. Bil jim je tudi koreograf.

Koren

Mestno gledališče iz Ljubljane je gostovalo v Kopru

V četrtek, dne 5. t. m., je v nabito polni dvorani koprškega ljudskega gledališča gostovalo Mestno gledališče iz Ljubljane s komedijo Norman Krasna »Draga Ruth«. Komedijska je v Evropi in Ameriki doživela velik uspeh. Pred kratkim smo gledali ameriški film z istim naslovom. »Draga Ruth« je izrazito moderna komedija, ki je za igralce in režiserja zelo zahtevna. Režiser Jože Gale je s spretnim prijemom stvar zelo dobro rešil, zlasti je primerna dinamika od začetka do konca. Igralci so bili enotni, homogeno telo in so nas v polni meri prepričali. Konverzacija, ki je bistven element uspeha te komedije, je tekla neprisiljeno. Prav tako je odgovarjala razpoloženju komedije scena.

Kolektiv Mestnega ljubljanskega gledališča je prejel za odlično izvedbo zaslužen priznanje občinstva, ki ga želi prav kmalu spet videti v svoji sredi.

je bil Zapata le nosilec težnje potlačenega naroda. S smrtjo Zapate ni umrla ta težnja. Njegov vzgled je bil kmetom svetel vodnik v nadaljnji borbi proti fevdalcem in zato njegov lik živi še danes v srcih vseh siromasnih kmetov.

Vlogo Zapate je Marlon Brando mojstrsko odigral pod skrbnim vodstvom režiserja Elia Kazana, ki je znan že iz drugih filmov po svojem realizmu.

Ker vemo, da bo film vzbudil veliko zanimanje tudi pri nas, objavljamo spored kinopredstav v našem kraju: v Šmarjah bo na programu 21. II., na Škofijah 22. II., v Kopru 4. III., v Izoli 5. III. in v Sečovljah 12. III.

NOVI FILMI

Viva Zapata

Čez nekaj dni bomo imeli priliko videti na filmskih platnih naših kinematografov enega izmed najboljših in najlepših filmov povojne produkcije. Viva Zapata, film, ki ga je posnelo ameriško proizvodno podjetje Foxfilm po scenariju znanega ameriškega književnika Johna Steinbecka, ki je v mnogih svojih romanih obdelal vprašanje Meksika in življenje meksikanskih kmetov.

Bilo bi zgrešeno pričakovati od filma neko senzacijo, čeprav je montaža živa in tempo hiter ter poln napetih situacij, ker film sloni na osebnosti človeka Emiliana Zapate, borca za svobodo in pravice svojega naroda.

Meksikanska revolucija je bila dolga in krvava, mnogi pustolovci so se na vodstvu države menjavali, dobivali in izgubljali revolucije, ubijali so in bili ubiti. Iz vseh pretendentov, ki so se borili za različne cilje, izstopa lik Emiliana Zapate, čigar edina skrb in cilj je bil, razbiti vladavino fevdalne gospode in razdeliti zemljo onim, ki jo najbolj ljubijo in na njej delajo — kmetom. S tem si je seveda pridobil mnogo prijateljev in sovražnikov. Boril se je proti staremu meksikanskemu diktatorju Porfiriju Diazu. Pomagal je v tej borbi Maderi toda, ta ga je razočaral, ker je pozabil, ko je prišel na oblast na vse in ni izpolnil

obljub, ni razdelil zemlje kmetom. S pomočjo Pancha Ville ga je Zapata izgnal. Toda ostali so še drugi, in končno jim je uspelo Zapato ubiti. Toda motili so se, ko so mislili, da je vsa Zapatova moč osredotočena le v njegovi osebi. Pozabili so, da

Ob »Tednu slovenske knjige« so, kakor smo že poročali, razstavili v Kopru svoja najnovejša dela trije naši umetniki, domačini iz Slovenske Istre.

Herman Pečarič je razstavil že lani svoja olja; za to razstavo pa je pripravil vrsto akvarelov. Po prejšnji razstavi smo sicer pričakovali, da se bo Pečarič povzpel v poglabitev umetniškega prikazovanja človeka, to je, da se bo lotil figuralne kompozicije, kakor nam je sam obljubil, vendar kaže, da mu še vedno najbolj leži pokrajina, tokrat v drugačni tehniki — akvarelu. Akvarel je v bistvu tehnika, ki ne dovoljuje slikarju, da povsem izrazi svojo umetniško moč in sposobnost. Zato tudi Pečarič ni mogel preko dekorativnih možnosti akvarela. To nam dokazujejo razstavljena dela, čeprav nekateri, npr. Mangart po dežju, kažejo, da Pečarič dobro obvlada tehniko. V njegovih razstavljenih pokrajinah, kakor smo že ugotovili za njegova olja, diha lahkotnost, vedrina in lepota naše dežele in našega morja.

Oreste Dequel je mlad kipar po rodu Koprčan, izhaja iz delavskih vrst, udeležil se je že zgodaj narodnoosvobodilnega gibanja, po vojni je študiral likovno umetnost na ljubljanski akademiji. Že z mladega se je ukvarjal z risanjem in modeliranjem, s pravo umetnostjo pa se je spoznal šele v Ljubljani. Slovenska realistična smer ga je prevzela in se jo je oprijel. Na razstavi se nam je predstavil z nekaj portreti in kompozicijami. V njih je čutiti vpliv slovenske šole, vendar realistični stil iz-

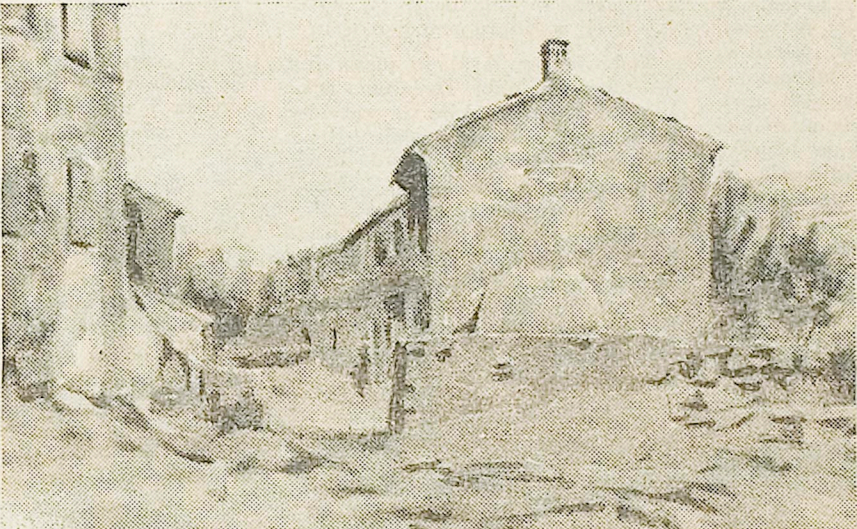
raža že z osebno noto. Koliko toplino, čustvenosti in prizadetosti je vložil na pr. v »Maternstvo«! O njegovih uspehih smo doslej še malo slišali, vemo pa, da je zmagal na natečaju za Vergerjev spomenik v Kopru. V načrtu pa ima še mnogo del (med drugimi umetniško kompozicijo za spomenik v Izoli), snovi zanje namerava črpati iz lastnih doživetij. Leži mu socialna tematika in monumentalna kompozicija.

Tretji, najmlajši, Jože Pohlen je po rodu iz Hrastovelj, študiral je srednjo umetniško šolo v Firenzi, Akademijo upodobljajočih umetnosti pa je dovršil v Ljubljani. Profesor mu je bil znan slovenski kipar Francišek Smerdu.

Zaradi neprimerne prostora ni razstavil svojih malih plastik, razstavil pa je vrsto kiparskih študij. Med njimi so tudi študije za reliefe, ki smo jih z obudovanjem gledali na razstavi »Slovenici ob Jadranu«. Njegove razstavljene študije kažejo umetniško sliko in veliko izrazno sposobnost. V nekaj potezah zna Pohlen nakazati vsebino.

Pri Pohleni sicer opazamo še vpliv Smerdujeve lirčnosti, ki jo pa že poskuša oblikovati po svoje: zapuščila Smerduja in svojim figuram daje že določeno dinamiko ter stremi za novim izrazom.

Razstava je za Koper pomembna kulturna manifestacija. Uspela je kljub raznim težavam. Upamo, da nam bodo naši umetniki v kratkem priredili novo, na kateri bomo lahko videli, kako napredujejo. S. Z.

Herman Pečarič: Akvarel

PREHOD V KVALITETO

Ob premieri Pucove Operacije v koprskem gledališču

Člani Slovenskega gledališča v Kopru so se letos prvič lotili tematike iz narodnoosvobodilne borbe. Izbrali so Pucovo »Operacijo«, ki sicer nima nekih močnejših dramaturških odlik, je pa s svojo fabulo živ prikaz razmer, ki so vladale pod okupacijo v marsikateri slovenski bolnici. Dva svetova se srečata v tej drami: napredni in v novo življenje verujoči ter mračni, nazadnjaški, ki išče le svojih osebnih koristi in se za dosego tega cilja poslužuje tudi najbolj ogabnih sredstev. Toda med tema dvema svetovoma kroži še kup značajev, ki jim je vojna alternativno izprašala vest, jih zbudila iz apatičnosti in zahtevala od njih opredelitve. Kompromisa ni: za ali proti! Morda je prav ta konglomerat značajev, ki iščejo svoje mesto v novem družbenem dogajanju in ga ob zaključku tudi najdejo, najmočnejša koncepcija pisateljskega dela.

Prav je, da povemo tudi nekaj besed o glavnem junaku dr. Donatu. Pisateljica je v njem personificirala osebnost problem marsikaterega slovenskega intelektualca v tedanji dobi: sprit je s staro izkoriščevalno družbo, pa vendar premalo odločen, da bi se pridružil tistim, ki jo hočejo razbiti. Pred dr. Donatom je samo delo, v prostem času pa alkohol, v katerega utaplja svojo osebno tragedijo iz preteklosti — neizpolnjeno megalomano med njim in bogato medicino, sedaj čeno polkovnika Romiha. Poln je cinizma do vsega in zaman išče mesto, kjer bi se utaboril njegov nemirni duh in kjer bi lahko vzkliknil: »Heureka«.

Šele preproste besede tiskarskega delavca ilegalec »Kostjca« mu povedo, da sedaj ni časa za filozofiranje. Dr. Donat operira v največji konspiraciji

ranjenega ilegalec, vendar ga dr. Romihova izda. Na begu ga ubijejo, vse druge, ki simpatizirajo z osvobodilnim gibanjem, pa aretirajo. Mračne sile, na čelu z župnikom Klavrom slavijo začasen triumf. Toda »na sredi« ni nikogar več. Operacija jih je še bolj jasno kot prej razdvojila v dva tabora, ki sta si svestna, da je med njima samo poraz ali zmaga, življenje ali smrt.

»Operacija« je Dušan Kralju režijski debut, hkrati pa je prevzel tudi glavno vlogo — dr. Donata. Vsekakor sta bili to dve zahtevni nalogi, ki ju ni samo uspešno rešil, temveč je vnesel v igro mladega koprškega ansambla tudi nove kvalitetnejše elemente. Osebe Kraljeve režije so žive in prepričevalne in manj statično figuralne, kot so bile v nekaterih prejšnjih predstavah koprškega gledališča. Marsikje je odpravil nepotreben patos, pretvaranje in karikiranje, ki v Kopru tako pogosto prepuščajo spontan kontakt med odrom in publiko. Vsekakor je potrebno nje-mu kakor tudi scenaristu Stanetu Pukiču čestitati k uspehi predstavi, zlasti še, če bosta v naslednjih predstavah odpravila manjše pomanjkljivosti (maskiranje, scenski nedostaki).

In igralci? Kraljev dr. Donat nas je bolj prepričal v drugem in tretjem dejanju kakor v prvem. Verjetno ga je v začetku še težila skrb glede režije, pozneje pa se je otresel nezaupanja v samega sebe in ob koncu žel odobravanje publike. Čeprav mu gre priznanje za kolikor toliko dobro obvladovanje mimike in gestikulacije, je vendar treba pripomniti, da je bil njegov govor večkrat pre-hiter in na nekaterih mestih celo nerazumljiv. Mislimo, da bi se ta

pomanjkljivost dala odstraniti in da ostane sicer njegova kreacija takšna, kot si jo je zamislil kot režiser.

Ernest Zega kot župnik Klavro in Stana Mlakarjeva kot dr. Romihova sta po mojem mnenju igralsko najbolj zadovoljila. Prvi je znal s svojo hlinjeno pobožnostjo in s so-vraštvo od vsega, kar je napredno, dobro manevrirati: uporabljal je patos tam, kjer je bilo to potrebno za uspeh njegovih spletk in bil pristen tam, kjer je vedel, da mu to ne more škodovati in da je zmaga že zagotovljena. Stana Mlakarjevi je ver-jetno to najboljša vloga v koprskem gledališču. Njeni izpadi ljubosumnosti so prepričljivi in je kos številnim spremembam obnašanja in govorjenja, ki jih zahtevajo od nje posamezni prizori. Seveda bi moral tu omeniti, da je v srečanjih z dr. Donatom nekoliko preveč impulzivna: stvar se namreč dogaja v bolniških prostorih, kjer lahko vsak trenutek kdo stopi noter in dr. Romihovi ni vseeno, če jo pri tem zasajajo.

Glede drugih vlog: stažistka dr. Permetova (Tončka Ventinova) je nekoliko premalo odločna v nastopu. Čeprav je to še mlado dekle, je vendar že zdravniška s svojim poklicem, hkrati pa že dolga leta ilegala delavka in ji nekateri prizvoki naivnosti prav nič ne pristojajo. Oskar Venturini kot dr. Ratek, Viljem Tomšič kot ilegalec »Kostja«, Ladislava Lukša kot sestra Serafina in Sonja Vrečko kot sestra Kanizija so v svojih vlogah zadovoljili.

Ob koncu bi omenil tudi to, da je bilo gledališče le na pol zasedeno, kar pa ne gre na račun slabe uprizoritve, temveč le nezakurjenih prostorov. Čeprav to ne spada v gledališko kritiko, je vendar treba nekoliko vzpodbosti gledališko upravo, ki bi prav lahko namestila nekaj ur pred predstavo električne peči. Morda se uprava bolje počuti v na pol prazni hiši, za igralce vem, da se ne.

L. O.

Gozdarske naloge v koprskem okraju KMETIJSKE ZANIMIVOSTI

Še nedavno temu v sestavu strokovnih namestencev okrajnega ljudskega odbora v Kopru ni bilo gozdarja. Če bežno pogledaš okolico Kopra iz mesta, boš videl večinoma lepo obdelana polja in vinograde, tako v ravnini kakor tudi na pobočjih gričev, kjer je zemlja lepo urejena v terasah. Puščav in krasi ni opaziti, kakor je to navadno ob naši obali. Kaj naj bi torej delal gozdar v tem okraju?

In vendar, če primerjamo ta del istrske obale s hrvaškimi in dalmatinskimi primorjem, se bomo začudili nad izredno enolično sliko, ki jo nudi okolica Kopra zaradi popolne odsotnosti gozdnega drevja. V redko katerem kraju na našem Primorju se je doslej tako malo pogozdovalo in tako malo napravilo za estetsko oblikovanje obale z gozdnim zelenjem kakor ravno v tem okraju. Šele pred samimi vrati Trsta se nahajajo nasadi borovcev, v kolikor jim je za časa druge svetovne vojne prizanesla sekira ob pomanjkanju kuriva v velikem mestu.

Koprski okraj meni danes 22.000 ha, od tega je po katastru 3.500 ha gozda. Toda zaman iščeš po vsem področju okraja nekaj, kar bi bilo gozdu podobno. To so le grmišča, kjer redko kje hrastič doseže debelino 10 cm. Še preden dosežejo debelino zapeljajo, jih sekira poseka. Vsako jesen nabirajo kmetovalci v njem listje, po njih se pase živina. Tako se počasi, a nezadržno spreminjajo ti ostanki gozdov v puščavo. Pomankanje drv krije krasko zaledje, kjer so razmere vsaj nekaj boljše. Drva so seveda temu primerno draga, saj jih prodajajo stot za 500 din ali prostorni meter 3.500 dinarjev. Veliko potrebo po kolju za tute in vrtove so rešili kmetovalci z gojenjem trske (arundo donax), ki jo gojijo na bogatih, rodovitnih tleh in poleg tega še gnojijo. Trska zraste v enem letu do 4 m visoko in za prst — dva debelo.

V nekaterih področjih je uničenje gozda se uničujejo še nadalje, gola pod Tinjanom, na severnem pobočju hriba, proti vasi Osp, je posebno nevaren hudournik, ki vali velike količine kamena na lepa polja Ospa in jih počasi zasipa. Razen majhne pregrade iz prejšnjih časov ne vidimo tam nobenega prizadevanja, da bi se preteča nevarnost zaježila. Ostanke gozda se uničujejo še nadalje, gola pobočja hudournika niso zavarovana. En sam izredno hudi naliv prinese vsej dolini lahko nepopravljivo škodo. Še več je takih, dasi zaenkrat manj nevarnih hudournikov na pobočjih tinjanskega hriba in drugod. Skriti so, slabo vidni, vse dokler jih ne omeni iz bližine. Pa ne samo to. Tudi na pobočjih, kjer je bila zemlja prej obdelana v terasah in pozneje obdelava opuščena ter terase zanemarjene, se opazajo usadi zemlje, spočetka še majhni, vendar resen opomin, da je treba take terene zavarovati, preden se usadi razvijejo v težka razdejanja.

Vse to nakazuje, da je v okraju ogromno hvalnega dela za gozdarsko dejavnost, ki je bila doslej popolnoma zanemarjena, o kateri bi na prvi bežen pogled človek pričakoval, da je celo nepotrebna.

Ena najvažnejših nalog je, postaviti potrebno število pomožnega gozdarskega osebja, ki naj bi vodilo nadzorstvo, da se zavaruje ogrožena področja, kjer je potrebno prepovedati nadaljnjo sečnjo in pašo. Sečnja v ostankih gozdov pa se mora vršiti na najbolj obzi-

Pogozdovanje na Krasu

ren in previden način, da se njihovo stanje s časom popravi.

Za dela na pogozdovanju popolnoma opustošenih terenov je potrebno osnovati večje število gozdnih drevesnic, ki se morajo nahajati čim bližje terenu za pogozdovanje. Le tako je zagotovljen, ob najboljših metodah, res dober uspeh.

Pričeti je treba z velikimi deli pregrajevanja hudournika pri Ospi, pogozdovanjem plazišč in golih hudourniških pobočij.

Tu in tam vidimo ob morju, kako lepo uspevajo posebno lepa drevesa, podobna gorskim macesnom. To so cedre: himalajska, afriška in libanonska. Čeprav daleč iz svojih domov, uspevajo dobro ob naših obalah in obalah Sredozemskega morja. Lepi, slikoviti, hitro rastoči iglavci, trikrat hitreje rasti od črnege bora. Les imajo odlični, zelo uporaben za stavbarstvo in mizarstvo. Tudi v kraskem zaledju jih imamo na mnogih krajih, vendar se kljub vsemu niso mogli uveljaviti. Stoletna tradicija pogozdovanja s črnim borom na krasu je prevladovala še do danes. Pokazalo se je, da je uspeh saditve cedre vselej boljši od saditve črnege bora. Lanski sneg je polomil okrog 30.000 kubičnih metrov lesa v gozdnih nasadih črnege bora, medtem ko so elastične cedre prenesle težko ledeno breme brez škode. V koprskem okraju je dovolj cedrovih dreves, da se lahko z njih nabere dosti semen in odgojijo sadike, ki bodo izboljšale opustošena grmišča, poživila sliko pokrajine in s časom dajale prebivalstvu potreben in dragocen les. To naj postanejo s časom jelke primorskega pasu.

Nekatere goljave bo mogoče po-

gozdit s smrdljavcem (ajlantom), listavcem iz Grčije, ki tudi pri nas izredno naglo raste. Po Dalmaciji ga imenujejo »divji oreh«, ker je njegovo listje nekaj podobno orehovemu. Pri nas ga imenujejo smrdljivec, ker mu listje tako smrdi, če ga zmečkamo, da se ga živina ne dotakne. Povsod ga neusmiljeno zatirajo, ker ga imajo za plevel. Uspeva na najslabših tleh in prenaša vsako sušo. Kmetovalci v Srbiji, predvsem v Sumadiji, pa so sami spoznali to drevesno vrsto kot izredno koristno

in jo že 20 let pridno sejejo in sadijo. Les uporabljajo za izdelavo pohištva, medtem ko je tudi zelo dobro kurivo. Šele v zadnjem času so tudi v Italiji dognali, da je prav uporaben v mizarstvu.

(Konec prihodnjič)

PRAVNI SVETOVALEC O zaposlitvi invalidov

Tovariš A. R. vprašuje, kakšne ugodnosti uživajo vojaški invalidi glede zaposlitve.

Tudi v naši coni velja jugoslovanski zakon o vojaških vojnih invalidih, ki ureja vprašanje zaposlitve teh invalidov. Ugodnosti, ki jih vojaški vojni invalidi uživajo pri zaposlitvah, so samo ena izmed različnih vrst pomoči, ki jo država nudi tem vojni žrtvam. Predvsem določa navedeni zakon, da imajo vojaški vojni invalidi in druge osebe, ki uživajo varstvo po tem zakonu (člani njihove družine), prednost pri namestitvah v javnih ustanovah in ustanovah javnega pomena, seveda če izpolnjujejo predpisane pogoje. Če torej invalid, ki sicer izpolnjuje vse pogoje za določeno službo (izobrazba, starost, neoporečnost itd.) tekmuje z drugimi, zdravimi osebami, ima po zakonu ob enakih pogojih prednost in mora biti sprejet pred njimi.

Nadalje določa zakon, da so državna, zadržna in zasebna podjetja dolžna zaposliti vojaške vojne invalide. Določeno je, da jih morajo zaposliti toliko, kolikor znaša 10 od-

PENICILIN ZA PRAŠIČE — Svet za raziskovanje kmetijstva v Angliji že več časa proučuje vprašanje, kako bi se dali prašiči čimprej zrediti za zakol. Prišli so do zaključka, da bi prihranili 10 odstotkov časa, če bi prašičem v primerni obliki pokladali penicilin. Lahko bi ga pokladali v rastlinski krmni ali tudi pomešanega z ribjo moko.

V Angliji delajo poskuse z novo vrsto krompirja, ki ima poleg drugih dobrih lastnosti tudi sposobnost razvoja pri nižjih temperaturah in zmrazne šele pri —4 stopinjah Celzija. Dozori tri tedne pred običajnimi sortami in tudi pridelek je zadovoljiv.

V Indiji redijo drevo, ki mu je doimovina Južna Amerika; daje sok, ki je skoraj enak kravjemu mleku. Poleg svoje hranilne vrednosti je tudi dobro zdravilo proti naduhi.

V Avstriji uporabljajo svojevrstno močilo za vrtno posevke. Koprive požanje jeseni in jih stlačijo v stare posode ter zalijejo z vodo. S to vodo zalivajo povrtnine, ki tako hitreje rastejo in dajejo debelejšje plodove. Kopriva običajno rase na dobri humusni zemlji in zato vsebuje mnogo rudniških snovi.

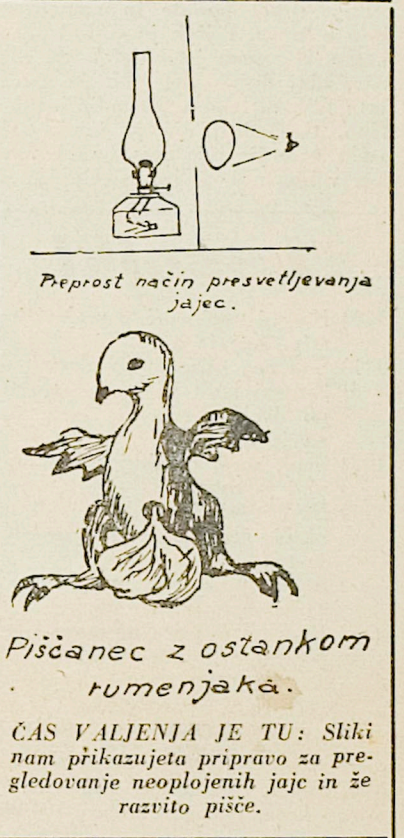
V začetku lanskega leta je bilo na svetu 808 milijonov ovac. Njihovo število je od leta 1941 poraslo za 4 odstotke. Kakor so predvidevali, bi

pridelala Avstralija 500 milijonov kg volne, Argentina 200, Nova Zelandija 190, SZ 180, ZDA 120 in 660 druge dežele; skupno bi pridelali okrog 1850 kg volne.

Goveje meso so prejšnji teden v Murski Soboti prodajali po 145 din za kg, sveže svinjsko meso v Kočevju po 180 din, suho svinjsko meso v Mariboru po 260 din, v Novi Gorici suho slanino po 250 din za kg. Mleko so v Novi Gorici prodajali po 20 din za liter, surovo maslo po 350 din za kg, jajca v Murski Soboti po 12 din in krompir v Kranju po 17 dinarjev. To so podatki Zavoda za statistiko in evidenco LRS.

Italijanska proizvodnja raztopljenega surovega žvepla je znašala lani zaključno z oktobrom 174.000 ton, v istem času v letu 1951 pa le 163.000 ton. Izvoz prvih enajstih mesecev leta 1952 je znašal 51.521 ton, v istem času leta 1951 pa 72.251 ton.

Italija je v letu 1952 pridelala približno 20 % tobaka manj kot leta 1951. Pridelek tobaka je znašal lani 63.000 ton nasproti 79.000 tonami v letu 1951.

Konopljo proizvajajo le v nekaterih državah, kjer je za to ugodno podnebje. Leta 1951 je po proizvodnji bila na prvem mestu SZ z dvema milijonoma stotov, druga je bila Italija s 651.000, tretja pa Jugoslavija s 300.000, sledijo Romunija, Poljska, Turčija, Francija, Japonska, Nemčija; ZDA in Avstrija sta šele na 11. oziroma 12. mestu s 5.000 stoti.

B. TRAVEN

Zaklad SIERRE MADRE

»Ti s svojim kamnom.« se mu je rogaj Miguel, »to je bilo toliko, kakor bi ga dregnil z zoborebcom. Kdo pa je stopil k njemu in ga uskal? Garjavi mački in stokovca sta. In da vesta, še enkrat bom zgrabil za maheto in še enkrat in vaju oba pobil. Za to vaju ne bom prosil za dovoljenje.«

Obrnil se je in je nameraval stopiti k tovorom. »Kam pa so odšli osli, prekleto?« je začuden zaklical.

Šele sedaj so se zavedali, da so osli odšli.

Možje so zdirljali za karavano. Morali so prav pošteno teči, kajti osli, ki so našli tod komaj suho bilko, ki bi jih zadržala, so dobro capljali naprej. Minila je dobra ura, preden so se vrnili možje z živalmi k drevesom.

»Bolje je, če ga zakopljemo,« je dejal Miguel, »sicer pri- leto jastrebi, pa bi mogli priti kdo, ki bi ne vedel nič bolj- šega početi, kakor pogledati, kaj so jastrebi tod neki našli.«

»Kaj hočeš morda zapustiti pri njem listek s svojim ime- nom?« je vprašal Ignacio zaničljivo. »Nam je pač vseeno, ali najdejo mrhovino ali ne. Saj ne bo mogel povedati, koga je nazadnje srečal.«

»Ti si mi pa zvit, ti piščanec,« je rekel Miguel. »Če bodo našli psa, pri nas pa njegove osle, ne boš mogel prav nič za- tajiti. Če pa najdejo pri nas osle, mlička pa nikjer, potem ti pa naj le kdo dokaže, da si pomagal gringu v peklo. Osle smo kupili od gringa. Če pa najdejo, kar je še od njega ostalo, ti nihče ne bo verjel, da si osle kupil. Torej, na delo!«

In z isto lopato, ki je z njo Dobbs nameraval pokopati Curtina, je bil sedaj sam pokopan. Delo je bilo hitro oprav- ljeno. Možje se niso preveč potrudili. Opravili so najpotreb- nejše, ostalo delo pa so prepustili mravljam in črvom.

Nato so odpotovali in poglani karavno zopet nazaj v gore, ker se niso upali v mesto: prvič zaradi osebne varnosti ne in drugič, ker so menili, da bi mogli koga srečati, ki je karavano poznal in nanjo čakal. Mogoče pa je tudi bila resnica, kar je rekel Dobbs, da mu namreč sledita dva moža na konjih. Kajti zdelo se jim je res prav neverjetno, da bi Dobbs sam vodil svo karavano. In da bi ne srečali tistih mož, so zavili s pota, ki je po njem po njihovem mnenju Dobbs prišel, in odšli po drugi poti v gore.

Ko so bili zopet v grmičevju, niso mogli radovednosti več krotiti. Hoteli so videti, koliko so uplenili in kakšne dobre reči so v zavojih.

Stemnilo se je in kraj, kjer so se ustavili, da bi prenočili, je bil zaradi grmovja še temnejši. Da bi se ne izdali, si niso zakurili ognja.

Sedaj so oživali. Razložili so z živali tovore in jih pričeli odvezovati. Našli so še ene hlače in dva para lahkih čevljev. Razen tega so našli posodo za kuhanje, toda samo prgišče fi- žola in pest riža.

»Zdi se, da res ni bil bogat,« je rekel Ignacio. »Prav mu- diti se mu je moralo v mesto.«

»Tudi denarja ni imel,« je zarenčal Miguel, ko je preiško- val zavoj, ki jih je razvezal. »Samo sedemdeset centavov je imel v žepu. Tudi tele koze niso najboljše. Komaj nekih borih pez bomo dobili zanje.«

Nato je našel vrečice.

»Kaj pa je to? Pesek, pravcati pesek. Rad bi le vedel, čemu je vlačil pesek s sabo in še v takih malih vrečicah?«

»To je popolnoma jasno,« je rekel Ignacio, ki je tudi v svojem zavoju našel vrečice. »Popolnoma jasno, fant je bil in- ženir kake zlatokopne družbe. Preiskoval je gore in vzel s sabo pesek, da bi ga v uradu v mestu drugi inženirji in kemiki pre- iskali. Potem vedo ameriške družbe takoj, kje morajo obko- ličiti zemljo.«

Vse vrečice je izpraznil. Tudi Miguel je stresel vso vse- bino vrečice, ki so bile v njegovih zavojih, po tleh; ko je videl, da so bile vrečice iz samih ničvrednih, raztrganih cunj, je preklel vse bogove, hudiče in Amerikance. Medtem se je tako

stemnilo, da bi peska ne spoznali, četudi bi kaj več o njem vedeli.

Tudi tretji, Angel, je našel vrečice v zavojih. Razlagal pa si jih je drugače. Rekel je: »Fant je bil pravi ameriški slepar in goljuf, to vam je rečem. Vrečice je imel prav lepo skrito med kožami, kože pa je tesno povezal. Vesta zakaj? Kože je nameraval prodati v Durangu po teži; da bi več tehtale, je vtaknil mednje pesek, in da bi se pesek ne raztresel, ga je nasul v majhne vrečice. Zvečer bi prodal kože, drugo jutro, preden bi kupec opazil goljufijo, pa bi ptiček že odletel z železnice. Prav lepo smo mu pokvarili slepanjo, temu psu.«

In Miguelu in Ignacioju se je zdelo to najboljša razlaga za pesek in zato sta ga kar hitro stresla na tla.

23.

Se ponoči so otovorili osle in odšli. Popoldne so prispeli v neko vas in vprašali Indijanca, ki je stal pred vrati, ali je za koga, ki bi kupil osle; nameravajo namreč prodati nekaj oslov, ki jih ne potrebujejo. Indijanec si je ogledal osle, jih obšel, pogledal vzgana znamenja, nato si je ogledal zavoje, nato pa je mimogrede ošinil s pogledom Miguelove škornje in An- gelove hlače, kakor bi nameraval vse skupaj kupiti. Končno je rekel: »Oslov ne morem kupiti, ker nimam denarja. Toda moj strie bo morda kupil osle. Ima tudi denar zanje, jaz ga nimam. Popeljal vas bom k stricu, pa se pogodite z njim.«

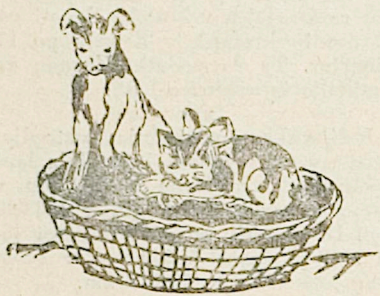
Nu, saj gre kar dobro, so si mislili trije lopovi, kajti na- vadno mora človek prehajati pol dueata vasi, preden najde kupca za osle. Navadno ljudje nimajo denarja in peza pomeni zanje že visoko vsoto.

Napravili so nekaj stotin korakov in prišli k stričevi hiši. Kakor večina drugih hiš, je bila tudi ta sezidana iz posušenih opek iz ilovice, pokrita pa je bila s travo. Stala je na velikem vaškem trgu, kjer so vaščani prirejali semnje, slavnosti neza- visnosti, spominske svečanosti revoluciji in politične shode. Sre- di trga je bil postavljen skromen paviljon, kjer je ob slavnos- nih dneh igrala godba in kje so nastopali tudi govorniki. S tega paviljona so govorili tudi voditelji zdravstvenih komisij, kadar so slednje prihajale na delo, da bi poučevale indijansko prebivalstvo o gojitvi zdravja in negi otrok. Delavska vlada je v tem oziru napravila več kakor vse vlade skupaj od prihoda

Psiček in mucka

(resnična zgodba)

Pri učencu Radu Turk so imeli psička in mucko. Psiček je bil bel, košat in na nizkih nogah. Mucka pa je bila marogasta. Ko sta se prvič srečala sta se pošteno skregala. Čez nekaj dni pa sta si že bila dolga kot brat in sestra. Imela sta se zelo rada. Podnevi sta se sprehodila okrog hiše, zvečer pa sta jo ubrala

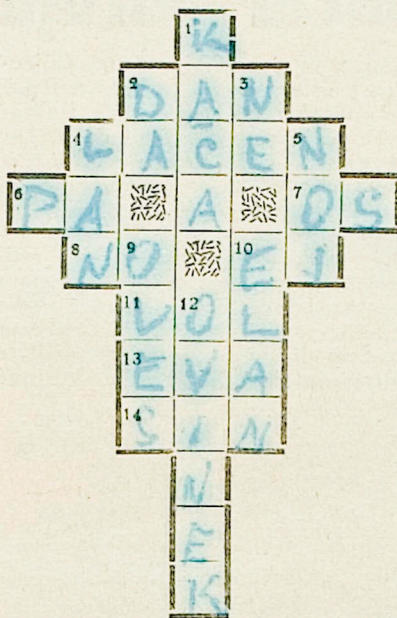

v kuhinjo. Spravila sta se v staro pleteno košaro in se igrala. Radova mama je vsak večer pripravljala posodo za molžo. Psiček in mucka sta slišala ropot posode in namah sta bila v hlevu. Psiček je skakal okrog krave. Z repom je ovijal kravi zdaj eno, zdaj drugo nogo. Mucka pa se je s tačkami uprla gospodinjji v koleno. Gospodinja ju je imela zelo rada, zato jima je dajala vsak večer kar v hlevu skodelico mleka. Ko sta

popila mleko, sta šla spat. Lepo sta se objela in zaspala v košari.

Nekega dne je šel psiček na izprehod. Šel je v vas Kortino, kjer so izkopavali stara grobišča. Mucka je ostala doma. Psička pa je doletela huda nesreča. Naenkrat se je zaslinal strel. Domači so takoj vedeli, kaj mora biti. Zaščitna je ranila psička v nogo. Streljali so, ker ni bil privezan doma. Krvavec je prišel psiček domov. Komaj je prilezel do muce. Psiček je stokal, jokala pa je tudi mucka. Od samega strahu se ni spomnila, da bi mu pomagala. Privlekel se je do košare. Vanjo pa ni mogel. Tudi gospodinja je jokala od žalosti, ko ga je zagledala. Tudi ona mu ni mogla pomagati. Zaščitnik, ki je streljal, pa je hotel vedeti, čigav je psiček. Po kavrvi sledi je prišel v hišo. Tudi njemu je bilo žal, ker je bil psiček hudo ranjen. Toda pomagati se ni več dalo. Ko je gospodinja spoznala, da ni več pomoči za psička, je prosila tovariša, naj ga še enkrat ustrelji. Ko se je to zgodilo, je psiček obležal. Prišli smo otroci in ga zagrebli. Še danes znam povedati, kje je zakopan. Tako je ubogi psiček z življenjem plačal svoje potepanje.

ZMAJ

Vodoravno: 2. del dneva, 4. nasprotno od sit, 6. predlog, 7. del voza, 8. medmet, 10. vzklík, 11. domača žival, 13. žensko ime, 14. član družine.

Navpično: 1. plazilec, 2. oblika glagola dati, 3. nikalnica, 4. industrijska rastlina, 5. afriški ptič, 9. žito, 10. tovarna športnih potrebščin, 12. nevaren del ceste.

mladi pišejo...

Dragi stric Miha!

Prav gotovo si mislil, stric Miha, da ne pokukam več v Tvoj kotiček. Ker ga pa tako rada prebiram in je v njem vedno kaj lepega in zanimivega, se Ti spet oglašam. Zelo me veseli, da si mojo pesmico objavil v časopisu. Veš, dragi stric Miha, bližje je bilo Novo leto, po glavi mi je mrgolelo vse polno pesmic. Nato mi je šinilo v glavo, da bi Ti eno napisala. Tako sem tudi storila. Ker si mi zadnjič obljubil, da nas prideš pogledat in pobarat, kako se kaj imamo, Te zares pričakujem. Bom videla, če držiš besedo. Za danes bo kar dovolj. Ura je enajst, jaz pa sama tu ob mizi premišljam, kako bi šlo bolje in kako bi lepše izgledalo moje pismo. — Lepo Te pozdravljam, jaz in vsi moji součenci in součenci!

Bjanka Babič,

uč. VI. razr. osemletne šole v Kortali.

Dragi stric Miha!

Danes sem sedla za mizo, vzela papir in roke in začela pisati tole pismo, kot sem ti obljubila. Sklenila sem, da ne izgubim poguma in da Ti bom pisala vsak petek. Boš videl, kako Nada drži besedo! Joj, kako bi

bila vesela, ko bi v »Jadrana« zagledala svoj spis s Tvojim odgovorom. Vsak petek komaj čakam, da pride Slovenski Jadran. Ko pa vendar pride, ga čitam in čitam, največ časa pa se mudim v našem kotičku, ki se mi je zelo priljubil. Naj Ti povem, da zelo rada čitam, saj je knjiga moje največje veselje. Tako, sedaj pa končam z obljubo, da te ne bom nikoli pozabila. Te prisrčno pozdravlja

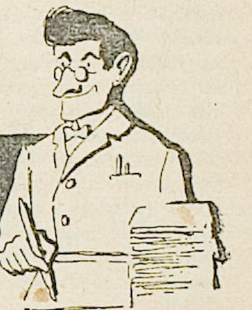
Nada Šavli,
Zatolmin — Tolmin.

Dragi stric Miha!

Preden grem na operacijo v Ljubljano, se ti moram zahvaliti za lepo knjigo, katero mi je določil žreb. Dobil sem jo v ljubljanski kliniki, kamor mi jo je prinesla moja mama. Prečitali smo jo skupno z ostalimi pacienti. Vsem so ugajale lepe pravljice. Jaz sem že tretji mesec bolan in ne morem hoditi v šolo. Moji sošolci in sošolke me prično obiskujejo, napišejo mi tudi kakšno pismo, katerega sem vedno vesel. Največkrat pridejo k meni na obisk tovarišice učiteljice. Komaj čakam, da bom ozdravel in zopet hodil v šolo! Najlepše Te pozdravlja

Vladko Zoržut,
Valdolta.

...stric Miha odgovarja

Ljuba Bjanka!

Boš videla, Bjanka, da zna Tvoj stric držati besedo! Le toliko počakaj, da bo spet prisijalo toplo sonce, kajti, saj veš, stric je star in v takem mrazu ne more hoditi po širnem svetu. Saj razumeš, kajne? No, in ko bom prišel k vam v Kortalo, mi boš povedala kaj lepega? Mi boš prebrala katero tistih Tvojih pesmic, ki Ti mrgoli po glavi? Pa tudi v pismu mi lahko pošleš še kakšno pesmico, veš! No, za danes bodi prav lepo pozdravljena, Ljuba Bjanka, pa svojih sošolcev in sošolk ne pozabi pozdraviti v imenu strica Mihe!

Ljuba Nada!

Zelo me veseli, Ljuba Nada, da Ti je tako všeč naš »Jadran« in še posebej naš mali kotiček! No, vidiš, danes se je izpolnila Tvoja želja! V današnji številki lahko bereš natisnjeno svoje pesmico! Pa še zavoljo nečesa je danes vesel stric Miha! Veš zakaj? — Zato, ker praviš, Nada, da imaš rada knjige in branje! Tako je prav! Že nestetokrat sem

dejal: Knjiga je najboljša učiteljica in prijateljica otrok! In ker je to čista resnica, sem jo danes ponovil še enkrat! Za nekaj pa sem zelo radoveden, draga Nada. Radoveden sem namreč zato, če boš res držala svojo besedo. No, to bo strica Miha zelo veselilo! Bodi prav lepo pozdravljena, pa le še kaj mi piši!

Ljubi Vladko!

No, da si bil le zadovoljen z darilcem! V svojem imenu in v imenu mojih malih dopisnikov in ugankarjev Ti želim, da bi čimprej okreval in spet čil in zdrav hodil v šolo! To se bo prav gotovo kmalu zgodilo! Le poguma ne smeš izgubiti, veš, Vladko! Če bom pa kaj hodil pobeli Ljubljani, pa Te pridem zagotovo obiskat! Pa se bova kaj pogovorila. Boš videl, kako hitro bo minil čas! No, prisrčno pozdravljen, ljubi Vladko in na skorajšnje okrevanje.

Lešniki

- 110) Na eni nogi stoji, a v glavi ima srce. Kaj je to?
- 111) Šest nog ima, pa po glavi hodi.
- 112) Zjutraj hodi po štirih, popoldne po dveh, zvečer po treh. Kaj pa je to?
- 113) Sodí, sodí, omahuje. Prav razsodi — ostrmi!
- 114) Hodi gori, hodi doli, hodi naokoli, črna sled za njim. Kaj je to?
- 115) S »ka« pojem kaj prijetno, z »g« malo neokretno.
- 116) Brez mene ptica ne more leteti, pisar me tudi mora imeti.

REŠITVE LEŠNIKOV
IZ PREDZADNJE ŠTEVILKE
SLOVENSKEGA JADRANA
104. žebelj, 105. škarje, 106. led, 107. rosa, 108. živo srebro, 109. osa.

Igo Gruden:

Juri s pušo

Zvedel sem pri mili Jeri,
da ta Juri, Juri s pušo
rekel ni ne tri ne štiri
in ustrelil mački dušo.

Brž zaprimo okna, duri
in še vrata na dvorišče,
skozi vas koraka Juri,
po vseh kotih mačke išče.

Tudi danes je prišlo vse polno rešitev iz predzadnje številke Slovenskega Jadrana. Vsa imena bom danes sicer objavil, toda v bodoče, dragi mali ugankarji, pošljite prej vaše rešitve! Torej, pravilno so rešili Lešnike naslednji pionirji in pionirke: Marjanca Turk iz Hruševja, Milharčič Evgen iz Velikega Otoka pri Postojni, Kebe Branko iz Cerknice, Nada Ogrin iz Sv. Antona, Klanšek Bruna iz Šmihela pod Nanosom, Hreščak Ivica iz Hruševja pri Postojni ter Kovačič Slavko, Tekavec Milka, Zalar Franeka in Štukelj Anica, vsi iz Čajnarjev. Vsi ostali pa so se zmotili pri 106. Lešniku. Sicer so vse rešitve zelo duhovite, toda popolnoma pravilne niso. Kot pravilne moram upoštevati samo tiste rešitve, ki jih je izbral tisti človek, ki je Lešnike sestavil. Se razumemo? No, prav, Torej ogledimo si te rešitve! Vadnjal Miro iz Pivke in Stres Magda iz Boveca sta dejala, da dela mostove brez kamna in brez lesa mavrica. Roje Avrelija, Željani Marta in Mahorčič Anica iz Divače pa so dejali, da se rešitev tistega Lešnika glasi akrobat. Podobno sta rešila ta Lešnik tudi Valči Belčič iz Planine pri Rakeku in Primc Vladimir iz Postojne. Dejala sta, da se rešitev glasi: telovadeec. Veste, kako pa je rešila ta nesrečni Lešnik Cerkvenikova Magda iz Kozine? Magda pa pravi, da se rešitev glasi: krt. Trije mali ugankarji pa so dali temu Lešniku ime: pajek. To so bili: Malinar Danilo iz Dolenje vasi pri Cerknici, Stefančič Tončka iz Trnovca

pri Hruški Bistnici in Anica Peca iz Divače. Penko Doroteja iz Čejma pri Košani pa je napisala, da delajo mostove brez kamna in brez lesa — otroci! Hervatin Suzana pa ni popolnoma pravilno rešila tudi 108. Lešnika. Dejala je, da se pravilna rešitev glasi: toplomer. Sicer je živo srebro tudi v toplomeru, toda pravilna rešitev se mora le glasi: živo srebro. — No, zdaj pa si ogledimo, kdo je bil toplot izvoljenec botre Sreče. Izžrebani so bili naslednji pionirji in pionirke: Kovačič Slavko iz Čajnarjev, Klanšek Bruna iz Šmihela pod Nanosom in Marjanca Turk iz Hruševja pri Postojni ter Kavšek Vladimír iz Čezarjev.

Dragi mali ugankarji! Sporočam vam, da bom odslej objavil rešitve ugank vsakih štirinajst dni, prav tako pa tudi imena reševalcev! Tako bo prišlo v postev za žrebanje tudi kakšno zaostalo pisemce! Toda kljub temu se le potrudite in čimprej pošljite vaše rešitve!

Lepo pozdravljeni, dragi moji mali ugankarji!

Vaš stric Miha.

Pozor Sv. Anton! — To pa velja za mojo malo znanko in dopisničarko Nado Ogrin! Ljuba Nada, prav prisrčno hvala za poslano zvončico! Skrbno sem jih postavil v kozareček! Zelo si me razveselila z njimi! No, upam, da boš danes tudi Ti vesela, ko boš videla natisnjeno svojo zgodbico! Lepo pozdravljena!

prvih Špancev. Indijance je stopil v stricevo hišo, da bi se pogovoril z njim o nakupu oslov. Ni trajalo dolgo, ko se je prikazala stric in stopil k roparjem, ki so sedli v senco dreves, rastočih blizu hiše. Stric je bil že starejši mož, že osivel, vkljub temu pa trden in močan. Njegova bakreni obraz je bil napet, črne oči pa so se mu svetile kakor dečku. Nosil je precej dolge vlaknaste lase, ki si jih je ob straneh česal nazaj. Pokonci in počasi je stopil k možem. Pozdravil jih je, nato pa takoj stopil k oslom, da bi jih pregledal. »Prav dobri osli, senjor,« je rekel Miguel, »prav dobri, verjadam, boljših ne dobite niti na semnju v Durangu.«

»Res je,« je rekel stric, »prav dobri osli so. Seveda, nekoliko izdelani in lačni. Gotovo ste prišli od daleč?«

»O, ne tako daleč, komaj dva dneva,« se je vmešal Ignacio. Miguel ga je sunil v rebra in dejal: »Moj prijatelj ni povedal vsega po resnici, res da smo sedaj samo dva dneva potovali, namreč od dneva, ko smo počivali. Sicer pa smo že nekaj tednov na potovanju.«

»Potem pa ni čuda, če so osli nekoliko mršavi. Nu, mi jih bomo že še zopet spravili na noge.« Ko je to rekel, si je ljudi nekoliko natančneje ogledal, njihovo obleko in upadle obraze. Nihče pa ni opazil, da jih opazuje, nego se je delal, kakor bi jih opazoval popolnoma brez misli, medtem ko se je v duhu pečal s kupčijo in številkami. »Koliko pa stanejo?« je vprašal nato, še zmeraj opazujoč ljudi.

»O, mislim,« je rekel Miguel in se pri tem nasmehnil ter zaupljivo nagnil glavo, »mislim, da dvanaest pez ni preveč.«

»Za vse?« je povsem nedolžno vprašal stric.

Miguel se je glasno zasmejal, kakor bi slišal dober dovtip: »Seveda ne za vse, mislim dvanaest pez za vsakega.«

»To je pa drago,« je rekel stric poslovno, »za to ceno jih dobim že na sejmu v Durangu.«

»Kdo ve?« mu je odvrnil Miguel. »Tam so mnogo dražji in stanejo po petnajst ali celo po dvajset pez. Potem jih pa morate gnati še domov.«

»Res je, je pokimal stric, »toda na poti že vržejo nekaj za služka. Nakupim si lahko še blaga in ga naložim na osle.«

Miguel se je široko zasmejal: »Vidim, da ste premeten trgovec, zato pa tudi ne bomo trdovratno zahtevali tolikšne

cene. Moja žadnja, moja prav zadnja beseda — kar udarite, moja prav zadnja beseda je devet pez za vsakega. Saj vem, da se vam tudi predobro ne godi, in letos imamo dolgo sušo.«

»Devet pez,« je rekel stric mirno, »ne morem plačati. Štiri peze in niti centavija več.«

»Nu, recimo pet, pa so osli vsi,« je rekel Miguel in vtaknil roke v hlačni žep, kakor bi imel v njem že denar.

»Štiri peze ponujam,« je rekel stric mirno.

»Kožo mi hočete sleči, senjor; toda prav gotovo ne maram biti zveličan in oslepim naj jutri, če niso osli za tako ceno toliko, kakor podarjenja.« To je rekel Miguel, pogledal najprej strica, nato nečaka, končno oba tatova. Ta dva sta pokimala in napravila obraz, ki bi naj bil žalosten, hoteč pokazati, kakor bi pravkar svoji zadnji srajci za nič vrgla stran.

Tudi stric je sedaj prikimal z obrazom, kakor bi že včeraj popoldne vedel, da bo danes kupil osle po štiri peze.

Zopet je stopil k oslom in dejal: »Kaj pa zavoji, ali jih boste na hrbtih vlačili dalje?«

»Da, res, zavoji,« je rekel Miguel zmedeno in pogledal oba tovariša: to pot pa ne več tako bahato kakor navadno, nego tako, kakor bi ju hotel poprositi za dober odgovor ali nasvet.

Ignacio je razumel pogled in dejal: »Tudi zavoji nameravamo prodati, potem pa se odpeljemo z železnico dalje.«

»To je res,« je spretno priznal Miguel, »tudi zavoji prodajamo. Tak je bil naš namen.«

V resnici pa so na zavoji pri prodajanju oslov popolnoma pozabili.

»Kaj pa imate v zavojih?« je vprašal stric. »Vse mogoče,« je odvrnil Miguel, »lopatice in sekire in dleta in take reči.«

»Kje pa ste dobili to orodje?« je vprašal stric na videz kar mimogrede, kakor bi hotel samo nadaljevati pogovor.

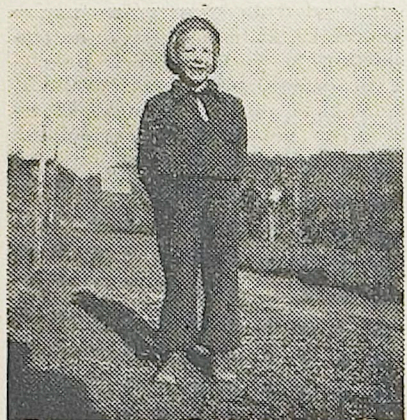
»O — orodje — to je — Miguel se je nenadoma zmedel. Počutil se je neprijetno in je nekajkrat požrl slino. Na tako vprašanje ni bil pripravljen.

Tedaj pa je bušil Ignacio: »Delali smo vendar pri neki ameriški zlatokopni družbi, saj prihajamo pravkar od tam.«

»Da, tako je,« je rekel Miguel hitro in Ignacia hvaležno pogledal. Obljubil si je, da ne bo Ignaciu te pomoči nikdar pozabil.

Pot združništva je pot lepšega življenja kmečke žene

Na četrtem kongresu AFŽ Slovenije, ki je bil novembra meseca v Ljubljani, so prav posebno obravnavali problem in položaj delovne žene v graditvi socializma. Med delovnimi ženami pa zavzema poleg

NADICA ŽERJAL z Brnika ima komaj 6 let, pa že kot pridna združnica pomaga odraslim, ko pripravljajo nov vinograd.

delavke glavno mesto kmečka žena, zato je bil temu vprašanju poseben poseben referat.

V Sloveniji je 222 tisoč kmečkih žena, ki so neposredni proizvajalci. Poleg tega so te žene gospodinje in matere. Vse te tri stvari pa je sprično našega zaostalega kmetijskega primitivnega gospodinjstva težko združiti. Zaostalo je pa v življenju vse vasi, najbolj pa jo občuti žena.

Zato je edini izhod iz tega položaja vztrajno prizadevanje za večjo produktivnost kmetijskega dela. To je mogoče doseči ali s krepitvijo posameznega gospodarja, kar pa nujno krepi kulaka na vasi in podpira njegovo izkoriščanje malega kmeta, ali pa s pomočjo kmetijskega združništva, za kar so se naši narodi tudi odločili.

Najprimernejša oblika za široko povezovanje ogromne večine kmetov s kmetijskim združništvom so splošne kmetijske zadruge. Preko teh, preko skupnega dela za dvig živinoreje, v skupni mehanizaciji iščejo kmetje pot iz zaostalega kmetijstva. Pri nekaterih splošnih kmetijskih zadrugah se na iniciativo samih kmetov, ki so prej stali ob

strani ali bili celo proti zadrugi, porajajo nove oblike dela, n. pr. skupni planinski pašniki, skupno zatiranje rastlinskih škodljivcev in bolezni, obnova vinogradov in sadovnjakov na skupnih kompleksih itd., ker bo brez dvoma vplivalo na prevzgojo kmečkega človeka.

Vse to bo nujno vplivalo tudi na življenje kmečke žene, ki bo z neprimerno manjšimi napori ustvarila znatno večjo vrednost. Lažje in visoko produktivno delo v kmetijstvu ji bo omogočilo, da bo imela dovolj časa za družino, za lastno izobraževanje in za delo v javnosti. Z večjo produktivnostjo v kmetijstvu pa bodo ustvarjeni tudi pogoji za vpeljavo raznih gospodinskih naprav in za večjo družbeno pomoč pri vzgoji otrok.

To perspektivo bi morale poznati prav vse kmečke žene, moralo bi jim postati jasno, da je edino kmetijsko združništvo tista pot, ki pelje h gospodarskemu napredku vasi ter v lepše in lažje življenje njih samih. Zato bi jim ne smelo biti vseeno, ali gredo ljudje iz njene vasi po tej poti hitro ali po polzevo.

Tako imamo danes na vasi tudi Zvezo združnic, v katero so vključene kmečke žene, katerih možje so člani kmetijskega združništva, a se v njem malo udeležujejo. Prav ta zveza žen združnic pa bi morala

Letos imamo lepo zimo; sneg in led in sonce. Bele poljane se leskečejo v soncu, za njimi pa se dvigajo v jasno snežni vrhovi gora, mogočni velikani v pravljicnem kraljestvu. Mladina hiti s sankami, smučmi in drsalkami, da bi se naučila zimskega veselja. Tudi najmlajši pridejo na svoj račun, če ne drugje pa pri »snežnem možičku«. Privoščimo jim čim več zdravega zraka in zimskega veselja!

la veliko prispevati k razvoju združniške zavesti in hkrati pokazati kmečkim ženam vrednost tečajev za mehanizacijo kmetijstva. Ti tečaji, na katerih se bodo kmečke žene naučile ravnati z vsemi kmetijskimi stroji, jih bodo usposobili za kvalificirano delo, da ne bo žena vedno opravljala le težkih fizičnih del.

Dolžnost vseh družbeno političnih organizacij na vasi pa je, pokazati kmečkim ženam, da je edina pot v lepše življenje — pot kmetijskega združništva.

Naše žene

KOPRSKA ORGANIZACIJA AFŽ JE ZELO AKTIVNA

Organizacija AFŽ v Kopru je imela 6. t. m. širši sestanek odbora in je določila svoj bodoči program dela. Po izvolitvi novega odbora lanskega leta, je organizacija na novo zaživela in se začela živahno udeleževati, kar se je pokazalo že pri praznovanju noveletne jelke. Zlasti živo zanimanje pa je odbor vzbudil pri ženah, ko jim je povedal, da bodo letos priredili več izletov v Slovenijo in bodo koprke žene lahko spoznale od blizu življenje in delo svojih slovenskih tovarišic.

Prav v bližnji bodočnosti pa bo odbor naprosil strokovnjake za predavanje zdravstvenega in vzgojnega značaja.

Velike načrte ima organizacija za praznjo praznika žena, 8. marec. Na predvečer praznika bodo priredile v Ljudskem gledališču slavnostno akademijo, po akademiji pa bo ples v hotelu »Triglava«. Za to priliko mislijo naprositi tov. arhitektko Benedetti, da bo dvorano prav poseben okrasila. Med plesom bo tudi nekaj zabavnega programa. Vsem delovnim kolektivom mislijo poslati okrožnice, naj izkažejo svojim tovarišicam pozornost za ta njihov praznik. Ljudska oblast pa bo sprejela žene in matere padlih borcev ter aktivistke.

Po sklepih IV. Kongresa AFŽ Slovenije, ki je bil novembra meseca v Ljubljani, so sklenile koprke žene ustanoviti tudi nekaj uslužnostnih podjetij, pri čemer upajo, da jim bo šla Ljudska oblast na roke.

Ob koncu sestanka so se še zedrnile, da bodo širile propagando in zbirale nove namočnice za »Našo ženo«, ki je ena najboljših ženskih revij v naši državi. Prav tako so odobraval predlog tovarišice, ki je rekla, da bi vsaka mlada mati morala imeti knjigo »Mati in dete«, kjer najde vse potrebno.

ŽENE PO SVETU

ŽENA METEOROLOG

Teresia Gudmundsson opravlja na Islandiji službo vremenskega preroka. Pravi, da je potrebna velika izobrazba in tudi veselje do takega dela, ker je v zvezi z veliko odgovornostjo. Od vremenskih poročil je odvisno kretanje parnikov, letal itd.

Gospa Gudmundssonova je študirala matematiko, fiziko in astronomijo na univerzi v Oslu na Norveškem. Ko je promovirala, se je vrnila na Islandijo, kjer je dobila službo na meteorološki postaji. Ko se je poročila, je bila v dvomu, ali naj pusti službo ali naj z delom nadaljuje. Kljub temu, da je rodila dva otroke, je ostala na delu in študirala naprej.

Vremenska postaja na Islandiji je bila odprta že leta 1920 in je velikega pomena za kmetijstvo in pomorsko plobo. Ko so leta 1946 napravili letališče Reykjavik, je začela vremenska postaja služiti tudi zrakoplovstvu. Takrat so gospo Gudmundssonovo imenovali za ravnateljico. Pravi, da svojo službo opravlja zelo vestno in dobro.

PRVOBORKI ZA ŽENSKO VOLILNO PROVICO SO ODKRILI SPOMENIK

Na newyorški univerzi imajo poseben prostor, kjer so kipi najbolj zaslužnih mož in žena. Lani so tam

Široke, tople jope, ki jih nosimo k tesno prijetim krilom. — Prva jopa ima širok trak iz kožuhovine, zameta ali pliša, ki tvori ovratnik, reverje in žepe obenem. Drugi model je elegantna jopa s širokimi, karirastimi manšetami na rokavih; iz istega karirastega blaga je tudi šal.

Slikovnice in knjige-prve otrokove prijateljice

Starši včasih ne razumejo, kakšnega pomena je knjiga za predšolskega otroka, kaj vse mu pomeni v tistem času, ko še ne zna brati ali celo niti govoriti in se pri knjigi oziroma pri slikah pomudi le nekaj trenutkov. Ali mislite, da je tudi knjiga le pisana igračka kot so druge in jo otrok pogleda, pusti in pozabi nanjo, ali mu pomeni kaj več?

Otrok kaže zelo živo zanimanje za slikovnice in knjige že v prvih letih svojega življenja. Nekateri psihologi trdijo, da se to zanimanje začne že po poldrugem letu starosti. Otroci je takrat v fazi začetkov govorjenja in opazovanja svoje okolice. Vse kar vidi v svoji sobi in v svetu, kjer se kreta, najde živo naslikano v svojih knjigah in hoče, da mu to imenujemo z besedami. Tako postane ta prva vez otroka do knjige precej močna, čeprav je otrok zmožen zadržati svojo pozornost na istem mestu le nekaj minut.

Opazovanje slik pa igra v duševnem razvoju otroka veliko vlogo, ker vnaša raznolikost in spremembe v otrokovo življenje, razgiba njegovo domišljijo in mu vzbuja občutek radosti. To je tista srečna doba, ko mu vsak dan prinese nekaj novega, ko začne odkrivati svet in njegova čudesa, ko mu slike in knjige začnejo odkrivati neznane pojme in predstave.

V tej prvi dobi damo otroku slikovnico brez besed. V njej naj bodo prizori iz otroškega sveta, domače in divje živali, hiše in pohištvo, pa tudi pravljice. Vse mora biti prikazano duhovito in v živo pisanih barvah. Z razvojem svoje lastne govorne sposobnosti pa otrok začne uživati v besedah, neumorno čeblja in ponavlja besede in stavke, posebno, če se rimajo. Okrog četrtega leta je otrok že sposoben, da se verze nauči napamet in to dela celo zelo rad. Za to stopnjo so potrebne že prve knjige, odnosno slikovnice s tekstom. To so navadno enostavne, kratke in vesele pesmice z nekaj verzji. Toda iz teh verzov se bo otrok že lahko tudi nekaj naučil. Seveda so v tem času še vedno starši ali vzgojitelji posredniki med knjigo in otrokom in od njihovega načina in tolmačenja je čisto odvisen otrokov odnos do knjige.

Se mnogo bolj je to posredništvo potrebno na višji stopnji, ko začne delovati otrokova fantazija in zanimanje za življenje okoli njega. Takrat otroci najbolj uživajo v pravljicah, v fantastičnih bajkah in basnih. Nekoč so se pedagogi in psihologi odločno borili proti pravljicnemu svetu, češ da negativno vpliva na otrokov psihični razvoj in da ga addaljuje od stvarnosti. Toda kaj kmalu so to teorijo prav z otrokovega stališča zavrgli, kajti otrok v gotovi dobi ta svet rabi, v njem uživa in se iz njega marsikaj dobrega nauči.

Zato naj starši kupujejo otrokom slikovnice in lepo ilustrirane pravljice, ker bo to za otroke najlepše darilo. Toda starši morajo pokazati nad knjigo prav tako navdušenje kot otrok, mu tolmačiti slike in brati tekst ter pozorno poslušati včasih že utrudljivo otrokovo vpraševanje in ponavljanje. Toda s temi prvimi knjigami ugodno vplivamo na

otrokovo govorjenje, njegove predstave o življenju, njegovo fantazijo in mišljenje ter ga tako najbolj pripravljamo na šolsko dobo.

Se nekaj otroka moramo tudi naučiti, da s knjigo kulturno ravnajo, da je ne zamaže, ne vlačijo po vseh kotih in ne trga. Če vidimo, da se je otrok kake knjige naveličal, mu jo vzamemo in jo shranimo. Opazili bomo, da jo bo čez nekaj časa pogrešal. Takrat mu jo damo znova in sprejel jo bo z istim veseljem, kot da je nova.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

OTROŠKA PARALIZA

Sodobna medicinska nenehno podarja in ponavlja svoje geslo: boljše preprečevati kot zdraviti. Toda kljub temu srečujemo težke invalide z zamrznimi paraličnimi, ne-rabnimi ali celo močno izkrivljenimi udi, kar je posledica živčne bolezni, ki sploh ni bila zdravljena ali pa so jo zdravili napačno. Včasih je tej težki invalidnosti kriva tudi zanikarnost in nemarnost prizadetih ali odgovornih, ki v nepoučenosti prepušče bolezen svojemu naravnemu toku in ne skrbe za preprečitev večjih težav.

Otroška paraliza je težka, nalezljiva bolezen hrbtne možga, ki jo povzroči še neznana, nevidna klica. Ta klica povzroči najprej vnetje in za tem izroditev (degeneracija) tistih živcev, ki posredujejo dražljaje za gibanje posameznih mišic. Zaradi tega te mišice propadajo.

Obolenje nastopa tu in tam posamično, lahko pa se pojavi v obliki velike epidemije. V naših krajih poznamo samo posamezne pojave obolenj, že dlje časa ni bilo skupinskih. Drugod, na primer v ZDA, pa so velike epidemije obolenj težje kaze značaja kaj pogoste.

Znanstveniki so že veliko razpravljali o načinu okužbe. Splošno mnenje je, da se človek okuži z dihanjem skozi nos in žrelo. Tako je uspelo okužiti tudi opice, ki so nato pokazale prav iste bolezenske znake kot človek. Zadnje čase govore tudi o okužbi s hrano, boljše rečeno z mlekom. Ta trditve pa nima tako močne podlage, čeprav bi teoretično lahko držala. Naj bo tako ali drugače, dejstvo je, da je bolezen hudo nalezljiva.

Od kod pa pridejo klice v zrak? Bolnik pri kašljanju, kihanju, govorjenju brizga kapljice sline okoli sebe, predvsem, ko je v začetni, vročinski, če hočemo reči, v prehladni stopnji bolezni. Bolezenske klice so ugotovili tudi v bolniškem blatu in lahko je razumljivo, da jih od tod muhe in podobni mrčesi kaj lahko prenesejo na okolico in tako okužijo sosedo.

Otroška paraliza lahko prizadene moške in ženske vseh starosti. Toda najpogostejše obolenjajo otroci stari od 2—5 let.

Vsi, otroci in odrasli, ne obolenjajo enako težko. Nekdo je lahko videti samo prehlajen, paralizirane ne bodo niti pokazale in tudi več zdravnik, če ga bodo sploh poklicali, bo ugotovil samo na primer gripo ali influenco. Zmote mu ni zameriti. Drugi bolnik pa bo po nekajdnevni znaki težje ali laže oblike influence začel tožiti o bolečinah v mišicah in šele nato se bodo pokazale paralizirane. Tretji v isti družini bo popolnoma zdrav, legel zvečer v posteljo, zjutraj pa, ko bo hotel vstati, ga noge sploh ne bodo več držale, ker so popolnoma paralične. Četrti bo ves čas navidezno popolnoma zdrav, ne prej ne pozneje ne bo imel prav nobenih motenj, v njegovih izmedkih pa bi lahko dokazali povzročitelja otroške paralize, ki ni v ničemer škodoval svojemu gostitelju, pač pa je ista klica sposobna, da povzroči najtežje obolenje pri petem človeku, lahko tudi v oddaljenem kraju. Takemu človeku, ki nosi klice bolezni, nima pa nobenih bolezenskih znakov, pravimo bacilomosec.

Dr. M. K.

(Nadaljevanje prihodnjič)

„Partizan“ v Postojni je pošteno zagrabil

Prejšnji četrtek je TVD »Partizana« v Postojni imel svojo prvo redno letno skupščino. Visoka udeležba Postojnčanov na tem običnem zboru je pokazala, da je društvo že pogladilo korenine med prebivalstvom, zlasti pa še med mladino.

Po končanem polurnem koncertu, ki ga je pred zborom priredila garnizijska godba JLA pod vodstvom kap. Brodnika, je skupščina začela z delom. Po izvolitvi delovnega predsedstva in kandidacijske komisije je dotedanji predsednik društva, tov. Edo Garzarolli, podal poročilo o delu »Partizana« v prvem letu njegovega obstoja. Izčrpno je pred zbranimi člani in gosti nanizal uspehe in pomankljivosti vsega dela od ustanovitve do zdaj. In uspehi so res bili! Postojnski »Partizana« je v resnici lahko ponosen na svoje delo, saj je v razmeroma kratkem času in s skromnimi sredstvi dosegel zlasti to, da je utrdil svoj položaj in postal važen vzgojni inštitut posebno med postojnsko mladino. Poročilo je obravnavalo več problemov v zvezi z bodočim delom društva, posebno pa še pasiven odnos nekaterih množičnih organizacij, pa tudi oblastvenih forumov do delovanja društva. Posebno se razna podjetja in njihove sindikalne podružnice bi med svojimi kolektivni lahko mnogo več storila za vključevanje svojega članstva, posebno pa mladine v »Partizana«. Predsednik je svoje poročilo zaključil z objavo plana za delo društva v letošnjem letu, ki predvideva med drugim tudi precejšnjo število raznih športnih in fizikalnih prireditev tekom letu.

Tovariš Kravos Vladimir je v diskusiji na poročilo, ki je nato sledilo, poudaril zlasti dejstvo, da v društvu skoraj ni nobene delavske mladine. Apeliral je na vsa podjetja, na sindikalne podružnice in druge množične organizacije, naj storijo vse, da se bo delavska mladina vključila v društvo in v njem tudi aktivno delala, ker bo s tem koristila sebi in skupnosti.

Celotna razprava je bila izredno plodna in tudi živahna. Reševala je različne probleme v zvezi z delovanjem društva, ki se čakajo svoje rešitve. Tako so padli predlogi, naj bi se v »Partizana« vključile še druge, zlasti športne organizacije. To so v imenu svojih društev že tudi obljubili šahisti in jahači ter je zdaj samo še stvar njihovih običnih zborov, da izvedeta priključitev v okvir »Partizana«. Želeli je, naj bi se tudi strelstvo za naprej razvijalo v okviru »Partizana«, ker sicer do zdaj ni dalo od sebe še nobenega znaka življenja.

Celoten potek skupščine je bil odraz čvrste volje vseh članov, da tudi v bodoče nadaljujejo z nezmanjšano delavnostjo začeto delo ter po začetni poti društvu priborijo ugled in možnost, da bo lahko v celoti izpolnjevalo vse naloge, ki so po pravih in statutu preden postavljene — v dobro in korist vse naše skupnosti.

Slalom v Idriji

Agilna smučarska sekcija ŠD Rudarja iz Idrije je organizirala pred kratkim društvene tekme v slalomu. Na težki progi, ki so jo tekmovalci prevozili dvakrat v dolžini 400 metrov, je med člani zmagal Jože Likar s časom 2.01.5 pred podveznim prvkom Vladotom Miklavčičem.

Med starejšimi mladinci je zmagal podvezni prvak Ivi Logar s časom 2.12.4 pred Jožetom Podobnikom, med mlajšimi mladinci pa podvezni prvak Rudi Likar s časom 2.34 pred Ivanom Vidmarjem. Tekmovanja se je udeležilo 18 tekmovalcev.

xxx

Običnega zbora idrijskega planinskega društva se je udeležilo nad 60 članov, večinoma idrijskih rudarjev. Značilno je, da je običnemu zboru prisostvoval en sam mladinec, kar kaže, da društvo ni znalo vzbuditi dovolj zanimanja za planinstvo med mladino.

Največji uspeh lanskega leta je dosegel v koči na Javorniku. Društvo oskrbuje v glavnem tri koče: na Sivki, ki je najbolj obiskana, na Hlevskih planinah, kjer je koča v slabem stanju in potrebna temelji-

ttega popravila in na Javorniku, kjer je še pasivna. Ustanovili so posebno gradbeno komisijo, ki bo letos ta vprašanja uredila.

L.S.

Kladivar - Jadran 5-4

V nedeljo je bila v Dekanih z napetostjo pričakovana nogometna tekma med domačim Jadranom in celjskim Kladivarjem. Že sam rezultat 5:4 (5:1) kaže, da je prvi polčas pripadal gostom, drugi pa domačinom. Tudi Jadran bi lahko pripravil podobno presenečenje kakor med tednom Proleter, vendar so v zadnji minuti zamudili idealno priložnost za izenačenje. Kljub vsemu lahko trdimo, da Dekančani napredujejo od tekme do tekme in da je razen poštenosti opaziti pri njih tudi tehnični napredek. Za goste so bili uspešni Marinček ter Babnik in Posinek, za domačine pa Bertok, Prasnikar, Gregorič in Piciga.

Nov uspeh koprškega Proleterja

V nedeljo je koprski Proleter zabeležil nov uspeh. Z enim najboljših primorskih klubov »Železničarjem« iz Nove Gorice je igral neodločeno 1:1. Vodilni gol za Proleter je zabil v začetku drugega polčasa Veselin, izenačil pa je minuto kasneje Stofla. Oba kluba sta igrala raztrgano, vendar borbena in pošteno.

V četrtek 19. februarja 1953 ob 19. uri bo redni občni zbor KLUBA ZA KONJSKI ŠPORT »HEROJ VOJKO« POSTOJNA v sejni dvorani OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA POSTOJNA. Na občni zbor vabimo člane sekcije Pivka in Prestranek, ter vse prijatelje in ljubitelje konjskega športa.

ZANIMIVOSTI

Znani italijanski nogometaš Lorenzi, ki igra v nogometnem klubu Inter, je na vsak način hotel postati še bolj popularen, kakor je. Na neki dobrodelni prireditvi si je dal servirati kosilo v levji kletki in ga tudi použil, ves čas obkrožen od zverj. Njegovemu zgledu je hotel slediti tudi neki drugi znani italijanski nogometaš, pa mu je njegov trener prepovedal, češ da lahko zver nenadoma dobi apetit.

8. marca bodo v Planici velike mednarodne tekme na 80-metrski skakalnici. Sodelovali bodo razen najboljših domačih tekmovalcev tudi predstavniki Nemčije, Italije, Švice, Avstrije in skandinavskih držav.

Drugo leto bodo ob 20-letnici dograditve velike planiške skakalnice, kjer je človek prvič v zgodovini preletel na smučeh 100 metrov, velike tekme na tej skakalnici.

Jože Pogačnik, naš smučarski reprezentanec.

BARBA VANE pravi...

Kot fin možak sem šel v Koprú najprej obiskat mojega starega znanca gospoda De Gravisija — Barbianca, ki je tudi markeze in mu je ime Girolamo. Rad bi se bil z njim malo pomenil o »starih zlatih časih«, ko še ni bil agrarno reformiran in ko sem mu pomagal delati na polju in v vinogradih. Šaj veste, da revež ni mogel sam obdelati svojega velikanskega posestva v koprski okolici, pa smo delali; zanj mi koloni. Pa tudi pojedini ni mogel vsega, zato je pridilke prodajal v Trst, da se mu ne bi v skladiščih pokvarili. Markeze je kot fin in inteligenten gospod raje hodil na parade, kjer so kričali eja, eja, ala la in držal črnim srajcam velike govorance. Slišal sem, da je po vojni postal velik »demokrat«, zato me je pot peljala k njemu. Ko sem potrkal na vrata, so mi rekli, da gospoda ni, da je nenadoma zbolel in odšel v Trst na kliniko CLN. »Pa kakšno bolezen ima,« sem vprašal. »Ja,« so rekli, »zdi se nam, da je dobil velike kurje oči na prstih. Boji se, da mu ne bi oblast stopila na prste in jo je popihala.« »Vidi, vidi,« sem razmišljal, ko sem odšel, »ta je pa furbast. CLN ga bo gotovo ozdravila.«

Potem sem jo mahnil peš proti Izoli, ker je bilo na avtobusih »Adrijec« tako preživljanje, kakor da ljudje bežijo pred holandsko poplavo. Moj prijatelj Ante, ki je invalid iz NOV, je hotel iti v Krkavce, pa mu sprevodnik ni hotel dati sedeža, čeprav ima na to pravico. Rekel mu je, naj kar lepo stoji, da se bo lahko usedel, ko bo prostor. Kajpada, sedež je bil prazen šele, ko so prišli v Krkavce. Prijatelj Ante, ki je bil tudi na želodcu, mi je pravil, da je prišel iz Izole, kamor je šel na rentgenski pregled. Poslal ga je »dohtar« Martelanc. Rekel je, da je socialno zavarovan na bolanji blagajni. V Izoli je šel seveda s praznim želodcem, ker doktorji pri stih ljudem

ne morejo ugotoviti bolezni. V čakalnici je bil med prvimi, pa so puščali na pregled le tiste, ki sproti plačajo — privatnike. Ante mi je dejal, da se mu je od lakote kar vrtelo v glavi, posebno ko so mu rekli, naj pride drugo soboto. Tako se mu je pripetilo tudi prejšnjo soboto in se mu bo še.

V Izoli se nisem nič ustavil, ker se mi je mudilo v Portorož in Piran. Nad Štrunjanom sem srečal lepo mlado »pupco«, ki je imela najlon nogavice. Lepo sem jo pozdravil in ji namignil, pa me je osorno zavrnila: »Ti, Vane, ne meči oči na nas mlade, rajši se obrij, če češ, da te bo vsaj kakšna priletna vdova povohala posebno sedaj za pust!« Šel sem naprej in sklenil, da se v Portorožu res obrijem.

Na trgu pred knjigarno sem šel naravnost k brivcu. Mislim sem si, da se bom tudi malo ogrel, ker je bilo zunaj prekleto mrzlo. Ko sem se usedel, me je začel mazati s takšno »zajfincio«, da me je spreletavalo. Potem me je postregel, kakor pri nas prasiče, kadar jih zakoljemo. Šele v baru sem zvedel, da ima obrtno dovolilnico. »Nikar se ne čudi,« mi je rekel neki gost, »saj imajo na nekaterih mestnih odborih celo nameščenice z obrtno dovolilnico za kulturo in prosveto, pa gre vse lepo naprej kot namazano!«

V Piran sem napravil samo kratek skok s tramvajem, na katerem je pisalo, da ima »zadno dirko« ob 20. uri. Prijatelj Ivana Renka sem našel, ko se je mučil s pisanjem »Vojkovega vodca« za Slovenski Jadran. Ponudil sem se mu, da bi mu pomagal pisati konec povesti, pa me je pogledal krivo in niti cigarete mi ni ponudil.

Drugi dan sem šel z avtobusom naravnost v Postojno. V Dekanih se mi je pridružil Nande Komarjev. Vso pot smo »čakolali«. Povedal mi je, da imajo strelsko družino, ki je imela že 20 sestankov in še nobenih

Spored najvažnejših oddaj od 14. II. do 20. II. 1953

SOBOTA, 14. II. 53.: 14.30: Jezikovni pogovori Jožeta Pahorja; 18.30: Morja široka cesta; 21.00: Iz operete v film —; 21.30: Od sobote do sobote. **NEDELJA, 15. II. 53.:** 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja: Povest o mali zamorki ter pogovor s pionirji; 13.45: Glasba po željah; 15.00: Z mikrofonom med našim ljudstvom; 15.20: Pojdem na Štajersko — pisan spored slovenskih narodnih; 16.30: Slušna igra: F. Bevč »Hiša ob strugi«; 17.30: Jugoslovanske narodne pesmi in plesi; 18.30: Slovenska pesem ob slovenskem Jadranu. **PONEDELJEK, 16. II. 53.:** 11.30: Žena in dom; 14.30: Iz športnega sveta; 18.15: Spored za veselo ljudi. **TOREK, 17. II. 53.:** 14.30: Strani naše zgodovine; 17.40: Pesmi in plesi narodov Jugoslavije; 18.30: Jezikovni pogovori J. Pahorja; 20.00: G. Rossini »Seviljski brivci«, opera v 2. dejanjih. **SREDA, 18. II. 53.:** 11.30: Solška ura: Matija Gubec — kmečki kralj; 14.30: Kulturni razgledi; 17.30: V ritmu jugoslovanske zabavne glasbe; 18.15: Glasbeni portreti skozi svet in čas; 20.30: Od lani do letos v italijanski zabavni glasbi; 21.30: Radijski roman: Nexó »Sirota Stina«; 21.30: Pol ure ob Griegu in Sibeliusu. **ČETRTEK, 19. II. 53.:** 14.20: Od Triglava do Jadrana; 18.15: Operne uverture; 18.30: Iz ljudske revolucije. **PETEK, 20. II. 53.:** 11.00: P. I. Čajkovski: Koncert za klavir in orkester v B molu op. 23; 14.30: Po svetu okrog; 18.15: Igra orkester JLA iz Portoroža; 21.00: Literarna oddaja: Kajuh — pesnik in borec.

LOČEN MOZ — kmet bi šel brezplačno k pošteni vdovi oziroma k samostojni ženski, ki bi imela nekaj polja. Pišite ali osebno sporočite na naslov: KLEVA Vence, Četore 25, pošta Izola.

Speh Ana, roj. 26. VII. 1931 v Sv. Petru pri Sečovljah, istotam stanujoča, je izgubila osebno legitimacijo, izdano ob obč. LD Sečovlje in jo proglašajo za neveljavno.

UPOKOJENCI IN INVALIDI —

Vsem upokojencem, prosilec za pokojnino in ostalim strankam sporočamo, da se bo od 9. II. 1953 dalje pokojninski oddelček Zavoda za socialno zavarovanje v Kopru dosledno držal že objavljenega urnika za stranke. Kot že objavljeno, se bodo stranke sprejemale samo ob torkih in petkih od 8 do 12 ure. Zato naj se vse stranke, ki imajo opravka na tem oddelku, to je upokojenci, prosilci za pokojnino, prosilci za invalidski dodatek in otroški dodatek, ki temelji na pokojnini ali invalidnini, držijo gornjega urnika, ker ob ostalih dnevih v nobenem primeru ne bodo sprejete.

Potrebno je, da se tega ukrepa strogo držimo, ker bi sicer škodovali ekspeditivnosti dela samega ter zavirali hitro reševanje pokojninskih in drugih spisov.

Zavod za socialno zavarovanje v Kopru

Udovič Gervazij — kovaška mehanična delavnica v Kopru sprejema raznovrstna popravila izdeluje nove štedilnike po ugodnih cenah.

POSLUŽITE se ZADRUŽNE mehanične delavnice v Kopru, ki opravlja raznovrstna popravila vseh motornih vozil in poljedelskih strojev.

DR ABRAM

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Delal sem dokaj dobro, a glej, za vse se moram zahvaliti nekemu srečnemu slučaju,« je rekel.

»Kako to misliš?«

»Se spominjaš Abrama? Bil je človek, ki je imel bodočnost. Med študijem je bil vedno boljši od mene. Dobival je nagrade in priznanja, o katerih sem sanjal. Proti njemu sem bil vedno v položaju druge violine. To je bil rojen kirurg. Ko je bil izvoljen v St. Thomasu, nisem imel prav nobenega izgleda, da pridem na površje. Ko pa je Abram izpadel, sem našel priložnost.

»Drznem si reči, da je to resnično.«

»To je samo sreča. Abram je bil čudak. Izgubil se je na pasjih poteh. Dobil je »dvo-tropennyčnik« za služek v Aleksandriji kot sanitetni oficir ali nekaj podobnega. Slišal sem, da se je poročil z neko Grkinjo in da ima pol ducata šibkih otrok. Toda stvar je v tem, mislim, da ni dovolj imeti bister razum. Značaj, to je stvar, ki odloča. Abram ni bil čvrstega značaja.«

Značaj? Zdi se mi, da je treba precej značaja, da človek lahko odvrže kariero po komaj polnem razmišljanju. In še več značaja je treba, da se tega nikdar ne pokesa. A rekel nisem ničesar in Alec je nadaljeval:

»Licemerno bi bilo, če bi mi bilo žal, da je Abram to napravil. No, končno sem uspel.« Tu je slavohlepno puhnil dim dolge »Corone«, ki jo je kadil. — »Ko tale stvar ne bi zadevala mene, bi mi bilo žal, da je Abram takole odvrget življenje.«

Rad bi vedel, če je Abram res zavrgel življenje. Napraviti to, kar želiš, živeti v pogojih, ki so ti všeč, v miru s samim seboj, ali se to res pravi beg od življenja? Ali je uspeh biti zdravnik z desetstisoči funtov in imeti lepo ženo? Zdi se mi, da to zavisi od tega, kaj razumemo pod »smisel življenja«, in od tega, kako gledamo na dolg do družbe in samega sebe. Toda spet sem molčal, ker, kdo le sem, da bi se prepiral s plemičem.

RAZPORED FLUOROGRAFIRANJA I. EKIPE

14. II. od 8—12 v Dekanih pri pod. Rudi.
16. II. od 8—15 v združnem domu v Šmarjah.
17. II. od 8—12 v šoli v Gažonu, od 13.3—14.45 v b. gostilni v Sergaših.
18. II. od 8—15 v šoli v Pomjanu.
19. II. od 8—11.30 v šoli v Koštabonih; od 13—15.30 v šoli v Pučah.
20. II. od 8—12 v šoli v Krkavčah; od 13.3—16 v KZ v Novi vasi.

Na svidenje Vaš Vane.